

6813/4

Pls 112 - 1

P.60, 1st phase or 3rd . 1

Pls 277 - 113

P.60, 1st phase or 3rd - 2

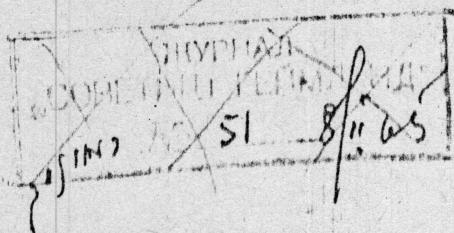
Pls 494 - 278

P.60, 1st phase or 3rd . 3

242

1

52

פַּאֲלָעִים מֵיְמָעָדָן

פָּאָר בְּאַמְּעָדָן גָּעֵן

1

11) פונקציונאליזם וועגן פערטראים צערדאכ אונט סמ"ל. - ד-ל.

לויים ד' אפסע שאר-באגל"ט נגען אין דיקם טמא-ב-בלעכ.

(ג) אונס"גער, "דער טריילער", א פורטנד קע סיטס ע, נאכפראדע לט איז איך-טער

(דומם זיכר, אגעון, א' בער שערן, ואס' ד' ים "או' זכר א' נקען" (1868).

אַיִן פָּרָגְלִיבְּ סִיט שְׁלָעָם אֵילְיָבְּכָעָמָן אֹוְגְּ, שְׂוִין אַפְּגָעָרְעָדְטְּ, סִיט מַעֲנָ-
דְּעָלָעָן, אַיִן פָּאָר פָּעָרְעָעָן סְעָד בָּאַרְאָקְסְּעָדְרְ, סְטְּיָהְ פָּעָוָעָן דְּעָרְ שָׁאָרְפָּעָרְ גַּעַ-
סִיל פָּאָרְגְּ עַפְּאָלְ, פָּאָר דְּעָרְ רְוִיְגְּרָוָנָגְ פָּוָנָעָם אַלְטָן לְעַבְּנָשְׁתְּיָגָעָר אֹוְגְּ דָעַם
אוֹיְמָקְדִּיםְ וְהַ נְּשָׁעָרְ וְוָטְרְ, וְוָאָם אַיִדְ פָּאָר אִיםְ אַלְיָנְ גְּעוּוּנְ נִישָׁמְ קְלָאָר אֹוְגְּ
נִיטְ בָּאַשְׁמָמָמְ. אַיִנְ דְּ בָּאַדְיָגְ וְנְגָגָןְ פָּוָנָעָם נְעַנְטָרָבְ עַזְוָןְ פְּזָרְעָוָןְ-אַיְרָאָפְּ
אַיְדָוָסְחָרְגָּעָלְ דָאָנְ פָּעָר אַנְטָוְיָקְלָסְןְ צְוִילָןְ (אַיִנְ פָּרָגְלִיבְּ סִיט אַזְקָרָאִינְעָ),
אַיְצְמָמְגָעָרְ) וְהַ סְּחָבָבְנְ גְּעַשְׁאָפְנְ מְעַנְדָּעָלְ, שְׁלָמָמְ-אֵילְיָבְּמָעְ) חָאָטְ פָּעָרְעָאָץְ יְעָנָ-
אַיִטְ (90-עָרְ 'אַפְּשָׁשְׁ - עַרְשָׁטָעְ 900 'אָרְבְּ) סְעָרְעָדְ פָּוָנְ דְּ. אַנְדָּעָרְעָ קְלָאָמְ-
קָעָרְ גְּאַפְּיָלְסְ אַפְּ זְיָבְ דְּ. וְיִרְקָוָנְגְ פָּוָנָעָם אַרְוָתְיָקְנְ גְּעַרְדָּאָגָלְ עַזְוִיָּמְ קְאָמְ-
סְאַלְיָזְמְ אֹוְגְ דְּעָרְ אַנוּוּאָקָסְנְדְרְקָעְרְ אַרְבָּעָטְעָרְ-בָּאַוָּעָגְ וְגָגְ, עַזְוִיָּמְ רְעֻוָּאָלְ 'אַזְיָ-
גָעָרְגָעְ אֹוְגְ דְּעָוָוָאָלְ 'וְאַיְגָעָרְגָעְ אַפְּפָלְיָעְ, צְוָוְשָׁכְ גְּזָוְעָרְגָעְנְ דְּזָאְ אַלְטָמְ
אֹוְגְ זְיָבְ נִיטְ קְעָנָגְנְ אַשְׁמָנוֹמְגָגְ פָּוָנָעָם אַלְטָןְ, וְיִסְוָנְ אַסְיָאָ-פָּוָנָעָםְ, גְּדָעָ-
אַזְלָיְבְּ נִיְיעָטְ בָּאַגְּעָרְ אֹוְגְ סְרָוְיָסְ.

אָנָּי אַפְּרִידְךָ בְּרִיוֹ אָז שָׁלָעָת-אַלְיָכְעַטְכָּן רַעֲדָת פְּעַמְלָאָה (עֲבָדָה), וְאֵת

שׂוֹרְעָנֶה אַבְ"עַקְטָג ("נוֹשָׁאִים") פּוֹנֵ שָׁפָן בָּא זַיִנְ אָוֹן בָּא שְׁאַלְעָם אַלְ"כְּעַטְעָן
- בָּא שְׁאַלְעָם אַלְ"כְּעַטְעָן זָל עַס זַיִנְ דָּעַרְקָעַד דִּי רְעַאַלְעָ וְעוֹלָם ("מְעוֹלָם
חֲמַעַשָּׁה") אָוֹן בָּא אִיטָּ, בָּא פְּעַרְעָאַנְ, זָל עַס גְּלִיכְבָּאַיִטִיךְ זַיִנְ דָּאָס "גָּאָרָ
וְעוֹלָם, שָׁעָ" (טְכַל חֻוְלָמָוָת יְחִידָ").¹⁾

גַּם "ינְטַחְמָה חָמָם דָּעַרְמִיטָּ פְּעַרְעָא נִימָ סְמָמָ אָוֹן נִימָ בְּלִוְיִז קִיבָּ אָוִים גָּעָ-
בָּה יְסַעְרָמָא אָוֹנָי וְעוֹרָמָא לְעָרָעָ קִינְסְטְלָעָרָ, שָׁע אָוּפְבָּלִיקָןָ, וְלָאָסָס אִין אִיטָּ
בְּיִקְלָאָל אַיְגָנְטִיטְלָעָכְ גָּעוֹזָגָן. קָעְגָּנְגָעָשְׁתָעָלָט אִיז דָּא גָּעוֹזָקָרָן צָו רְעַאַל-סְמִינָ-
גָּאָרָ, שָׁע וְאָרָ נְגַע-גְּעַדְיְכְטָעָסָע דָּאָמָאנָטָ, שָׁע וְאָרְחָאָטָ, בְּיַלְאָסְפִּישָׁ-קִינְסְטְלָעָרָ, שָׁע
זָנְגָגָ וְעָגָגָ דָעָם "אָוּיְסְטְרָלִישָׁן" סָאָכָ פּוֹנֵ וְעוֹלָם אָוֹן סְעַנְטָשָׁ, פּוֹנֵ "דָ".
אָוֹן דָּאָס וְעוֹרָט דָּאָכָ אָס "גְּסָטָן כָּאָרָאָקְסָעָרָ, סְמִינָשָׁ פְּאָרָ פְּעַרְעָאַנְ, אִינְ וְעַמְעַנְמָן
בְּרוּסָטָ סְ"וּעָט זַיִנְ שְׁטוּרָמִישָׁ נְעַטָּע עַזְזָמָעַנְשָׁמוֹיסָן דָּעָרָ רְעַאַלְסָטָ אָוֹן דָּעָרָ
דָּאָמָאנָטִישָׁעָרָ, אָוֹן דִּי אָוּנְ בְּגַרְחָאָנָטָ וְעַט דָּא אָפְסָעָרָמָ חָבָגָן דָּעָרָ רְעַאַלְסָטִישָׁעָרָ
אָסְלָעָ אִינְ דִּי שָׁפָןְגָּעָן פּוֹנְגָם רְעַאַלְסָטָשָׁן שָׁנִינָ.

1) פּוֹנֵ שְׁעַרְעָאָעָם אַ בְּרִיּוֹ אָוּ שְׁאַלְעָם-אַלְ"כְּעַטְעָן דָעָט 1888 .

ל'ו'ס געוויסע אידער פָּאַטְעָנֶזֶג חָסֵם אִינְזִיבְּ דִי סְפִּיטָע אַזּוֹןֶס, וְאֵם הַאֲטַגְּנָס אִינְ פָּאַרְשִׁיְּדָאָנָה עַדְיָאָרְגָּן אַוְטְרָעָפָן גְּרָאָד דָּעָר רָאַסְאָנְתִּישָׁעָר קָוְנָסָס-
בָּאַשְׂאָרָעָבָוָנָג, דָּעָם דָּאַטְאָנָסָשָׁג שְׁעַפְרִישָׁן אָוְיְסְבָּלִיךְ. דִי סְפִּיטָע חָסֵם אָוְיְיכְ
בָּאַנְגָּרָעָס גַּעֲקָבָס אַוְטְרָעָפָן גְּרָאָד עַדְעָצָן מִיטָּזְבָּן "זִינְדִּיקְבָּן" דָּאַטְאָנָסָשָׁג
בָּרוֹיְז-אִיז עַג-פִּינְצְּטָרָעָו וּוּלְטָן צָו שְׁוֹרְטָמָן" ; סִיטָּזִינְג - "סָלוּוִיטָמָס
- נַיְעַ זָוָן-שְׁאַרְאַלְנְדִּיקָן, מִיטָּגְעָנָג בָּאַגְּשָׁגָנָה בְּלִיעַנְדִּיקָע וּוּלְטָן צָו בָּגָז-
שְׁאָפָן".

דָּעָר גַּעֲדָחָבָט פָּוֹג דָּעָר סְפִּיטָע סְרָאָגָם אִינְזִיבְּ אַלְעָמָטָל שְׁטִיקָאָר לְעַבְּדָר יְקָע
וּלְגָג פָּוֹנְחוֹאָגָע זְשָׁעָ, אָוְיְבָ נִיטָּפָוּנָעָם רְעַאלָן לְעַבְּנָן קְוֻטְעָנָדָן דִּי שְׁאָמָשָׁס
שְׁפָוּזִים-קְרָעָפָטָן, וּלְפָסָם גַּעֲבּוֹיְרָגָן דִי סְפִּיטָע אַזּוֹי אִיז עַם פָּוֹג דָּעָם אַוְרָגָעָשָׁמָאָלָט
פָּוֹג דָּעָר סְפִּיטָע, וּלְפָגָס סְקָאָזִין נָאָבָ, אַיְגָנְטָלָעָבָ, נִיטָּאַזּוֹי סְפִּיטָע, וּוֹ דָעָרָה וּיְפָטָם
פָּאָגָיְשָׁעָר, מִפְּאָלָגָיְשָׁעָר, פָּאַטְעָמִיטָם-שְׁעָר, בִּיקָּלָאָל אַוְרָרָאַלְיָיגָיְשָׁעָר דָעָנְקָאָרָט
וּעְגָּג דָּעָר נָאָסָוָר אָוְגָזָעָגָן דִי "אַיְבָעָרָנָאָטָיְרָלָעָבָעָ" גַּעַחְיָסָנִישָׁן אָוְגָזָעָרָטָן.
אָנוֹי, אִיז עַם מִיטָּפָאָר דָּעָר אַיְגָנְטָלָעָכָר סְפִּיטָע, וּוּנְכָא אָפָא חָעָבָעָרָר גַּעַשְׁיְכָלָעָכָר
שְׁמָוֹעָה חַבְּסָ דִי אָנְגָּנָעָן אָלָס מִיטָּסָ פָּוֹג אַלְעָגָגָר יְזִירָטָעָר, אַפְּעַטָּיְזִירָטָעָר
פָּאָרוֹיְסְפִּילָוָג אָוְגָזָעָגָן פָּאַרְאָנָעָנָעָם אָוְגָזָיְטָרְדָּיְקָן, פָּוֹג וּדְרָקְלָעָכָן אָוְגָזָעָגָן
דִי גְּרָעָנָעָא-פָּוֹנָעָם פָּאַרְאָנָעָנָעָם אָוְגָזָיְטָרְדָּיְקָן, פָּוֹג וּדְרָקְלָעָכָן אָוְגָזָעָגָן
לְעָכָבָ פָּוֹג וּמְאָרְחָאָפָט אָוְגָזָעָגָן. סְיָאָבָבָן אַבָּעָר אִינְ דָּעָר סְפִּיטָע פּוֹלָעָר אָוְגָזָעָגָן
בוּלְעָטָעָר וּוֹי, אִינְ וּמְאָסָעָר-בִּיטָּאָיְז אַנְדָּעָר פָּאָלָקָס-זְשָׁאָנָר (וּי, אִינְ לִידָּאָ)
לְאָמָירָזְגָּגָן, וּלְפָגָן אִיז אַפְּטָעָרָס לִירְיָס-שְׁאַיְגָעָרִישׁ) דִי בִּיכְסִיקָּעָן אָנוֹנָגָן, דָּעָר
עַלְגָּעָעָנְגָּדָעָבָ אַוְרָטָיְל, וּלְפָסָם שְׁלָעָכָט אָוְגָזָעָגָן גּוֹס אִיז, וּלְפָסָם גַּעַרְעָבָט אָוְגָזָעָגָן
וּלְפָסָם אַוְסָגְעָרָבָט אִיז אָפָא דָּעָר גַּעַלְטָמָט. פָּאַרְקָעָרְפָּעָרְנָדָרִיךְ אִינְזִיבְּ אַזְבָּעָט אָנְגָּנָה
אַמְּסִיקָּה פָּאַנְטָאָסָט, יְאָגָן אָוְיְפָנָה דִי דְּזִרְעָסָדָיְקָע לִידָּאָוְגָזָעָגָן פְּרִידָאָדָה אִינְ פָּרָאָצָעָם פָּוֹג
אַבְּיִזְקָאָכִיךְ טְעָנְטָשָׁלָעָכָן פָּאָמָס מִיטָּפָאָר דָּעָר נָאָסָוָר אָוְגָזָעָגָן אִינְ דָּעָר גַּעַזְעָלָשָׁפָט גּוֹן
עַלְחָאָם דִי סְפִּיטָע אָוְיְיכְ שְׁאָרָה אַיְבָעָרָגְיָבְרָאָכְן אִינְזִיבְּ אַזְבָּעָגָן אָוְגָזָעָגָן
"אַנְטָלָעָקָס אַדְוָרְכָשָׁבָן אִינְ אַנְדָּעָר לְעַבְּנָן אַרְיָגָן, וּוֹ,
סְחָאָס עַקְוּזִיסְטָרָט אָוְגָזָעָגָן סְחָאָטָהָט, אִינְ טְרוֹזִים וּוּגָגָן אַבָּעָ-
סְעָר לְעַבְּנָן, גַּעַוְיְרָקָט עָפָעָם אַפְּרִיעָיְשָׁעָרְקָלָאָזָעָר קְרָאָפָט...).

(1) אִינְ פָּאָלָיְשָׁאָמָס דָּעָר קִיטָּס.
(2) M. Sosikow. O skazkach. Omegranitje. 1937, № 1740.

פָּרֶד דָּעֵר עַעֲמֵן שְׂמִינִיג עַרְוֹנוֹגֶג פָּוֹנֵן דָּעֵר סִינְסָע אֵין זֶ בָּאַרְאָקְסָעָרִיםְסָסְיִש אֵין
בָּרְיִטְעַ גַּעֲזָעַלְמָאָפְּסָלְעַבָּע "אַרְקּוֹלְאַעֲצִיעַ". דָּיַּה סִינְסָע עַעֲנֵן נִיְּתַּגְּלָתָם זַיְּנֵן
אוֹסְפָּעָרְגָּד קָאַלְעַקְּסָמָוֹג אַנְטַּיְּלָנְעַטְּעָר אָוָן צָוְחָרְעָדָר (דָּיַּה לִידָּה, אַלְמָנָה גַּעֲרָה, קָוְסָמָה
אוֹסְדָּרוֹקָה אָוִיכָה אַפְּגָאנָה אַנְדְּיוֹחוֹדְוָעָן אָוֹפָנָה). דָּעַרְמַיְתַּא אָוִיכָה גַּעַ-
בְּוֹנְדָן דָּיַּה דָּעַרְשִׁינְוֹנָג, וְוָאָס גְּרָאָד דָּיַּה סִינְסָע לוֹיִס אַרְעָה פָּאָרְשָׂיְדָעָנָע אַרְטָן
אֵין בָּאַזְוֹנְדָעָם טָעָסָגָל אַזְוֹנְדָעָרָנָה אַיְּנָה זַיְּכָה דָּעַט קָאַלְעַקְּסָמָה וְהַבָּא-
וְוָוָסְסָזְיִג אָוָן דָּיַּה טָעָסְוַיְרָע פָּוֹנֵן פָּאַלְקָה. סְעָרָעָרָה, וְוִי בָּאָוָוָסָעָרָ-נִיְּסָ-אֵין אָנָ-
רָעָרָסָמָ-זְשָׁאָנָר אֵין פָּרֶד דָּעֵר סִינְסָע בָּאַזְוֹנְדָעָרָס קָאַגְּסִיךְ אָוָן בְּוֹיְלָעָט דָּעֵר
הָעָרְלָעְכָּדָר פָּוֹדְעָט פָּוֹנֵן דָּעֵר פָּאַלְקָה שָׁדָר וְאַרְטָ-קְוָנוֹסָט, פָּוֹנֵן דָּיַּה נָאָעָזְגָּאָל-
חָסְטָאָרִישָׁע בָּאַשְׁטָרָעְבָּוֹנוֹגָעָן אָוָן דָּעַרְוָאַרְטָזָוֹנוֹגָעָן. אַזְוֹ אֵין עַם בָּאָ דָלָר גַּעַ-
רָעָרָלְגָּעָטָקָנִיךְ פָּוֹנֵן דָּיַּה אוֹסְקוֹוָאָלָן אָוָן בָּאָ דָעֵר גַּעַם נְזָאָמָקִים אָוָן פְּאָ-
סָמָיְהָוָג אֵיכָה וּוּלְמָ-פָּאָרְנָגָט אַיְּנָה דָעֵר סִינְסָע לוֹיִס אַרְעָה פָּאָרְשָׂיְדָעָנָע אַנְטָפְּלָעָקָוָנָ-
גָּעָן (אָוָן אֵיכָה דָעַט אַלְמָמָן אֵין גְּרָאָד דָּיַּה סִינְסָע דָעֵר אַפְּמַיְנָסָטָן אַיְּנָמְרָנָאָע אֵ-
נָאַלְעָד זְשָׁאָנָר אֵין דָעֵר פָּאַלְקָה-סָאָפָּוֹנָג).

פְּלָקֶם-צַהֲפֹונְג בִּקְלָאַל, ט"ס פְּסָעֵד יִקְ"ס בִּטְרָאָם חָפֵט דֶּשׁ גַּעַחַת אַסְאָק צָו זָאָג
בָּאָמָר אַרְנוֹ יִסְבְּרָעַנְגָּעֵן דֵּי בְּרִיְּטָעַרְעָעָס שְׂעִיר, אַלְעָ פָּאָרָא לְגַעַט יִנְגְּרוֹנְגָּעֵן, דֵּי סְנַטְמָע-
סְנַעַק יִנְסְטְלָעַרְיָס עַזְרִיקְבָּלְיָקָן אָוָן אַוְיִסְבְּלִיקָן. אַזְנוֹ, אַיְזָעַם דָּאָגְגָעָ-
וּעָנָבָא אַדְיָ פָּאָרְשָׁטִיסְיָעָרְטָוְר וּעַלְטָ-לְיִטְעָרָאָטוְר, אַזְנוֹ, אַיְזָעַם אַוְיִכְ-
אַיְכָן יַדְיָשָׁעָגְעָן דָּאָגְגָעָנְגָּעָן.

.2

2) פונק אערטיעס אפ דער טערנונג ערעדע אפיכע ז'כראינעם .

ס"א ז דאנ געווען, פארשטייט ז'כ, בא פערעען א געוויסע ראמאנט, לא פאר-
כאומק", חאט ער אויב דא א' בערגעכאנט ד'. סאט א'ג גיעס פונט ד' קונגס-
טען זונגען "עוויינן צווע" רעוואל' ואיעס". ניט דאט כסידישע טיעסעלע איז ב'ק-
לא געווען דער "בער" שט"ס" פונט דער ליטעראטורה, ניט נאכטען ברדאצלעהער
אי' עם ביילאל געווען דער ערשטער פאלקס-ד'בנער (ד' "שבח' הצעץ"), ו'
ד' "ספוז", טיעשייח למחר"ז" ז"נגן דערש'גען ערשת אי'ן 1815 א'ר). א' ע"ז
אי' דאנ גטווען אזא, אויג אוים אי'ן דער יי' שער ליטעראטורה אי'ן דאט א'ג
א'ה יפֿשְׂפַּר מס איז, געווען
אי' חבלית מטעייח איז געווען, ערשטנס, מעגאלע זע זיין
סתר, תורח, וויאס טע קאנ ניט מאסביד ז'ג נאך בעדרעכ
סאשל, אויג, צוועטנס, – אי' פארטהיינן ד' טערעשכו ירע, דאט
אוועעס אויג בענקייניש אי' דער געלט – יעס ירע, וואס זום
(1) ז'כ זע א גאנצע וויאכ..."

אוים אי' דער אלגעט"נער ליטעראטורה חאט ז'כ דאנ נאכגעאויגן דער
ראמאנט שנד גווט צו די' וויארט-ג'ער פונט פאלק אויג צו ז'ג פארגאיפיליקן
געראכט וועגן "געשטער – יעס ירע" נאכ דער גדו יעד אויג הארבער וואב. לעב-
חאטיך אי' דאנ געווען ד' פערעא שט חאנאכט, וואס אי'ז, פארשטייט ז'כ,
געווען ניט נאך פערעאמע, אי'
ד' פאנבל אי'ז שטנידיך ווארכאטל' קעד פארן וירקלעכ גע שעננען,
די' פאלקס-ד'בנונג – פארן עטסן פאקס... עס קומען אדו'ם
(2) גאנצע טעניטשנ, גאנצע, טמאךע, ניטווקילד'קע טאטן..."
אויג דערס טאקס זאל זיין געבונגען
דער צו בער אויג ד' ווארכיט אי'ג פאלקסיטלעכ דערע"לונ-

גען... ו', א' בערחויט דער צו בער אויג ווארכאפע יעס
(2) פונט דער "קונגס".

ס"א ז דאט א'גער פונט ד' עטאטס ירע יעס יעס פונט ראמאנט זט ד'
באהו'טונג וועגן דער בכו' ירע פונט דער קונגס בענונג"ע זע דער וירקלעכ-
קיט, גענויער ד' בכו' ירע פונט א ק' נסטלער'ש או יסגד עדאכטער, טאג יעכער,

1) מושך ד' נאכטענקייעס פיטס (ד' טיטס פלאג ר' נאכטענקייעס דעראיילן
טאגע-וואבעס נאכ חאוודאלי').
2) סגן ז' ברו' נאם.

"ניט-ט.ט.שער" ווירקלעכק"ט אין פארגלעכט סיט דער דועל-עקוז'סטירנד'יקער, "אייזינער" ווירקלעכק"ט (דער רעליזט גיט דורךויס אדויס פונ דער בכו') רע פונ דער עעמ ווירקלעכק"ט, פונ "ט.ט.שע כאראקטערן אין ט.ט.שע בא-דיניגונגגען" (עגלאס) אויב דאג, ווען ער שטרעבט אפילע צו וetzgn, צו שי-דערן גאר אג אנדערע, ניט ד' פאראנגען ווירקלעכק"ט).

אין דעם אויסגעטראיטן אונ או יגעדי בטעטג, אין דער טיעספלד'יקער גע-צאלט'יקט בא ערעהג (וו' בא ד' רצטאנט'יקער ב'יקלאל) חיט גע זעלט דהעב-ד' (ואראהאט'יקט פונ אג אנדער לעבען, פונ א נט לעבען. ד' טיעסעד'יקט גע-טראט'יקט אין ד' פארדרוואל'ווצ'אנדרע באדי ניגונגגען איז אויב אין א-ח'יאדר טאט געווען ד' טיגלעכט אונ ד' אונס'קע פארט צו "טיגאלע זיין" קלאל ניט ק'ין "ס'יסרא-טויידע", נאר גאנץ קלארע אונ פארדיטענדלאכט זאנט) וואס טע קען ז' דאכ, ניט מאסביד ז' נאר בעדערעכ טאטל".

3

ערעהטס טיטט איז לויס איז אַדָּע פארש"ידענע אדויסויזונגגען אין אייגנ-ארט'יקע אונ פילארט'יקע ק'נטזאלער'ישע ס'סצעט. אַס ד' ס'סצעט נערט זיך פונ ד' טיגט קערנער פונגעט זיד'שג, וו' אויב פונגעט זעלט ישן עאס, פונ ביל, פונ אגאַדָּע, טעדערע, פונ דעם אנטיק'שג אונ פונ דעם מיטלאַטער-לעכט מיטע-ראט, פונ ד' אַנְגַּנִּיסָּע "ס'יסוֹרִי, טַעֲשִׂיּוֹת" פונ דער עלטערעד אונ פונ גערעד אים. ד' דאַזְיַקָּע אלע קוועלען זייןגען עם דער רישכטער בו יטאט פאר ערעהטס טיטט'יקט ווונדר-טוֹרָצֶם, וואס איז טיעספֿרִיש אופגאַטעלין אין פאַרערנעם פאַרגעיזר'יטעט גוטס אונ סַיִּל אַג אַגטען פונ ניע-מענטשלעכט אידעאלן. "ס'יטע", "טיגטעלע", "פְּלַקְסְּטִימְלָעַכְּטַגְּשָׁיְתָן" - זאמ איז אין טאט אַג אַג נגלעכט פאַרט פאר ערעהטס טאַדרעניז'ירטן ק'ינט-עלרי-ש-ט. נטעד' רטן אַראָפְּרָאָז אַפְּילָע דאג, ווען אין גראונט ליגט דאַט טאַק ד' ס'יטע, ס'ח'סְטַט דער טינדעלעכט אונ אַגאַטער פְּלַקְסְּטִימְלָעַכְּטַגְּשָׁיְתָן ד' אַס'ירָקָה ס'נדעלעטס'יקט פְּפָאָרְטִיכְעָדְטָעָד. דורךויס נט איז דאַט אויב דער ס'טַּסְטַּפְּטִיכְעָדְטָעָד גאנט, ווען עט יאַיז אַפְּילָע אַבְּרָדִי כטונגע אונ סַיִּיל'זאַ-זיאַע. פונגעט אַיגטעלעכט טיגט-עאס; דעם זיד'שג, וו' אויב דעם וועלט'שג.

פָּאַלְקֶסֶט . מִלְעָכָה - אַדְעָאֵל + זִירְנְדִּיקְן
סְגָם - סְמָמִים

ס' ט פָּאַלְקֶסֶט יַטְלָעַכְבָּאַיְדָעָאֵל + זִירְנְדִּיקְן טְפִיל וּוּלְבָנְטִיר בָּאַרְדִּינְגְּלָעַב בָּאַ-

אַיְבָעַנְגָּן אַעֲרָעָאָעָם חֹוִיכְנָן, זְעַרְחָוִיבָעָנְעָט טְיַסְעָ-נוֹסְעָב, וּוּאָס קְוָסָס אַלְעָ-

אוֹ יַסְדְּרוֹק פָּוֹג אַיְדָעָאֵל + זִירְנְדִּיקְן "אוֹ-סְפָּעָרְלִיְּשָׁעָט" טְעַנְטְּשָׁלָעַכְבָּעָו וּלְגָנְטָ-קְרָאָפָּמָ,

גָּאַבְּעָקְיָט, וּוּרְדִּיקְיָט, דְּנָקְיָט, חֹוִיכָּעָו + יַטְלָעַכְבָּקְיָט, קָעְגָּנְגָּעָשְׁטָעָלָם צְוָו שְׁלָאָ-

בָּגְרִיְּקָיָט, אַעֲשָׂאַלְמָנְקָיָט, נִיכְנָעַדְיָקָיָט, אָוּסָז יַטְלָעַכְבָּקְיָט. אַחֲעָר גַּעַהָעָר דָּעָר -
חוֹוָעָט דִּי פָּאַרְדִּישְׁ-רָגָעָן "פָּאַלְקֶסֶט יַטְלָעַכְבָּעָו גַּעַשְׁ-כְּטָפָּה". ס' ט דָּעָר אַיְגְּנְטָלָעַבְעָר

"פָּאַלְקֶסֶט יַטְלָעַכְבָּר גַּעַשְׁ-כְּסָעָט" קְרָיָאָט זְיָבָעָאָל אָוּבָעָאָבָר דָּעָר אַיְדָעָאָ-

לִיְזִירְנְדִּיקְזָר בְּסִידְיָאָבָר לְעַגְעַנְדָּאָרָר שְׁעָרָ-סְפָּטִיוו (דָּעָר אַיְדָעָאֵל + זִירְנְדִּיקְזָר,
נִיסְעָר אַסְטִידְיָאָבָר בְּסִידְיָאָבָר מְיַסְעָ-סְפָּטִיוו, וּוּאָס וּוּגָנָן דְּעָט וּוּרְתָּהָר דָּעָר -
מְצָנָט אַיְגָעָם וּוּבָאָרְדִּיקָר יָקָנְקָאָט. אַחֲעָר קָטָן טָעָן אָוּבָעָאָבָר אַוּרְעָבָעָנְעָן גַּעַ-

וּוּסָעָ אַרְוֹזְסָוּתְזָוּנְגָעָן פָּוֹנְגָט בִּיבְּלִישְׁ-אָגָאָר, שָׁנָן פָּאַעַטְיָשָׁן פָּאַרְאָפְרָאָז בָּאָ עָעָ-

רָעָצָג, וּוּאָס שְׁמִים ט' ט' אָזָא פָּאַלְקֶסֶט יַטְלָעַכְבָּאַיְדָעָאֵל + זִירְנְדִּיקְן נְוּמָעָב.

אָוּבָעָאָבָר נָאָב הַעַבָּעָר

1

פָּאַר דָּעָר פָּעַרְעָאָזְעָר "פָּאַלְקֶסֶט יַטְלָעַכְבָּר גַּעַשְׁ-כְּסָעָט" אַיְזָן שְׁמָאָרָק בָּאַרְאָק -

(1) פָּאַרְגָּן דְּבָעַטָּאָנְפָּיָס אַיְזָן פָּאַרְשִׁירָעָנְגָר אַיְטָט אַיְזָן בִּיקָלָאָל בָּאַרְאָקְטָעָר יַטְלָעַכְבָּר יַטְלָעַכְבָּר
דָּעָר פָּרְנָאָז פָּוֹג "פָּאַלְקֶסֶט יַטְלָעַכְבָּקְיָט" (Volkstümlichkeit) -
אַוְאָרָט, וּוּאָס נָאָב לִיְוָהָיָק טִיק, דָּעָר אַוְנָטָט פָּוֹנְגָט "גַּעַשְׁטָמָטָט" וּוּלְסָבָג קְפָטָעָר
אוֹג פָּוֹג אַנְדָּרָעָר עַנְלָעָבָעָט טְיַסְעָלָעָב הָאָט עַס גַּעַלְלָאָזָט אַיְזָן גַּאָנָג. כָּאַרְאָקְטָעָר
רִישְׁטִישְׁ אַיְזָן וּוּ אַזָּוּ, אַוְוָרָטָט, וּוּאָס חָאָט נָאָב גַּעַחָאָט אַנְגָּגָאָגָג בָּאָ דִּי פָּרָז;
יָקָע דְּבָעַטָּאָגָט יָקָעָר, חָאָט חָעָט-שְׁפָעָטָעָר גַּעַלְלָוְנְגָעָן סְפָדָנָעָט פָּאַרְבָּג יַעַדְיָשָׁן, פָּאַר
יַעַדְיָלָעָבָן אוֹ יָעָר :

... אַיְנָסָט 1908 יָאָרְבָּג אַנְגָּגָאָגָט דָּעָר וּוּלְטָט, אַז
אַיְגָעָנְגָעָן דָּאָרְטָט אַרְוִיְסָגָיָן אַנְגָּגָאָגָט לְעַבָּעָט גַּעַשְׁ-כְּסָעָט - "פָּאַלְקֶסֶט יַטְלָעַכְבָּר
לְעַבָּעָט גַּעַשְׁ-כְּסָעָט". אַפְּ אַזָּוּ" פִּילְיָל אַיְזָן דָּאָס וּוּאָרָט גַּעַוּטָט פְּרָעָטָט,
אוֹז דָּעָר זְעָאָר טִיטָן קָאָרְעָקְטָאָר (אוֹג עַמְּגָאָר דָּעָר שְׁרָבָעָר פָּוֹג
דָּעָר סְפִידָעָט) חָאָבָן דָּאָס פָּאַרְבּוּ-נְגָרָן טִיטָן שָׁוֹ רְעָשָׁן "לְסָטִיס" ...
(ס. וּוּנְרָתָבָן, "דְּבָעַטָּאָגָט צְוָוָג נִיטָס". זָה. "יָדִיָּה פָּאַר
אלְעָט", 1938, נָסָס 4).

אוֹג וּוּבָנְרָתָבָן גַּיט שְׁוָוָג דָּאָרְטָט וּוּטָעָר אַוְגָוָג זִיבָבָן
אַיְזָן דָּאָס וּוּאָרָט גַּעַוּאָרָט אַיְגָגָאָגָט יְדָיָשָׁן דָּאָס אַיְזָן נָאָב
אַוְשָׁלָעָט. פָּאַר סִיר אַיְזָן דָּאָס נָאָב אלְעָט דְּבָעַטָּאָגָט ...

פּוֹנָג דַּעַר אַרְגָּאָנוֹ שָׂגָר אַיְבָּעָרְפָּלְעָכֶט פּוֹנָג וּוּשְׁטַ-קָּפָג עַזְּיִירְסְּעֵד גַּעֲזָאַלְמָטִי -
פּוֹנָג אָוָן פּוֹלְבָּלוּסְטִיקָעָר נְעַנְטָעָר לִיבְגָּס-ווֹאָר . אָוָן אָוִיכָּר דַּעַר סְמִיכָּא אָוָן
דַּעַר שְׁפָרָאָכְ פּוֹנָג דַּעַר פָּאַלְקָסְטִים יְטַלְעַבָּעָר גַּעַשְׁיְכָטָע אִיז אַמְּינָג אַיְגָנָאַרְטִיקָעָר גַּעַשְׁיְכָטָע
סְמִילָאָ פּוֹנָג חַיְטָל-חַוְּיִכָּעָר אָוָן פּוֹנָג אַרְגָּאָסְטִ-פְּטַחְמָטָע עַרְדִּישָׁע רַיְד-שְׁזָאָפָּג .
גַּאֲרָד נִימָט קְלִינָג צָרָט פָּאַרְנָעָטָם אִינְג דַּעַר פָּאַלְקָסְטִים יְטַלְעַבָּעָר גַּעַשְׁיְכָטָע
דַּי הַיְסָל-וּוּעָלָט , דַּעַרְיָן אָוִיכָּר דַּי סְפָעָאִיפְּיִשְׁעָרְתִּים לְיִטְלָשָׁע "נְעַמְעַנְקָלָאַסְוָר" . זֶה
דָּוּסְטָמָר פְּיִקְשִׁירָט אִינְג "דוֹאַלְיְסָסְטִשׁ"-קָאנְטְרָאַסְטִים שָׁגָן שְׁלָאָנָה :
לְיִכְטִיקָעָר חַיְטָל - פְּנָאַטְעָרָעָר שָׁגָן-לְסָאַפְּטִיעָ, גַּאֲנִידָן -
גַּעַחְעָנָעָם , יְעַזְעָר-טָנוֹווֹ - יְעַזְעָר-חַטְרָעָ, סָאנְגָעָר-קָאנְגָעָר .
אָזָה אָוָן אָגְלָעַכְעָן אַגְּרָאָצָן עַנוּוּלָטִיקָעָר "נְעַמְעַנְקָלָאַסְוָר" אִיז בְּקָלָאָל
אַיְגָנָמְטָלָעָב גַּעַוְעָב דַּעַר טִיעָסָע אָפְ גַּעַוְיִשְׁעָ פְּאַרְשָׁטָן פָּעָם פּוֹנָג אִיד אַוְסָקָוּס אָוָן
אַגְּסָוּסְטָמָג . אָזָה סְיִעְסָעָד יְקָעָר גַּעַדְאָקָסְטָמָחָט דָּוָג גַּעַקָּאנָט , פְּאַרְשָׁטָן יִסְטִיכָּר
אַוְסָקָוּסְטָמָג אַגְּסָוּסְטָמָג נְאָבָרְדָוְנְגָן בְּאַוְוּוֹסְטָוְנְגָן , בְּאַזְמָרְטָמָג
פְּאַרְחָעַלְמָטָעָן יִסְטָמָג , בְּאַזְמָרְטָמָג פְּאַזְמָרְטָמָג פְּרַאַלְזָאַרְטִישָׁע
פּוֹנָג דַּעַר אַיְגָעַנְדָר מְעַנְטָלְעַבָּעָר תְּזַפְּעַד יְצָגָר קְרָאָפָט , וּזְסָ אִיז , חַיְסָט יִסְטָמָג
גַּעַמְגַּלְיִיכָּנָה אָזָה דַּעַר וּוּנְדָעָר-קְרָאָפָט פּוֹנָג חַיְטָל .

לער דלאז' קער פארוורטס'ל פונט פאלק חאט שוין אבער אפילע אינ דער פאר-
עימן פונט דער טיעס, געטראגן אינ זיך זיין געזונטג ווארטס'ל וועגן גוטס אַ
אונ שיעכטס, וועגן ליכט אונ פֿינאטערניש. אונ פונגעט איבערגלויין
פונט פאלק חאט שוין דא אוניך אטגעש'נט זיך זיכערעד גלו'בן אינ זיך
אונ אינ א גלייקלעכערן לעבן אפ דער וועלט.
דער חיטשנער וארטט-פליאר אינ ערניעעס פאלקסטיטלעכער אונ פאלק-
פיטצעק-כסייד, שגד טיעס איז אוניך געהע בא אים א געוויסער טראדיין-
געלער פארוורטס'ל אינ פארט, ווועם אינ איר חאט זיך לאכ איבערגעברטונג
דער דערחויבענער פאנדרגער אולדטס'ל פונגעט עזעם איינחהלאט וועגן אוניד/
דיינדר אונ וילנchapט, קערט פאנטונג אונ ירג אפ דער וועלט אונ וועגן אַ
וואל-גערבאטס'קערעד וועלט בימלאן.

באר ח' מ' – ארכטול א' ב' ד' ע' אריבנפ'ר צו ד' "דרע מאטאנט" ("או יונט

בָּא דָעַר וְלֹג") עִילָּז אֵינֶן דָעַר זְרָאַבְלָעַס, אֲוֹ "גָּאַרְנִישָׂם אֵין שְׁרַעַק לְעַכְבָּר

וועגן" או "סְמָדֵל יִשְׂרָאֵל" נֶסֶת אַוְן גּוֹמֶם" אֶפְרַיִם דָּעַר וּוּלְמָן.

שעדאכלעכ-סז' ליטט' ש קומס עם עות אוניסטרוק אין דער שארטעער אנשי-
צעאך. טיר ט"נצעג די' אנטיפאץע, אלס ססיל-פערם, אינעם בריט שרען זי נאנ
(באמ שטוחה שטח טהראש ארו יסברענגען ס'אנז, פאא; אלע קאַל זיעם), נאָכ-
פער ט"נצעג טיר עם אינעם ספאַעטן ליינגוואָסן ליסט אַן זי נאנ פונז ווֹארט-
לעכע "קאנטראָסן-בלודער, סדו יעריקע ד'סאנאנסן" די' אנטיפאץע איז
אנ אוניסגעערוות מיטל אפ אוניסודרוקן איזו נגע קאנטראָסן, די' פאנאנסן.
עם קומס דאָ ספאַעט אל אוט אוניסטרוק דורך דער אנטאנס יע, אלס ווֹארטעלעבער
דאָג נושאַלונג. אנטאנטיבאָס זי נאנ אינפאָס אנטיטיעזם דאג, ווען גווע די'
אנטיפאָז ברענונג טיט גראָטערע געלידערטקיט אוּפֿ פֿאָרְעָנְדִּיקְסְּקִיט, אַפְּט
איינטלייניגראָד אַפְּטַיְק אַוְיכ אַנְטַאַנְטַעַג, אלט עלאָמָעָנס פֿוּנְז אַנְטַאַנְטַעַג-
גַּאנְטַאַנְטַעַג.

ד' אונס יפיעזע אוֹן אונטאנִיט יַע זיינען פוֹן דֵי אַנְזָיְכָטִיקְסְטָע צַיְכָנָם אַיְדָה
לְעֵד מִיעּסָע בִּזְמָלָאִי, אַזְכָּר פַּעֲדָעָאָעָם פַּאֲלִיקְסְטִיטְלָעֶבֶד מִיעּסָע בִּפְרָאָם.

...**קופט** דעם בארם ענמ **אניגער**, צעג געווועזענער **יעצעער**.

סָמוּן - אונג שפערלט זיבכ, פיטס א קלַאֲרַ-וּוֹסֶס זעקל, וו' טבנ',

... א. ג. דער חאנט, בא דער ווּתְגַשֵּׁל פָּוֹגֶן דָּעַר רַעֲבַתָּא זִיְּס

קִים דָם בַּאֲרָתָגָם קָמָמְגָעֵד, זַנְג גַּעֲוָעָעָגָעֵד יְעַזְרָהְעָרָעֵם,

בדעד געונגעז נעד מס' 11 ומד' A- אונד שטעלט ז'יב, מס' 11 א דל'.

ס' י ו' עז'ל אין דער חאנס, בָּהּ דַעַר וְעַגְשָׁל אֵפּ דַעַר לִנְקֹפֶר

... אין וויסן, קלארן ועקל ישנגן ס'עוועס, אין גראַן-

דיק-טונאריך געל - אוירעס . . .

בבאו דעד ווֹאָגָן" אַיְלָה אַרְוָעָתָה נִעְשָׂתָם בְּאַטֵּל גַּעֲוָאָרָגָן. ז' ח' אַטְ

דיברנו בהרבה על שאלת אונטולוגית זו, אך גוטמן או שליעכטן.

... "קל" נע מ'צועעלעכ", "קל" נע אונידעעלעכ" או זו או אזו נס

1. סינכט זיכרנו יגעים .
2. מושב טיגן אוונטער שארטונג .

כ' א געווינט בעווען ז' נס.

ד' נעלם חאם דיב פארלוידן פונעם פטאק-די' און וואגלאען אוו ייך הימל
אונד עמיש עריך , או "נישן חאנן קיינט נאכען אונ פריז פונ גאנזידן ...
כי שם קיינט אונ יעסוריין פונ געבעגעם ..." ז' נעטט און ד' איעזע
פונגען בעזונ-שומעה און קרייגן די מאטונגען פאר די עאליזען פונ גאנ-

גען, בטעם).

ווען אויג' אונ-סנודרלייך דעומם לא פנדע אלט שאורפע אנטשאנטינט שער צא-
מגארדייך :

...ד' וועלט א'ן אוון אדרט, ד' מענטשן אוון סיטלטערס...

אנו גרוי, נפ דער געשטטע, אונ ד', טנטסיט א"ע רעד זענען
אנו, צל"ה, עי, פוד און א"ע, "או, מיטבליזם?"
(1)

אוֹ אֵין דָם אֲוִיכַ נִימַת "אוֹ סְפָעָרֶל יְהָ" אֵינַ בְּדָם דָעַג נְשָׁעֵל נְדִיקָן
שְׁלִיךְ-אַקְאָרֶל פּוֹגַע "לְעָבוֹן" אוֹכַל "לְעָמָרְבָּן" ?

"... עמעם זיין מאטאנען, או יסטערליסט-ה'גע... או גואז קו-

מיאן ז"ה, ג'ם, ג'ארני'ם ליטאראטער, אכבר לענין - או'ספערל'יט'

ד. מאומענים גווע - סיטוואלן פונט מענטשלעכער ווירדע, גאנצעק"ט אוונט בעט' בעט נטעפערע - זייןגע או יסערלעכ איזו, ארטאסט אוונט געוויינטעלעכ (א זעקלע ערעהיזרצעל-ערד, א פארבלוט קטע שאילקע, א 'ארטאלקע' פונט קטע) לעז- גאנבע דעם "גלאנץ פונט קיפ" - חאקייניד", "טאלאכבים טיט בריליאנטענע פלאעדערוインן", "גאלדרענע קדרו" - גענ אט די קעפ". אוונט גראד איזו יגע"סאטט- ניעס" (ס"ה"סט, די איז", וויאס ז"י סיטוואלייזירונג, פונט דאכ אבער חאיבנ האן זונגעאג ניט בלויו "יענוו", נאר טאקיין, "לעטאמען יט" אט אוונט ערטיג- לאכט די, או יט"זונגע פונט דער "אָרְעַטְעֵד גַּעֲשָׁגְטֵעַ" דער ווועלטס.

"ארזאגעלאוז אוניגן", "מעטירעם נעטעה" פארשידן ווארדז'רטן אונד קיגנ-
מאלקנטס ליעבר געשייכט (באים גו"סם עוקצאנטס", "דרען מאטאנטס").
ווען איב אנדרער וויניך (זע "לעקסט", איזו" וועטס אויב אין דער

גענצעט דעם ווארט גענטטען (גענטטען):

ר"גע, ר"גנטטען גענטטען, וו"סע, קלארע גענטטען, ח"ל יקע, גאנצע
גענטטען, שומע גענטטען (זע וויטער) ...

קל"גע, ז'נדיקע, פארז'נדיקע גענטטען, פארפלעקטען, פארטאלטען -
גע, פ'גנטערדער, ערעדער גענטטען, א גענטטען א נאנווענדןיאע ...
דעך גענטטען-מאטיוו (זע או יב וויטער - "ג'ילג") איז בא פערטען אונגע -
הויכם פונ "ד'יש-טראדייע אונעלע קוואלע" (ביזיליש-טאלסודיש, קאבליש-
בזידיש). ד' דא זיך קוואלע ז'גען, פונ ז'יער זיין, געבונדן טיז גע -
ויסע אלגעטינ אידעאליסטי-פ'לאזטשטייט, טען שא זונגען, אונגען זיבן פונ ד' -
אנס'יך-העלעניזם, טען, ספאיעל בלאטגן, טען, ביז צו ד' טיטאלטערלעכע,
וו. איז יב חינטצעטיך ז'ערט וואריאע ים. קאנקרעטער גענטטען חזע עס בא
זינזאכ געקאנט זונגען א געויסע פאנטזס, ש-ידאקס, שע רעט ז'אנכא לוייט א
"זב היזדר, וו. איזו"

"... ד' לוטט פונ חיטל בייז אופ ד' ערעד אונ קלט פונ פולט זונגען
פונ נטעות וואש פונ זונגען חיט אונ זינדר זונגען ז'י, נ'זען קוטן
אויפ ד' איט איז איר זרט וו ז' רואן זאלן זונגען ז'יל ז' חביבן קין
חסובח גטאן ..."

ביז טע האט

"... א"ז בז' קול גיהערת דז אופ ד' איז איז ערקה"ט רב, ז'זק
ז'ורייא דר חאט כה אונ רשות א' ז'ני הענט טחאלט איז ז'ינ דז ד'
גסנות זאלן איז אירט דוא קוטן ...
ס"חאמ דא איז גאנטן זונגען א מאנדרניזירטער פארפרדא פון כאים
וימאלם אונ עטיש-רייליגיעזע חאנטצע וועגן ד' אידו יסוו זונגען פונ דער
גענטטען ט'זא "קילוף" אונ "אלוחות" אידער פונ מניערד-זאלמען א ווא -
ויאזע אפ דער זעלברד טעט בא ד' ערנער זונגען פארטיזידענע פארהינט
ווע ("רבבות פילוק, טדרגאך") פונ גענטטען "העכער איבער חויב אן א
(3)
...".

קב ח'יך עקע (עיטירט לוייט דער "ד"שיד איבערזעונג חוק"א)

"שער קדרושה", "עפ' פ'ים".

"חניא", ספר של ב' גונין, פאנק ארכך ארכך א".

אוֹן צ' אנדרעס נאָר פֿוֹן אַערְעַצָּעַס "געַשְׁטָעַר קָעָר" (אונָן עַנְלָעַבָּר צ' אַיר) "אַערְטָקָעַג נַשְׁטָעַלְוָנָג הַוִּיכָּמָן מֵיט גָּאָר. אַנדְרֶעֶס קָעָר אָוּטָרוֹ אָונָן מֵיט גָּאָר אַנדְרֶעֶס קָעָר לְ"דַגְשָׁאָבָס פֿאָר "טִיקָּנָן" פֿאָר אוּסְטָל "זָוָנָג פֿוֹן דָּעַר גָּעָ- לְ"סְפָּעַרְטָאָר" גַּעַשְׁטָאָטָע פֿוֹן דָּעַר וּוּעָלָס".

מ'ם אומ'טעזע אוֹן אַנְטָגְנִים עֲזֵי נֶגֶן פּוֹל נֶאֱכָנְדָעָרָע פֿאַלְקָסְטָיְסָלָעָכָע
געַשְׁיַכְטָעָם. לְאַמְּרִיר אַפְּעָרְקָן נֶאֱכָנְדָע אַפְּאַר אַזְעַלְכָע כַּאֲרָאַקְטָעָרִיסְטָיְשָׁע פֿאַלְכָן.
איַן אַזְאַגְּעַשְׁיַכְטָע, וו, "בָּאָמָגָס צְוַקְאָנָס", גִּילָט בְּלוֹיז בָּא דָעָר
סָאַלְעַבְכָ-פְּאַגְוָר -

ל'יכטיקער, פ'נטערער, ווּצְפָּרֶר - שׂוֹאַרְצָעֶר, גּוֹטָעֶר - טַלְעַכְטָעֶר ...
דעָר חִיטְשָׁאָר "דוֹאַלְיָה", שֵׁם יִסְמָךְ דָּא טִישׁ דַּעַמְּ "דוֹאַלְיָזָט" אַפְּ דָּאָר עַדְ ...
לִיבָּל קָאנְסָקְ וּוּלְעָדָר, וּנְאָס טִימָס זִינְגָּעָדָר" רְדוֹיְשָׁגָן אַלְעָזִיבָּן הַיְמָלָעָן,
אַיְזָ אַיְזָ גַּעֲטָעַנְקָעָנָשׁ בָּאָמָּ "גַּאלְדָּעָנָעָט גְּלָאנְצָאָ", בָּאָמָּ "גַּאלְדָּעָנָעָט קְלָאנְגָּ",
וּנְאָס גַּעֲקָוּמָעָג אַיְזָ עַס עַו אַיְטָ פּוֹנָג "גְּנָיְוָעָ-גְּעָלָטָ, גְּזָיְלָעָ-גְּעָלָטָ" ... אַוְגָ ...
נַאֲכָסָעַנְקָעָ פּוֹנָג זְבָּאָרָאָוָשָׁ, וּנְאָס טָאָכָט גַּעֲוָיְנְלָעָכָ אַקְנָיְטָשָׁ אַיְנָעָט דְּאוֹנוּנָעָבָן,
וְאַירָט וְיִנְיָיךְ וּנְאָס פָּאָרְכָּאָטָט סְוָנָעָט גְּלָאנְעָ אַוְגָ סְוָנָעָט גְּלָאלְדָּ אַוְגָ שְׂטָרָעָבָט
... גַּעֲפָאַלְעָנָעָ אַוְפָּצָוָהוּיְבָנָ, קְרָאַנְקָעָ צָו הַיְלָנָ, חַוְּגָעָדְרִיקָעָ
צָו זַעַטִּיקָג, דָּאַרְשָׁטִיקָעָ דִּי לִיְפָנָ צָו נַעַנָּן, פָּאַרְלָוּיְדָעָנָעָ צָו וּוּבָנָ

בָּא בַּיְדֵנָס גַּסִּיפָּע גַּיְסָמֶן דָּעַר וַיְמַגֵּד טַלְעָכָב אֲוֹוָעָק מַיִט לַיְדֵי קָעָחָעָט. נַפְּלָא
אַוְיָב לַיְבָלוֹ אָוּסְרָיָנֶעָ אָוָן פַּאֲרָדָאָרְבָּעָנֶעָ נַעֲשָׂמָע סְוִוָּז גַּיְנָאָגָג גַּעַחַעַנָּעָט אָרְדָּגָג,
וְעַפְּגָג אַיְגָג גַּאֲנַיְדָג אַיְזָפָאָר אַיְדָקָיָג אַרְםָגָטָג, טְרָאָגָט זַיְבָּנָאָקָעָט
דַּגָּע בַּאֲרַעַטְחַעַרְאָיָקָע נַעֲשָׂמָעָא"לְיָג אַפְּגָג

ו"א' אוי' פאראן בא שעראען א ווונדרבראער כסיד' א-פאלאקסט' מלעכע
געש' בטע - אוי' נישן נאכ' חעכעה. דאס דאז'יק' קעעל פון דער געש' בטע

" דער נטעטראָווער פֿלעגט סְלִיכַעַס-אַצְ'יט 'עדן פֿרִיטָאָרגָן נעלעט
ווערגן, פֿאָרְשָׁאוּן דְּבָרָן "

... וּוֹ קָעֵנָה צְבָנָה דָּעֵר רַעֲבָע ? וּוֹ זָאַל עַד צְבָנָה ? סְיַנְאָסְצָם אַיִּנ
חִיטָּל ! אָזֶן , חָטָט דָעֵר אָזְילָט גַּעֲטָרָאָכְט ... "

דָעֵר נִיסְחָאָק , דָעֵר "כּוֹפֶר" חָאָט אַוְתְּגָעָוָי וּנְסִיט אַזְמָא "בְּעִפְּרָעָשָׂעָר גַּעַג
סְאָרָעָ", אַז

" אָפְּלָע סְזָע רַאֲבָיְנוּ חָאָט בָּאָמָּעָן לְעַבְנָן נִיט גַּעֲקָאָנָן אַרְוָת
אָפְּנָה חִיטָּל , נָאַר גַּעֲחָאָלָטָם זִיבָעָן/⁶ פְּאָכִים אָוְנְטָעָרָגָן חִיטָּל ! ... "

דָעֵר נִסְמָאָטָיו אַיִּנְאָט דָעֵר גַּעֲשִׁיכְטָעָא אַיִּז דָאַכְּ פְּאָרָט נִיט דָעֵר חִיטָּל , אָוְנָה
סְוּעָרָגָן אַיִּם שָׁאָרָט קָעָגָנְגָעְשָׁטָעָלָט דָיָ פְּאָשָׁעָטָעָ, דָיָ טָמְעָרִיעָלָעָ, עַרְבִּיָּעָ
פְּאָפָּגָן " !

אָוְנְטָעָגָן בְּלוֹדוֹדָעָגָן , סְעָרָמְעָנְגָעָ, פְּוּסְטָעָרָגָן חִיטָּל ... גַּרְאָבָע אַז " –
עַרְבִּיָּעָ שְׁטוֹרִיקָ, חַמְקָ ... לְיַפְּעָסָ, שְׁטַלְעָבָ, בִּינְסָל חַלְאָצָ ...
אוֹנְדָיְדָ, דָאַזְיִקָּעָ שְׁטוֹגָעָרָיְזָמָעָן פְּיָרָן אַוְיָבָ אָז אַגְּאָרְגָּאָר גַּעַוְיִינְלָעָבָן ,
וְאַכְּאָדִיקָגָן שְׁמוּעָם צְוָיָּעָן דְּבָרָם " פְּאָרְשָׁעָלָטָן וּוְאַמְלָלָיְזָ " אוֹנָגָן צְוָיָּעָן " דָעֵר קְרָאָכָ –
קָעֵר " דָעָנָעָ, פְּאָרוֹיְקָלָט סִיט אַוְנָאָפָעָם " , אוֹנָג אַשְׁוּעָם דָאָפָעָ – אָפָע " סְגִילָאָ –
רָאָסָיְ-לָאָסָן " .

אוֹנָג דָעֵר פְּאָלִיקָסְטָיְטָעָכָר גַּעֲשִׁיכְטָעָא גִּילָט , אוֹג גַּעַזְוָגָט שְׁוִינְגָן , דָעֵר " אַיְבָעָרָ –
עַרְבִּיְשָׁעָרָ ", דָעֵר " אַיְבָעָרָנָאָטָיְרָלָעָכָר " פָּגָן ;
אַלְעָזָיְבָן חַיְלָעָבָן (אַלְעָזָיְבָן רַקְיָעָים) , סְזָעָנָבָן פָּגָן חִיטָּל ,
עוֹלָמָוָה חַעַלְיָוָגָים ... אַפְּלָיְאָ שְׁלָעָלָה , בִּיתָחָן שְׁלָעָלָה ...
כָּאָרָן נָאָכָס פָּעָר שְׁוּעָבָטָן דָאָר אַוְנָג אַיִּרְעָרָ – פָּגָן דָעֵר " קְעַטְפָּעָ ", וּוּאָס אַיִּרְעָרָ –
שְׁיִקָּעָ פְּרָאָכָט פָּגָן דָעֵר עַרְבָּאָר אַוְנָג אַיִּרְעָרָ – פָּגָן דָעֵר " קְעַטְפָּעָ ", וּוּאָס אַיִּרְעָרָ –
אוֹנָג דָעֵר סִיט פָּגָן דָעֵר וּוּיְכָטָל⁽¹⁾ , פָּגָן " אַ וּוּלָט סִיט וּוּלָד-אוֹיְסָ, וּוּלָד-⁽²⁾
אוֹנָג " פָּגָן דָעֵר ' אָס , וּוּאָס

" אַיִּעָן וּוּרְדָט טָעָן עַוְגָעָזָוִיגָן אָז אַיִּסָּ, וּוֹ סִיט אַוְאָנְגָעָן ... וּוּלְיָ
(3)

סְעָנָן לְעַבְנָן אָפָע אַיִּס אָוְנְטָעָרָגָיְנָבָ אַיִּנ אַיִּס ... "

1) דָעֵר אַרְעָנְדָלָאָר . (סְאָרִיָּה בָּאָמָּעָן סְזָעָנָים) .
2) דָעֵר זְיוּוֹגָ . (סְאָרִיָּה בָּאָמָּעָן סְזָעָנָים) .
3) סִיטָיָם אָפָע יָהָם .

אונ ד' עזעט חיטל-וועלט פונ דער פאלקסטיטלעכער געש'כטע ווערטס אויב
דורךאניגן טיגס פאנטצעם איראנישן שטוכגן, מאמע אין טיטן דעם
טפ טיעסידק-ערננסטג נידראזיל. ד' איראניע קונגנ' חיטל איז קלאר צו פילד
אין דער טיעס וועגן לאמ, וווע איז "חעכדר טונגעט חיטל ("אויב ניימ נאכ
העבער"). איז טילן איז איז שארטע איראניע אין ד' אנטזוחערענישן, וווע
ווארטן זיך דורך אינ ד' פאלקסטיטלעכער געש'כטע ביקלאן

"... סיען זיך פאר אן ארעטער פארוואג לטעד נעהאטע קאנען
נאדר ד' אאליךין פונ גאנידן... אונ ז... חאבן לייב טאנען
(1)

געס... עם איז שוינ ד' טיעווע פונ חנטיקע אאליךין...
"...ער חאט טעקאנע געווען ד', וווע איז האבן א ליעטער פטירע.
עס חאט זיך אים פרגלאטס צו האבן א גריינגן טויט... אונ
וועל ער חאט פוניגעט געווען איכ "לו" טאכטוויד" - וווארעט א
זיך טאל זיך אפייע א גריינגן צו יט ניט פרגלאטסן - זונגען
זיך אויבן ענגאנגען ד' וווארעט אונ פ"חאט צוירק פראשלטסן
(2)

ד' צו יערט פונ חיטל..."

באדאקסעריסטיש זונגען דא איז און דעם פראט ד' "לייעסאזייט", וווע
קומען פאר אין חיטל (אין "טיטכע שעבעסיטכע" אונ אנדר). אין ניט טאנען -
ריינ טיעטעלע וווע זוינ ד' חיטל-וועלט ביקלאן קומען אין דורךאניגן
סידזישט אסאקט (זא דאס וויטערד יקע קאנטיל).

אין דער פאלקסטיטלעכער געש'כטע איז דער הויבער געדאקטער חיטל היטל
ארפיגעאויגן צו דער נידער, צו דער רעלאלער אונ אינדרעטסן, נאכ
העכפרעד"ערד. אונ פונ דער ערדר טראגט זיך א געוזו נטער, א פרישער, אונ
א פארשר יטלעכער טענטשטיילעכער הויב אינ געדאנק אונ איכ באגער, מעג נאכ
זונע ד' אטען, זירונג פונ אם דער ערדר פארהילט זיין אין א געוויטער
לעגע נידאר, צער סיטוואליך פונ ווארט אונ יסדרוק, פונ טילארט ביקלאן.

כעד אומבאהט טסק"ט (איז איז עם טפם אין דער פאלקעס-טיעס ב'יקלאל).
זה איטלעכע דערויביטערק"ט, אוּסגעדר'יקט דורך דע אדווערבאַלע "אמאל",
"פארציטאנס", דיינט אוּיכּ אָסְטָמָּל אלס קנוֹאָ פֿונְדֵר דער פֿאַלְוָנְג.
אייז געווען אָמָּל אָסְטָמָּל ... אייז אָמָּל גַּעֲקוּמָעָן אָסְטָמָּל
כעד ... גָּאָל-גָּאָל פֿאַרְצִיטָּן ... אָונְ גַּעֲשָׁעָן אִין דַּי מְבָשָׂע פֿאָרָה

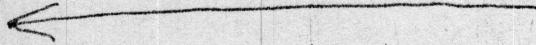
... סדרת

איך פאר פאלקון יטלו כער געש-יכטע או'ז אבער ט"נ נסטענס קלער באשטייטן
או'ג נאענטה-ה"ט י"א דאסטרט או'ג די אומגעבעונגעג, וטאששע וו ס"פראלוניטן
זיך די טיעט. מאכט עס דעם "אטאל" או'ג נאעט "פארצעטנט" שטארק דער-
געענטערט או'ט חינט, או' אונדרוער עיטט. ס"איט זיך דע א לעבעדיק ביגטל
פוג איז פ"ג ארטס-נאטס נקלאמוור!

דאס איז האגעה בטע, ווּאֵס אַיְז גַּעֲשָׂע אַיְז סֹורְבִּינְ... אַיְז
שְׁעַבְּרַדְשִׁינְ, אַוְנְפָעַר ~~וְמִבְּרַכְתָּה~~ אַיְז גַּעֲוָעָג אַיְז... אַיְז
סָמְמַחְתָּה, אַז קְלִין אַזְוִילְעַד שְׁעַטְלַ, ווּאֵס דִּיגֶס אַפְּ דָעַר גַּאלְלַ-
אַישָׁעַר גַּרְעָנָגָא, חָטָם זִיבָ... בָּאוּיְזָג אַבְּאַכְעָר... אַיְז אַזְוִילְעַד
דָעַר טָעַד יְנַע אַוְנְפָעַר עַזְוִימָעַר, ווּאֵס באַדָעַר ווּיְסָלַ, חָטָם גַּעַ-
לְעַבְטַ אַז יְד אַכְּפָרְדָנְדָאָר... חָטָם אַיְז אַשְׁעַטְלַ באַמְּ בְּרַעְגְּ פָּלוּ
בוֹג גַּעַלְעַבְטַ אַפְּרַעְטָלְקַ... אַפְּרַעְגְּ סְטַל אַוְנְפָעַר סְעוֹשָׂיְבָעַזְעַז
אַיְז פְּהָרָאָג אַזְאָרְפַּ...
אַיְז אַזְאָרְפַּ אַזְאָרְפַּ...

אלגאטן נערו נגען. אזו' לעבן אזו ינע געסאלטן אם וווער אינטראכטן וווער-
ווענדער-געסאלטן. ז' גיאונ דא אלס בריעס סיטואלייך קיטסאלער יאנ פאר-

גער אויך אינעם דיטען פונט פאלק.

אנ פאלקער אויך גער אנ פונגעלייגטער גאטס איז דא - אל"אחו חאנטו.
ס"איז די באלייבסאע נעהו?! לא געסאלם פונט דער אגאלע, פונט דער ייד-
שער, ווי אויך פונט דער קרייסטלאכער אויך מאכטעדאנישער פאלקעס-טיעס פונט
פארץ' דענע עטמג. א גוטער, א ליכטיקער גענץ אינ דער אגאלע, אינ דער
פאלקעס-טיעס, אינעם אלטן שטיגער (CASE ט. אל"חו, כוון פל אל"חו),
אייז דא, אל"אחו חאנטו קלאל ניט גיגלייכן צו דער טזומט-ה-קאנץ' גע-
געסאלם פונט דער ביבל (אויז איז ט. אלגאלם, אינ דעם יידישן, אויך
ניט פאלקעס-טיעס אינ דעם ניטידיאן פאלקעס-וואם). אינ דער יידישער פאלקעס-
טאפעונג אייז דער פארץ'טאלטער אל"אחו חאנטו, די פארקערערוונג פונט האר-
אייקער טינטאנ-אַבע, פונט דער איבערגעגעבענטער געסזש האפט אום זאלטען
הארקאנדען אויך אינ זיך זיכר בעדרן פאלק.

1) א פארץ'ער פונעם עלטערן דער נעהו?ים, אייז אל"אחו חאנטו, א בזונ-
דערס בונטאר'ש-קר'גער'ש גאטוד פונט וועג ציטט (ט-טער יטרחונדערט פאר
או נאצער ערע בייס דער טעלוכע פונט אחאב אויך אחונ'א). ער שעבסט אויז, ווי,
באקאנט, טיט דער איביגענד חאנט די פאלשע נעהו?ים (טלבים א" יח"). קיב-
וועך אויז נאכ אל"אחו ניט פאלבליבן, אויך דאס אויז וועג נטען אינ ביבל
אויך אינ דער טאלפוז, שער-אגאלע פארוועבט סיט ווונדער אויך סיטח לאגענדע.

2) אלט טויסטער דערפונט קאנט מען, אמא"גער, פונטיזונג אפ איינער פונט די
ויל אויז נאכ טיעס - "טעה טאל"חו חביביא". סודילקטען, 1834.
געו?ים פאלקעס, טעלבע טיעס איז נאכ בא פערעען זעען אויז ווי איזבער-
ליךונגען פונט גאר לאנגאנ'יקע טעקווידים. "זיבען גוטע יאר", אשט"גער,
אייז לויזט אינחהלט נאעט או דער טיעס פונט "סיטורייט טעראב"נו ניטסיט"
(ווערטש, 1892), אן איבערדרוק פונט אסאכ עלטערע אויסגעבעס. אויך די
צעעט טיעס טומאנס פונט פארדאינ'שע (טאלפוד'ישע) קוועלן.

ק' גטטלער'ש א' בערגעטאלט יסס, ועם איזו, אוים על'יאחו חאנצאווי אויב
אי'ג ערצעעס פאלקס יטלעכע טיעסם .
וניכ' ק'ג קל'יג ארט פארגעט א'ג ערצעעס פאלקס יטלעכע טיעסם דער
ב'יסטער, דער טאמפרהווניך, דער ג'ער, דער טאט, ב'יקלאל ז' "שיטומא",
ד' פארברצרגענע, ז' או' טדרסס פראטס-טשעסעס פאלקס-גיטטאלאט, וו'ס טראגט
דאכ א'ג ז'יכ' ז' גרו'יש גוב פונט עטעה, פונט גאנזקיט, פונט שיינקיט, פונט
ו'ינקיט, פונט ז'יסליךיט, וו'ס דערפנאנש ז'יכ' נאכ' אנטאלעגן א'ג דער ז'יכ'-
די'קער או'ג פארדר-ארבענער ערדר, או'ג וו'ס בלוייז דערוועך קאנז ז'יכ' האלטן ז' ,
ו'זלאט. לאס ז'ונגען א'יגנאנקיע ז'ידישע אנטאלעקונגען פונט דער פארברצרגע-
נער ט'פ-ט'פ נטשלע כער גיטטאלאט פונטס "נארעלע" א'ג דעם דוט'ישן , ז' וו'
או'כ' א'ג דעם פַּלְפָּשׁ וְעַלְעַיְמָן פַּלְקָס-עַפְּסָם .

1) ס'קוטט דט, אגעוון, אפנ' גדראנק א'ג נאנקיע פארענלאכ'ונגע א'ג
על'יאחו חאנצאווי, וו'ס בי'אליך חאצ' ז' געחאט אַנְגָּוּוּנְדְּעִיט א'ג ערצעען
ג'ו'פֶּא:

... צירקאנט א'ו'ס חאצ' אעפָּס אט ס'יד געטאנט א'ג איזנדרוק ז'ו'ג
ט'ינ' "על'ה בעריהו" (ארטס - אפנ' הימל - ט'ו'ס א' טזראט-ו'ינט. - ג'ס. 5.5.)
ז'ינ' צאפען א'ז דאכ' או'יכ' געווונט א'זונ'. "ברכט' א'ז שטס' וו'ס, א'ל'"
טששששששש טטורייש א'ז ער דורךעליגן א'ג זונ' פערעד' קער טרפהה
(רב'זונאגן - ג'ס.), או'ג בליען ז'ונגען געלאפען א'ים פטרויס או'ג נאכ'
א'ים. ס'יד דאסט, או' ער וו'ט ז'יכ' נאכ' ניס א'ג מאל בזוניזונ' או'ג
לאפקא א' גוטטוט'יקער, פונקיט ז' ענער אלטער ו'יזע... ז'ער, טערפער,
או' דאכ', או' יאנדר קנאַי, בן קנאַי, ניט געטערבען... ."
(פונט בי'אליךס א' בר'יוו א'ו ד'ינע זאנגען דעם 13 טשען טט
1615.).

2) טאנזיעט א'ינט דוט'ישן פאלקלאר א'ז עם ד' געו'ישט א'יגאנזקע-
פינדור. ק'ינטאלער'ש קוטט עט דט זומ' או'סדרוק א'ג פארשיידנאנקיען
א'סאנטס, דערין או'יכ' א'ג פארשיידנאנט סזיל-או'סדרוק. "ז'ערמַן" בז טאַל-
סזונ'ען או'ג בז צאנדרינגען ז'ינגען, א'יגנטלאכ', פארשיידן פַּשׁ אַפְּגָּע פַּטְּפָּס
טיעסם. או'ג בז צאנדרינגען בא'קוטט ז'יכ' קלאלר או'ג שער, או' ס'אי'ז
ב'יצלאל "ניכ' ק'ג נאר, נאר או'ז'ו'ו, ק'ג גאט'ינע געדאנקען חאצ' ער נ'יט,
זונ' ער ז'יכ' או'יכ' אוט לעבען נ'יט א'זאנטס" (או'ז' באנראקער'ז'ו'ידט עט דעם
"נאר" א' אופטלי'יקער ריזוננדער). אגעוון, גארק, באנז'ו'ז, או' "דער חעלד פונט
פאלקלאר - "דער נאר", וו'ס אפ'ילע דער א'יגענער פאלטער או'ג ז' א'יגענער
בד'ידער פארראכטן א'יט, וו'זונ' ז'יכ' שטנדיך אַרְוִוִּיס קָלְגָּעֵד פָּאָר ז' , א'ז
שטנדיך - דער ז'יגדר א'יבער אלע לעבען-אלאגן".

באנאננד סיט ד' דורכו'ס'ק'ו הוומדר-סיטו'אלן וירקן אין ערדעצעס פאלקס -

אָוֹן פַּאֲרָלְעָגָעָט "נֶגֶּרֶט". ס"אַיְזַ אֵי דָעַר, אֵי גָּאָר אֵן אַנְדָּעַדָּע אָוֹן יִסְגַּעַבְדִּי טַעַד-

העד שבעלעד ז"ה . אלין א ישוועניך ("שוכנע") אף דארט". ניטיגאלע
 סעד אוֹן שארט טערטער גע טאלט-ט יטווול . אשטייגער ,
 1)

געווואָרג אַיְז עֶר ערְשׁ אֶפְרַעֵל עַלטְעָר (דערפֿאָר חָטָע עֶר אֹוּבָּ, אַיְגְּנַטְלָעָכָּ, גַּעֲהַיְזָן - "זִיְדָעָ", נַיְסָקְיָן "רְעַבָּעָ", נַיְסָקְיָן "אַזְדִּיקָּ", עֶר חָטָע בַּיְקָלָאל כִּים גַּעֲמָהָט שָׂוֹן קְיָבָּג "גּוֹטָעָ" "זְדָבָּ", "אַזְרִיבְּטָנְדָרְקָּיְקָּגְלָעָםָ", אַיְז עֶר אָ

1004

"ארומג עגאנגעס סיט ז. דראעגןס פוג דערפֿלע צו קעהילע,

פונט ארכיט'-הוינ' או ארכיט'-הוינ' - נ. פָּנָעֶר, נ' אלע דער-
וואנדס".

ו- המונח נייד געדראלט, קומס דער שטילער נייד אונ באנטראן אלן
סימונאל פון גאנזק"ט אונ גאנדריעשאפט און פאלק.

ר' רב ל"ב פארען. ר' דער לעגענבלדאך' שער שיצער אוונ אויסל' זונד פונט אַראָען
שעננ פְּאֵלָק (עד חאט ז'יכ' פָּאָרְנוֹמָעָג ט'יס "אַלְיָוּן שְׁבוּיִים", גַּעֲקָאַטְפָּעָן קַעַגְנ
"אַלְיָלוּן דְּסָן) אוונ אנדר. אַינְג אַזְרָעָאַעָם פְּאֵלָקְסְטִיטְלָעֶבֶע גַּעַשְׂ בְּטַע חַאט צָ
דער אַלְטָעָר אַינְג גַּעַדְאָנָך אַוְן אַינְג גַּעַמְיָאָט ט'יס וְעַד "שְׁזָוְטָעָר" אוונ גַּעַמְסָ-
גַּעַבְעַנְטָשָׁטָעָר שְׁפָיְלָעָר' שְׁעַד נַעַשְׁקָטָע פְּוֹנָעָט "אַרְעַטְבָּאַכְעָר" דַעַט "טָאָט", וְעַד
גַּעַנְעַאַנְדִּיקָע בָּאַלְעַבָּאָטִים אַרְהַוּגָן אַיְבָּעָר אַיְט לְעַאָצָנָע אַוְן אַלְאַסְיָיקָע קְלִינוֹ-
טָאָר, וְעַס פָּאָרְשָׁטְיִעָנָכִיְּנָה דִי סְוִיְּדָעָמָט פְּוֹנָג נַעַג בְּמָמָ, זַנְעָנָג "טָעַסְמָמָ" עַבְעַט
דַעַט אוֹלָעָמָט אַפְּוּוֹרְעַטְלָט בְּעַשְׁבָּנָה". אַפְּ דַעַר בָּאַרְיִסְטָעָר סָמְפָאַשְׁטָוּנָעָר בָּאַסְעָ-

"ביגד" דנערן טובען גאנזען אונס טוינ אוניגן אוּנְטַנְיָהוּ אֶלְךָ

א ב' ל' א'

א זיינטן, אז

1) פרזידר נטב - א. שמאש ניינך דער ולהנטער קעה ילא.

- 012 'N"b (2

"אונומטַל איז נוֹסְבָּקְפָּא גַּעֲוָאָרָגָן צוֹ דָעֵר אַנְמָאָלִיעָא שָׁעַל טַבְלָע
(1) עַט חָעַם דָּאָרָט אֶ בָּאָס אֶ גַּעֲפָעָלָט..."

רבַּ לְיֻנוֹ יַעֲכָּבָק-בְּעַדְרִיטְשָׁעוּוּת דָעֵר טַיְיָא-יַוְשָׁגָר, דָעֵר זַעֲרָגָעָר אָוָן
סְדִּינְסְּגָר פָּוָן פָּלָק. אַיְנָה וַיְמַבָּע בָּאַרְעַתְחָאָרָא קָע גַּעַם טַס-אוֹיְסָג וָסָג אֶפְמָאָע-
לְאַשְׁנָה טְרַעַט עַד טְפַט אַרְדוּיסָט סִיטָה חָאָרְבָּע טְבַנְגָעָם קָעְגָּב דָעֵר וּוּלְטָה, טִיטַּטְקָדְעָרְדָה-
גַּעַב צוֹ גַּטָּט, עַד וְאַל וְיַבְּ אַנְעַמְעַב דִי קְרִיְוָלְדָע פָוָנָעָם עַרְלָעַכְבָּג פְּרַקְסָטָן פָּלָק.

אַיְנָה שְׁעַרְעָאָעָם פָּלְקָסְטָאַטְלָעַכְבָּר טַיְיָא אַז לְיֻנוֹ-יַעֲכָּבָק אַיְנָה דִּיעַ טִיטָּה
(2) בָּעַרְלָה רָעָם שְׁנַעַרְלָר אַז טַיְיָא וַיְמַבָּע דָעַוְאָלָט קָעְגָּב דָעַם דִּיבָּנוֹיְגָע-שָׁנָל-אוֹיְלָעָם.
אוֹג דָּאָס גַּאנְחוּעָט עַד אַנוֹעָק אַיְנָה חִיטָּל דִי פְּעַק טִיטָּס טַעַנְטָלְעַכְבָּר שְׁשָׁיְאָוְנוֹיְרָעָם
אוֹג וּוּאַרְעַט דִי אַיְנָה פְּשָׁעָר אַרְתִּיגָּן, אוֹג גַּטָּט אַלְיָנָה גַּיְסָמָפָאָר אַיְסָמָע וְאַדְיָה וּוּלְטָה,
(3) אַיְסָמָע אַיְסָקָוּיְפָּנְדִּיק פָּאָר דָעֵר שְׁלָמָס "גַּנְיָנוּעָ"

פְּגַרְעָא חָעָבָם אוֹיְסָמָע אַפְּ וַיְמַבָּע שְׁזַיְגָעָר דִי תְּרַמְּטָאָנָסָע לְעַגְעַנְדָּאָרִישָׁע גַּעַלְמָאָלָטָן
(4) אוֹג דִי עַנְלָעַכְבָּר אוֹזָי. אַיְנָה "אוֹיְבָנִישָׁא נָאָבָחָבָר" וּוּרְקָס דָעֵר נָעַמָּה-
בָּאַוְוָבָר (רְ) סְוִיְשָׁאָלְיָבָסְטָאָוָוָר). דִי וּלְבָעָט טַיְיָע וּוּרְטָה אַבָּעָר אַיְבָדָר-
עַילְמָה וּוּגָגָן לְיֻנוֹ-יַעֲכָּבָק בָּעַרְדִּיטְשָׁעוּוּר, וּוּ אַיְבָדָר וּוּגָגָנְשָׁאָרָה יַסְרָאָגָל סָאָלָאָנָה-
סִירָה. אוֹג דִי טְעַטְמָה טִיפָּע וּוּרְטָה אַיְבָדָר פָּאָרְדִּיְיָדָר אַיְנָה כְּסִידְיָעָה
(5) מִטְפָּע-בִּיְבְּלָעָכָבָר. דִי טִיטָּס אַזְוָן "סִיטְכָּא שְׁבָעָס טְכָבָע" וּוּגָגָן לְיֻנוֹ-יַעֲכָּבָק בָּעַרְדִּי-

1) "סְמָא יַסְרָאָגָל" אַדְעָר דָעֵר בָּאָס.

2) בָּעַלְלָה צָנִיְדָעָר.

3) "סִיטְכָּא שְׁבָעָס טְכָבָע".

4) טִיר מְצָבָבָן דָא צָוָם נִיטָא אַזְוָן, סִיטָמָגָשָׁיְכָטָע, טִיטָמָטָע, וּוּ סִיטָמָע לְעַפְרָה
גַּעַנְדָּק, וּוּ סְוּוּרְקָט דִי "הַלְּיָקָע", דִי "גַּעַטְלָעַכְבָּר" גַּעַשְׁטָאָלָט אַזְוָן וּוּ סִידָר
חַקְבָּבָן עַמְּ אַיְבָדָר אַיְנָה קְרִיְסְטָלְעַכְבָּר "שְׁוֹאָבָכִיטְשָׁגָר" לְעַגְעַנְדָּע פָוָנָעָט לְעַבְנָה
פָוָן דִי חַיְדָקָה. ("אַמְּלָאָמָּה אַמְּלָאָמָּה").

5) "טְעַשְׁתָּעָדְיִקְיָס", "אַחַלְיָעָדְקָה", "עַדְלָאַדְמָה" אוֹג אַנְדָה.

אַיְנָה דִי דָאָזְוָיָק טִיטָמָע-בִּיְבְּלָעָכָבָר גַּיְסָט אַדְלָה וּוּגָגָן אַנְטָעָר גַּעַוְיִנְעָרָן
("וּוּלְרָחָה")-דִי קְשִׁיטָע קְוָמָה דָא פָאָר וּוּ-עַזְוָן קְשָׁלָנִיְדָרָעָ, וּוּ-עַזְוָן כְּבָעָם.

דִי גַּעַטְמָק-פְּיַגְוָר אַז אַיְנָה דִי מִטְפָּע-בִּיְבְּלָעָכָבָר נָאָבָחָבָר נָאָבָחָבָר טַוְיָע. בְּ פָאָר
בִּיכְלָלְיָהָרְיָהָר גַּאָר דָעֵר רַעַב הַעֲרָא גַּיְדִּיטְשָׁעוּוּר נָאָבָחָבָר נָאָבָחָבָר טַוְיָע. בְּ פָאָר

שצערעד ווערט אוייב דערדא"ל זונגען ד" אונדראטן סלאנ'יסער, אונט פארש"דנ ז"ז
זונגען איז בײַזע פאלען די, אונדראטן פונט זונדע טיעסא (ד"ז, "או ים ל"זער" ווערטן דא
אנדערש אָנגָעָגָעָבָן אָוּן וְאָרְזִירֶת"). דאָר אַידְיַשְׁעָדְרָוּנְטְ-טָאָכְ פֿוֹן אָערְעָאָעָם
טְיַיְסָעָ-אָבְעָרְדִּיכְזָוָנָג אַיְל אַויְבָ דְוָרְכָוִים - אַויְבָ נִישָׂא נָאָכְ הַעֲכָרָה. אַם וְיִ
דְעָרָה גְרוּנְטְ-טָאָכְ אַיְל דָא אַויְבָ - דֵי קְרָעָפָטְקָא גָאנָאָקִיט, דֵי חַלְוִיכָע 515-
לְאָקְקִיט פֿוֹנְגָעָה" פֿאָשְׁעָטָן יַעֲגָנָה", "פֿוֹלָאָסָן יַעֲגָנָה" (אָפָט דָא אָבְעָרְגָעָכָאָזָעָרָט) מִיטָ
זַעַג אַיְיָנָהָאָכָג נָאָמָעָן אָוּן סִימָן זַעַג גַעֲוָוָה" גַלְעָבָאָר טְוָעָכָא
טְעוֹנִיעָה דְרָאָגָעָר, סָמְאָעָה פֿיְשָׁעָרָה • וְכֻנָּעָנָה וְאָסְעָרְטָרְעָגָעָר,
אָונְדָרָאָטְלָן בָּאָמָן; סָמְעָרָל חַאָלָאָחָעָשָׂעָר, בָּעָרָל שְׁנִינְיָהָר ...

אֵם דָעַר פְּלָקְסִים-בֶּן, בָּנָזֶס קָוָמָס שְׁפָטָן, אֵינָן פָּרָעָצָעַס פְּלָקְסִיטַלְעָבֶר גַּעַשְׁכִּיבַּ-

אֵם בָּגָדְגַּיִם מִיטַּדְעַמְּדָן גַּעֲפָלְגַּלְטָן עַבְּסָטָם "שְׁטוֹמָע נְעַשְׁפָטָע". אֵינָן דָעַר דָאַזְזִיַּ-

קָעַר חָמָס וְגַנְזִיסְטָר נְעַשְׁפָטָע, צְוָעַרְשָׂטָם אַרְנוֹאַס גַּעַבְרָאַכְטָס מִיט אַנוֹאַ לְעַגְעַנְדָאַרְיַ-

וְיַרְאַסְקַ יַנְסָלְעַדְרִישָׁגְכִיְגַ, חָטָם פְּעַרְעָאַדְרַשְׂאַדְרַתְדָאַס בְּעַסְטָע אָוָן דָאַזְזִיַּעַ

פָוָן זַיְבָן אַיְגָעַנְמָט דְּאַטְאַגְזִיַּעַן גַּדְדָאַכְטָס. דִי "שְׁטוֹמָע נְעַשְׁפָטָע" אִיז דָאַזְזִיַּעַל
דָעַגְגָעַשְׁפָטָלִים אַוְטַבְאַסְטָמַס-שְׁגַעַוְוַרְיָהָן נְעַשְׁפָטָלְעַ, וּוֹטָס אִיז "אַגְרַטְבָע
1) אַזְגָגָעַשְׁפָטָלִים אַוְטַבְאַסְטָמַס-שְׁגַעַוְוַרְיָהָן נְעַשְׁפָטָלְעַ, וּוֹטָס אִיז "אַגְרַטְבָע

וְיַהְכָ, אַגְאַסְטָמַס אַיְגָעַנְמָט נְעַשְׁפָטָרְעַ" אָזְזִיַּעַן דָעַר טְרוֹקְעַנְעַר אָוָן טְוַיְסָעַר
שְׁאַזְדָ, שְׁאַזְדָעַר פְּאַרְשָׂאַס אַזְדָיַס אַוְטַבְאַסְטָמַס-שְׁגַעַוְוַרְיָהָן - זְנוּבָעַנְעַנְעַד דָעַר וְאַזְעַרְטָרְעַגְעַד

"פער געפונגאלט טויט דער פאָק אַיבּ דער גראָבער האָנט, ווי' דער
אוֹיְרָאָבּ-כָּאָרִים בְּיַם דִּי, אָאוּנָאָגָּאָד אַיבּ פְּזַעַךְ".²⁾

"וְאֵם אֲמַנְתָּשׁ פָּהֶרֶד יָנָם כִּי מִזְמָרָה עָגֵן פִּינְגָּעָר, דָּם אַי
אַי וְאַלְמָס-קְרָאָבָז אַוְן אַיְדָה גְּלוֹזְבָּן, אַיְדָה -
דָּעַךְ לְעַבְנָה-גְּזִיבָּה פָּוֹן דָּעַרְ "שְׂאָוְטָעָר נְעַצְּפָעָה", וְאֵם דָּעַרְנָג שְׂעָמָם אַי

ונשיםיהם חוויכם כiem מיזיא אונ פים או יסרייכונג פונ דער גרו יסקיט פונכט
אייב דער שילדרונג פונכט מאפנ-ט' מאוז אינ ערעדעעס פאלקיט יט בעל

(1) "זעך ח' נס יאנדר ס"זעך" :

• "בְּשָׂרֶב וְבָשָׂרֶב" (2)

() " ז' בָנָג וְמַעֲשֵׂר " .

פארלעג ענדאר'ישען ווונדאַ-געטמאָלָן.

4

ז"י או יטערל'יע "דרש מאטנעם" ווינען אדו יטגעבראכט אפנ פאן פון וירקיענן קידעה-זהאמען, טאג עס לויט דער סראד יציע אין א ח'אצער סאנ זיין דער או יסדרוק פון רעליג'עןער טארט'ער".

די' סעפַע מִיטָּה דָּעֵר שְׂמָחָה ("ד' אֹוְוַעַטְמָנָע") ווערט טאכע דערצע"לט
וועגן אַינְגֶּר אֲג אַיְלָטוֹס קָעֵר פָּרוֹז, אַדְּרֵיל בָּאוּס קְנִיגִישׁ פָּונְג דְּרוֹחָבִיסְטָן.
אטָם ווּ, אַיְג דָּעֵר סְעִיפָּע מִיטָּה דָּעֵר יָארְטָמָקָע ("ד' דְּרִיטָע מָטָאָנָע") ווערט אַוְיסְטָן.
גְּפָנְזָאַט אַטְיַע שְׁמָחָתִיא וועגן דָּי. סְלָאוּוֹסָעָר דְּרוֹקָעָר, ווּי אַוְיכָ אַנְדָּרְדָּע
וְיַרְקָלָעָכָע פָּאלָג אַזְוַיְגָע בָּאוּס "טְרַיעַבָּן קָאַלְיְסָטָרָו". עַרְעָא גּוֹפָע בְּרַעֲנָגָט
אוּיכָ אַדוֹיָּס אַזָּא וְיַרְקָלָעָכָע אַזְמָיְרָוָנָג.

... אונישן דערדוואב אין דער ברומ איז פאראן א געלגען
א קאנטאניםס... א גאנען שאג ליגט ער אינדרויסן, מיט די
אויגט פארקודה אונט מיט די אויערן אוּסגעטעןיאט עז די
בעטטעדראש-פאנאטעד צו... נאכ "אריס", איז די וואק גיט
אוף אונט אב, פארגואנוועם זיך דער קאנטאניםס אין בעטטעדראש-
דער אידין אונט פצעט זיך לערטגען... מע חאט אים אמאל גע-
כאנ אונט אליאע, עונישן וואק אונט בעטטעדראש, "סוקולו"
סטרו" גאטראיבן... בלוט חאט געשערץט, ער חאט צוינ
קרעבאכ ביט געטאָן... מיטן אינגעשטארטן שווייגן דעם טפ-
צער, וויא איז דערב" געשאנען, אין אַרְדֵן אַרְשִׁינְגֶּעֶברָאַכְּטָן
וויא וויא" אַסְּפָאַנְּדִיק געטאָן; "וְשִׁיוֹן" דעריאטָן חאט
זיך ערקטן אַנְגַּעַת וְיִבְנֵן אַשְׁרִיכָעַנְיִשְׁן... וו' אין די דריש סאמט-
(1) געס"...

פאלקסטיט בעכדר געש-כטע, וזה עם גילוון או יב ריבטייקן הייסנאריד רעתרא-

סְבִּירָה עֲזָרָה לְעֵד קַחַנְתָּא כִּימָנָן – עַיִ"ט

5

ס' ר וועלן נאכ דערט אונגען א'כ ערעדען א באקאנטן ביבלייש-לעגע גויא-
ר' זיך אמרהפראן - זיך בעווערד.

אין סלוג של יטן זיך "וְכִיּוֹעַד" כי אם גאר אינן אין דער סיטטונג פון
הערעאָם פֿאַלְקְסֵזִים לְעֵבֶר-סְפִירָה יְקַנֵּן סְטוּלָרָם. אונד דָּבָר גַּילָּת דָּא דָּעָר, זעל-
בער אלגאָם ינעד טאָכ, אויב נִים גָּאָר דִּי זעלבע פֿאַרט (דִּיכְטוֹנָג-פֿאַרט),
וואָם בְּרָאָנְגָּט אוּבָּכ טִיאָס זִיכְּגָּאוּיָס אַנדְעָרָע אַיגְנָט זְלָעְכִּיתָן.
"וְכִיּוֹעַד" אֵיז גְּעוּוֹבָם פֿוֹן בִּיבְּלִיחְמָן שְׂטוֹאָם אונד אֵיז דָּאָכְ פֿרְעָן פֿוֹן
חִיטְלָשָׁן, פֿוֹן גַּעֲטַלְעָכָן פֿלְיאָר, ווּאָם גַּילָּת גְּעוּוֹיְנָלָעָכ אַין דָּעָר פֿאַלְקְסֵזִים לְעֵבֶר
בער גַּעֲשִׁיכָּמָע.

שודר א'ג א'ג "ו'כונען" ד'. אנטיטוען אפ' דער טאגען!

-012 * H'P (1

(2) דער זייניג (סאראע באם צויניגן).

א. יי'ג נ'כ נ'ו י'ג נ' ד'ג'ב'ג'?

אין דעם צעלבן גייל קומען דא ד' אנטיטיעזעם וועגן "טילב פונג
ברוסט" אונ "פיאלוונ פונג קוואלי", וועגן "אראום פוּס", "אונטער דער רוט"
אונ - "קיטן קלינגען", "די יאנק עברהעכן", ביכלאָ ד' אנטיטיעזעם וועגן
"קניעסַט" אונ שט "חעלד".

המ "ו. כבשען" ניגט דער שטאטן פונטיטלאעכער אוּג פונט ארטיטלאעכער

לעראג'יטערדאקייט.

אלברט, ס. יצרי... ני... קראקאד... ל...

נאר דורךויס נאענט אונ איגט צווענצע דאס די, שארטע קאל זיין פון
זארסן אונ צארנדיקן מאמע-געטיל, פון פארשקלאפטער געדרייקטיט אונ
פון ריעוואלט יאנדיקער ארבעט-קראטט צו - "באפריען ברידער". די דיאז'יך
אי בערגאנגען קומען דאס באזוננדערם צו איסדרוק אין דער דיסטרישער
עכטערעס, פון פראג אונ אוינטראופ, פון אקענען ירטער אי בערכאוץערונג
אונ ווארדיינט.

"וְבַתְּמִיעֵד" אֵין לוֹאֶפֶן אַלְגָּעָם "נָעַם גָּאָבָג נָעַם אָז דָּעַם פָּטָלְקָסָט יָמָלְעָכָ-

אַדְעָאֵל זִירנֶנד יַקְגּוֹסְטִיגָּרְטָם. דָּרְצְוִיְקָעּ וְאַכְ פָּרְמָתָגָט אַבְעָה אַפְּלָזָארָ-

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַתָּה נָא דָעַר יְקֻנֶּךָ

1

עלטערעד ז' אַרְמָ-סְטָפָן לְאֵג "וְעַכְעַם עַמּוֹת לְוִיִּם טָמְמָן אֲוֹן שָׁעַרְזָאַן",
וְזֶה שָׁעַרְזָאַן דְּרִיקָה זִיכְרָה אַוְיִם, אַיְזָה בָּאָדִינְגָט פּוֹב גַּעֲוַוְיזָאַר/^לפְּרָאָכְלָעַכְ-גַּעַדְ-כְּטָלָעַ-
כִּיר אַעֲרָם אַעֲקָז יְהוָה, פּוֹב קִינְסְטָלְעָרִיש-סְסָטִילְסָזָשָׂן "אַנְטוֹרָאוֹשׁ". דָּאָם, וְוָאָם
סְעַדְעָם אַוְיִם פְּרָהָרְלָעְסָדָם, אַרְכָּאַזְשָׁ פָּאָר אַיְזָה אַעֲטָם אֲוֹן פָּאָר אַיְזָה זְמָנָהָר, קָאנְ
אַזְוֹן אַלְעָרָאַנְדָּרָה אַזְגָּעַטָּסָטָן פָּאָר אַנְדָּעָר קְיִיט אֲוֹן פָּאָר אַנְדָּעָר
וְזָאָגָר.

... נאר חעבראַלְאָן (ווערטער, וואָס זײַנְאָג פֿאַרְזִיךְ שְׂטַ גּוֹוָאַרְכָּן...) וְעַכְּבָּדְכָּה
זְהַמְּקָמָה אֲוֹס שְׂעַרְזָאָג, קְעַנְעַנְעַ בְּאַגְּוֹעָם וְעַרְגָּן. אַנְדְּרָעָה - זְהַמְּקָמָה
לְיְאַגְּנָאָגָן, אֲוֹעַרְקְּרָאָאנְדְּ יְשָׁעָה..."

(פונט אַלְרָעִצָּס אֶ ברְיוֹן עֲזֹן עַחֲזָעִיגָּן. 1907. ט'ר).

2). Когда пишут стихотворение предполагают каких-то особенных
неизвестных слов, от которых (буквы) не существует в реальности из
этого языка... "Л. Толстой. О татарском. "Известия", 24/9 1936

וְאַרְמָ-צְבָאָפֶן. סְ"אֵי זָהָרִיָּה פָּאַרְטָרָאָפֶן דָּעַרְ סְגָטִיְּסִיטִיְּסִיט (הַעֲבָרָעַ יְמַ-אַרְמָאָפֶן-זְבָאָפֶן). אַיְגַּן וּוֹאַרְתָּה אָוֹנְ אַיְגַּן אַוּיְסְדָּרְוָק, אַיְגַּן דָּעַרְ פָּרִיגִיְּגַנְעַלְלָעָר אָוֹנְ אַיְגַּן דָּעַרְ אַרְאַפְּרָאָזִיְּרָטָעָר פָּאָרָם ("קָוְקָם אָוֹיְסָ פָּוֹנְ וּוֹאַנְגָּעָנְ עַס וּוֹלְסָ קָוְסָעָנְ זִיְּנָזְילְפָּ"). אַעֲרָזָעָט זִיְּבָעָעָם נִיְּסָ טָשׁ וּוּ. נַעֲכָתָנְ אָוֹנְ וּוּ "אַעֲרָנְעַכְתָּנְ", "פָּאַרְוָנוֹקָס פָּאַרְשָׁעָעָטָיְקָנְ דִּיְ טָרְיוֹטָ פָּוֹנְ אַוּרְעָטָלְעָנְ"). דָּוְרָכָוִיָּס אַרְעָנְגָּעָקְרָאָפָּעָט אַיְגַּן דָּעַרְ רָאַלְ-גָּזְרָטָאָנְיָוָם (גַּעַנְקָרָ, לְפָפָצָן, פָּוֹסְעָרָפָאָם, טָרָאָבָט, לְעַטְגָּלְיָקָפָר, בָּאַרְטָחָעָרָאִיְּקָרָר, רָאַט (בָּ), גַּעַנְעָנְגָּן, (אוֹיְסָ) בִּיטָּן, לְאַקְעָרָן, נַעֲמָרָת). בַּעֲשָׂרְיָהָן פָּוֹנְ אַרְבָּאָזְיָרָוָנְגָּ אַיְגַּן דָּעַרְ אַוּ שָׁרָעָפָן חַיְּדָ נִיְּסָ אָפָּ שָׁדָנָ זַעֲחָלָ. פָּוֹנְ דָּעַרְ פָּאַלְקָסָזְיָטָלְעָכָר גַּעַנְיָכָטָעָ. אַזְוָן גַּעַנְ בַּעֲשָׂרְיָהָן זַעֲמָאָ נָאָכָ אַוּיְסָקוֹ-שָׁעָן וּשְׁטָחָרָ אַוּ בְּרָעָנְגָּעָן.

2

אַיְנָעָט "הַוִּיכָנָן גַּאנְגָּ" פָּוֹנְ דָּעַרְ פָּאַלְקָסָזְיָטָלְעָכָר גַּעַנְיָכָטָעָ דָוָת דָעַרְ חַוִּיבָן פָּוֹנְ דָעַרְ בִּילְעָדָרִיְּשָׁעָרְ עַטְפָּאָזָעָ, פָּוֹנְ דָעַט דָעַקָּאָרָאָטָיְוָוָן, קִיְּזָ זַעֲלָאָן סְדָאָדָיְזָקָנְעָלָן, אַוְרָבָיְלָדָעָרִיְּשָׁן סְיָמוֹאָלָ, פָּאַרְגָּלְטָכָ, עַמְּטָעָטָ. וּקְלָטָן זִיְּבָעָרָנְעָרָ נַעֲפָלָ ... (1) וּוּיְיָ אַיְלָבָעָרָנְעָרָנְ. זַרְוָיָט אַעֲרָוָיָט זִיְּבָעָרָנְעָרָנְ (זִיְּנָעָמָן -דָעַרְ) ... דָעַס קָאָל גִּיסָּן זִיְּבָעָרָנְעָרָנְ אַיְגַּן אַיְרָחָרָאָ אַרְשָׁנָ, וּיְיָ אַקְשָׁעָרָעָרָ בּוֹיְסָלָ ... דָעַם (2) כָּאָגָּנָס זַוְּיָּרָעָ אַעֲגָּיָס - זִיְּבָעָרָנְעָרָנְ, וּיְיָ אַקְשָׁעָרָעָרָ בּוֹיְסָלָ ... דָעַם (2) בַּיְּנָן - וּאַבְּעָמָעָר - שְׁזָרָאָלְנָדְיָקָעָ אַוְיָגָגָ ... דָעַרְ טָלָעָבָ, וּקְסָם אַיְגַּן גַּעַשְׁיָקָם גַּעַנְטָרָבָן נַעֲבָבָן אַדְיָקָם גַּעַשְׁטָטָעָ, הַשָּׁטָטָעָ. וּקְסָם אַיְגַּן גַּעַשְׁיָקָם גַּעַנְטָרָבָן נַעֲבָבָן אַדְיָקָם גַּעַשְׁטָטָעָ, הַשָּׁטָטָעָ. גַּעַפְוָזָם אַרְוִיְּסָעָעָבָ, וּיְיָ אַיְדָעָלָעָ דָוָיָן פָּוֹנְ (3)

עַוְיָשָׁן קָאַרְפָּעָ דָעַרְנָעָרָ ...

הַעֲלָעָה אַמְּסָן פָּוֹנְ אַזָּא בִּילְעָדָרִיְּשָׁעָרְ אַרְנָאָמָטָנְתִּיקָעָ אַיְעָנְ זִיְּבָעָרָנְ אַיְגַּן אַוְעָקָעָ אַיְגַּן
נַאֲזָוָרָ-גַּעַטָּעָטָ, וּקְסָם אַזְיָיָטָם דָוְרָכָוִיָּס אַיְטָ דָעַם גַּאֲרָגָעָ עַפְיָ-שָׁדָעָרָה וּיְבָעָנָעָם
זָאָבָ פָּוֹנְ דָעַרְ פָּאַלְקָסָזְיָטָלְעָכָר גַּעַנְיָכָטָעָ טִיְּטָ אַיְרָעָ זַוְּיָּבָעָרָעָ לְעַגְעַנְדָּאָרָיְ-שָׁעָרָה
גַּעַנְמָלָעָן.

1) בַּאֲמָם גַּוְיָסָעָם אַזְמָאָעָמָן. מַעְן אַוְנְטָפְרָאָזָרָיְ-בְּוֹנָגָ ...

2) טָפְסָיְרָעָמָעָטָעָטָ. מַעְן אַוְנְטָפְרָאָזָרָיְ-בְּוֹנָגָ ...

3) אַזְמָאָיְדָ. מַעְן אַוְנְטָפְרָאָזָרָיְ-בְּוֹנָגָ ...

"... אַיְכָה אָוֹן אָוֹן אָאָמִינָה דָעַר בֵּיקָס אֶפְּדָעַן,
אוֹן זָאָג אָוֹן זָיְנָג אֲרוֹדִים דָעַר וּבִזְס-פָּאָרָאָזְנִי "טָעַר", פָּאָרָבָּלְעַד -
טָעַר וּעַלְמַת דִּי חַאָגָאָדָע ... אוֹן דִּי חַאָס זַיְבָּס פָּוֹן סִיד אֲרוֹדִים
גַּעַזְוִיְגָג דִּי חַאָגָאָדָע, גַּעַזְוִיְגָג אָוֹן גַּעַזְוִיְגָג, וְיַי אַגְּלָדָע -
נַעַן דָּנוֹן, וְיַי אַשְׁנוֹר פָּוֹן עַרְלָל ... אוֹן עַס בָּאוֹנְזָוֹת
זַיְבָּס אַלְלָרָעַ, פִּינְקָלְדִּיְקָעַר חַיְטָל, אַוְשְׁעַטְסָע סִיטָּה בְּרִילְיאָנְדָן
אוֹוְסְגַּעַזְצָאָרָלְטָע וּפְלָט ... אוֹן אַיְבעָר דָעַר טָזְלָעַר וּשְׁנָגָעַ
וּעַזְמָן בָּאוֹנְזָוֹת זַיְבָּס אַלְזָלָוָג נַעַט עַפְסָם וּמַגְּרָם, נַעַט
עַפְסָם חַעַלְעָרָס, צְוָרָאַלְנְדִּיְקָעָר ... אַוְשְׁעַטְסָע, זַיְבָּעָרָנָע בָּאָרְד ...
אוֹוְסְגַּעַזְצָאָרָלְטָע אַוְיָגָג, אַיְבעָר דִּי אַבְּרָעָנְדִּיְקָע קְרוֹוִיד
אַזְנָעַס סִיט זַיְבָּעָרָנָע אָוֹן גַּאְלָדָעָנָע שְׁאָלָס-פְּאָמָעָנָע
זְאָנִיעָם ... אוֹן עַס גַּיְסָמָר סִידָר טָרָבָּע, אוֹן עַס גַּלְעִיכָּמָן
זַיְבָּס אַוְיָס סִיטָּה, זָאָגָט עַס - סְאָאָגָט וְיַי אַפְּיָדָעַ
חַאָס עַס אַוְסְגַּעַזְצָיָלָם אָוֹן עַס וּוּרָס פָּאָרָזְוּפְּנָדְבָּן ...".
גַּעַזְוִיְגָג אַיְז עַס, דָעַר שְׁבָּאָלָעַר וּדְלָע, - אַיְכָה דָעַר גַּעַזְוִיְגָג טִיאָן קָאנְטָא -
(1) נַעַן, וְיַי חַאָס "דָּאָס רַעַנְדָל כִּי אַז אַוְסְגַּעַזְצָיָלָם ...".
אוֹן דָּאָס גַּעַלְגָּבָע גַּעַטְמָעָא אַיְז אָז שְׁרָעָגָן אַיְגָן דָעַר טַעַסְסָע סִיטָּה "אַלְעָן
בְּעַטְלָעַר" - רְזָבָּהָעָם אָוֹן סִיטָּה דָעַם "סְאָם" דָעַם בְּאָס-צְעִילָעַר;
" ... אוֹן עַס בָּאוֹנְזָוֹת זַיְבָּס ... גַּיְסָמָר דָעַר אַלְטָעַר בְּעַטְלָעַר ... אַ
סָּאָבָּאָרָוָס סִיטָּה דָעַר הָאָנָס, שָׁאָלָעַס זַיְבָּס דָעַר הָיְטָל - צְוִוְּתָמָן
אַיְכָה דָעַר חַוִּיכָּבָּא רַאֲבָוּעָס פָּוֹן שְׁאָמְעָרָקָרָנָע אַסְטָרָדִיְקָע לִיבָּס -
סְיִקְמָן, אוֹן אַיְכָה דָעַר לִיבָּס-קְיִמְמָן, וְיַקְמָע אַיְטָרָט אָוֹן וּוּגָס זַיְבָּס,
חַגְרָה זַיְבָּס וְיַיְגָעָג אָוֹן שְׁזִילָן, דִּי אַנְכָּלִיָּה שְׁשָׁפָחָה שְׁלָמָעָלָע
זָאָגָט ... אוֹן אלָעַ שְׁזִילָן אַיְגָן נִיגָּן, אוֹן אַוְרָעָטָל באָס
אַז אָז אָז גַּיְגָג, שְׁוִיְּתָן סִיטָּה אַיְגָן זָעָטָר פָּוֹן דָעַר לִיבָּס
סְיִקְמָן, חַאָס וּוּגָט זַיְבָּס אָוֹן אַסְטָרָט אַיְגָן דָעַר חַוִּיכָּבָּא - אוֹן
(2) פָּאָרָאָיְסָעָרָא בְּלַשְׁבָּז דָעַר אַוְיָלָע ...".

אַנְעָם . פֶּקְדֵּן גַּעֲבָרָכְתִּנְךְ פְּרָאָגְפָּעָנְךְ לְאַזְן זַיְכָ אֹוִיכָ פְּיַלְנָ דְּסָ אַקְוּטָ-

טִיְ-טוֹזִיקָהְלָעַ וְעַרְטָן . דִּי כְּשִׁפְעַן וְעַגְגַּן "בָּאָסְ" אָוָן וְעַגְגַּן זַיְנָע "קוֹיְלָעַם"

אַיְזָ בְּיַקְלָאָל אַנְגְּקָעְזְּבָעָמָן סִינְ טְוּזִיקָהְלָעַמְּן וְעַרְטָן אָוָן בְּיַלְדָן , אָוָן אַזְוָן , אַיְזָ

אַנְלָא אֹוִיכָ אַיְזָ אַזְוָן אַזְוָן פְּאָלָן . אַזְוָן אַיְזָ עַס בָּא גַּחְשָׁת אַוְרָעָמָן
שְׂעִילָעָר :

"... זַיְאָם זַיְכָ אַיְנָעָר אַלְיַיךְ רַעַב אַוְרָעָמָל , טִימָן הַאֲרָצָן צָוָם הַיּוֹטָל ,
סִימָן אֹוִיךְ אַזְוָיְדָה טִילְיַיטָל : חִירָות וְתִמְבָּחוֹת זַיְנָעָגָד דִּי
קְפָּפָגָן אָוָן אַיְטָפָרָגָן פָּאָר שְׂבָעָגָן , אָוָן דִּי אַזְוָיְסָגְעָרָעָקָעָה הַאנְגָּם
קְלוֹיְבָס אַיְבָּעָר דִּי סָזְרוֹנָיָס פָּוָן פְּיַדְעָלָעַ ... קְלִינְגָּעָן דִּי סָזְרוֹנָיָס
פָּאָר דִּי וְעַרְטָאָר קְלִיְנָעַ וְיִסְעַ פְּלִיגְגָּלָעַ אֹוִיסָס , בְּלִיעָנָעַ זָיְהָוִיכָ
(1) חַוִּיכָ ...

אַזְוָן אַיְזָ עַס אַזְוָיכָ דָּא שְׂוִינָג נִינְטָסִים קַיְינָג "בָּאָסְ" , גִּינְטָסִים קַיְינָג "מְזָהָיָ-
לְאָרָדָה" , אַזְוָן אַיְזָ עַס אַזְוָיכָ דָּא **אַיְתָסָעָה** פְּיַשְׁפָּרָה , בָּא וְעַמְעָן "אַנְיָגָגָן פָּוָן
בָּאָרָה , אַוְנְטָרְגָּעָה אַלְטָבָן פָּוָן אַרְגָּלָה" אַיְזָ "דְּקָם אַיְנָצָיְקָעָ לְאַזְן צָוָם הַעֲדָן סִימָן
גָּאָס - אָוָן עַד זַיְנָגָטָן אָוָן סִימָן "גַּמְזָהָגָ אַיְזָ עַד גַּוְיָוָעָר דָּעָם צָרָגָ פָּוָן
(2) " ... "

וּ, בְּיַקְלָאָל בָּא עַרְעָלָן (זָיְ "לְעָקָהָמָקָ") אַיְזָ אַזְוָיכָ דִּי פְּלָקְסָטִים לְעָכָבָעָ
גַּעַזְיִינְטָאָרָה אַלְטָיְקָעָם סִימָן טְוּזִיקָהְלָעַ-אַקְוּטָסָמָן שְׁנָן וְקָרְטָן אָוָן בְּיַלְדָן , אָוָן דִּי
טְוּזִיקָהְלָעַ שְׂמִירָהָגָג גַּיְסָ דָּא אַזְוָיכָ אַיְנָגָטָן בָּאָחָעָפָט סִימָן דָּעָרָ צְרָאָרִיאָ אַנְעָלָעָר
בְּיַלְדָעָרִיחָרָר פְּיַגְוָר .

"... אַזְבָּחָעָר טִיכָ אַזְוָיכָ אַזְבָּחָעָר - עַר דָּגָגָט **שִׁיר הַאֲשִׁירִים** אַזְבָּחָעָר טִיכָ
בְּיַפְּאָרָעָר אַזְוָיכָ , זָע אַזְבָּחָעָר , אַזְבָּחָעָר בְּזָוִים , אַוְנְטָעָר וְעַלְבָּנָן עַד זָגָגָ
שִׁיר הַאֲשִׁירִים , אַזְוָיכָ אַנְלָעָרָה , זָוִי אַלְעָעָרָה בְּיַטְעָרָה . אַלְעָעָר בְּיַטְעָרָה זָמְנָיָעָן
נָאָס נָאָקָעָס אָוָן בְּלִוְיָוָן , אָוָן **דָּעָרָגָרִינְטָזָבָן** אָוָן בְּלִיְטָן אָוָן
שְׁגָנָטָן , זָוִי דִּי זָוִגָּה אָוָן שְׁפָרָעָקָעָ אֹוִיסָס דִּי בְּלִיעָנְדוֹרִיקָעָ אַוְתָגָגָן
אַיְבָּרָגָן שְׁוּזְבָּעָטָס קָאָפָעָן , זָוִי אַסְכָּבָן . אָוָן מָאָכְנָעָס פְּיַגְלָטָאָמָן
(3) אַרְוָם אַזְוָיכָן דִּי אַזְוָיכָגָג אָוָן זַיְנָעָגָט סִימָן "שִׁיר הַאֲשִׁירִים ..."

1 דָּעָרָגָרִינְטָזָבָן .
2 נִימָס מְפָנָן 'אָמָן .
3 סָאָגָי גּוֹטָן .

"... שְׁאַלְתָּךְ עַד זֵיכָר חַדְדִּירִים זָאָגָן... אָוֹן טְמִינָה דְּוִיְּסָסֶן,
בָּאָם אָוֹגָן-זָוִיְּנָטֶן, דְּעַד וְאַלְדָּן, גְּלִיכָּב עַד וְאַלְטָס אִים חַדְדִּירִים
(אַבְּגַעַזְגַּעַן...").

בָּבָאַחֲזָעָנְדִּיקָעַ פְּרָאָדִיאַזְגַּעַלְעַ פִּיגָּוֹר אִין דָּא דָאָוִיד חַאַטְלַעַכָּס פִּידַעַלְעַ
("פִּידַעַלְעַ" אִין דָּא בִּיקְלָאָן אָנְפִּצְעָרְ פָּרְגַּלְעַבְכָּ).

(2) "... פּוֹגְחַלְדָּן שְׂאַלְמָן אָרוֹיָס דָאָוִיד חַאַטְלַעַכָּס פִּידַעַלְעַ...".

(3) "... אַז זָוִיְּכַעַנְגַּן וְאַסְגַּרְטְּרַעְגַּעְדָּר קְוֹטָן אָפְּ יְעַנְגָּר וְעַלְטָן, וְעַד
סְּגַט אִיר, קְוֹטָן אִים אַנְטְּקַעְגַּבָּן דָאָוִיד חַאַטְלַעַכָּס טִיטָּן פִּידַעַלְעַבְכָּן...
אוֹסְפָּר דַעַט בְּסִידְיָאנְ פָּקָעָד (בְּאַטְשָׁא אַנְדְּרַעְמַעְסָן חָאָט עַט דָּא גְּרָדָן וְיַיְ-
גַּיְקָעָן טָאָט "כְּסִידְיָא"), אוֹסְפָּר וְעַד פְּרָאָדִיאַזְגַּעַלְעַד סִיטְהָאָלְיָעָן בִּיקְלָאָן,
אוֹוְעַלְכָּעָר פְּעַלְעָצָע פְּלַעַגָּט אָפְּט אַוְתָּאָלָן אָפְּ אָז שְׂאַלְמָן זְבָב לְיַדְשָׁאָטָן נְגָב
גְּלַעְדָּג אָוֹג הַאֲוֹטְפָּנִיא אִינְג דְּעַד וְעַלְטָן, - אַזְוָעָר דַעַט חָאָבָן אִינְג אַלְמָא פּוֹגְ-
לַעַט אַקְרָאָטָן-סְּגַט-סְּגַטְלַעַכָּן (וְאָרָט אָוֹג בְּיַלְדָּר אִים דְּעַד פְּלַקְסָטְסְלַעַכָּר גַּעַ-
שִׁבְעָ (וְיַיְ אִינְג אַנְדְּרָעָר וְעַרְקָ) גַּעַקָּאָט אָוֹיְכָג יְלָטָן גַּעַוְיָסָעָן אלְג עַט "נוֹעַ
עַסְטָעָט יְ-קָיְמָטְלַעַרְיָהָה וְיַרְקּוֹנְגָּעָגָעָן עַז יְעַנְגָּר אַיְטָן.

בְּאַפְּרִיְּזָהָג גָּרָאָקָ, אַיְצָאָגָהָר, אַז דָּאָבָקְלָאָנָג אָוֹג גַּעַזְהָאָג גַּעַזְעָבָג פּוֹגְדָּן
אַנְגָּוּיְסָטָעָר רַאֲטָאָטָן-חַעְדָּאָיָהָעָן פִּיטְלַעַעַן.

(4) לְאַמְּיָּיד זֵיכָר דְּעַרְמָאָנָהָג, אַטְמָיְגָהָר, אַיְדָה אָנְגָּרְטָוָן "פְּרָאָדְרַעְטְּדָהָאָ".

"Радда и говорит: — Хорошо ты, Лойко, играешь. Кто это сдал тебе скрипку такую звонкую и чуткую? А тот смеется: я сам сдал. И сделал ее не из дерева, а из груди молодой девушки, любил крепко, а струны из ее сердца мною свиты..."

... А играет — убей меня гром, коли на свете еще кто-нибудь играл. Проведет бывало по струнам смычком — и вздрогнет *так* сердце, проведет еще раз — и замрет оно, слушая, а он играет *так* улыбается. И плакать, и смешно смеяться хотелось в *одно* время, слушая его. Вот тебе сейчас кто-то стонет горько, *просит*.

(1) דְּבָרָר זֵיכָר (טְרָרָעָה בְּגַעְסָוִיְהָאָ).

(2) סְּגַטְרַעְמָטָן נְעַפְעָה.

(3) אַקְרָאָטָן טְהִילִיתָן.

(4) אַיְגָנְטָלַעַבָּה, גָּרָאָקָיָם גַּרְשָׁאָעָרָאָלְוָהָג. (1892).

помощи и режет тебе грудь, как ножом! А вот степь говорит же
кеду скажки, печальные сказки. Плачет девушка, провожая добра-молодца.
Добрый молодец кличет девушку в степь, вдруг — гей, громом
зримит вольная живая песня, и самое солнце, того и гляди, зато
кинулся по небу под ту песню!..

לֹא אָוֶן דְּבָרָה זָקֵט : - גַּוֹּן שְׂאִילְטוֹן, לֹוִיְקָה וְעַד חֲפֵד עַד
דֵּיר גַּעֲמָכָס אַ פִּידֵּל, אַ פִּידֵּל אָזָה קְלִינְגְּעַנְדִּיקָן אָוֶן אַתָּה
סִילְבָּאַרְנוֹן? לְמַטָּה עַד ? אַלְיָין גַּעֲמָכָס ? גַּעֲמָכָס חָבָב אַיכָּם אַיִם נִימָּט
פָּוֹנָג קִינְגְּ הַאֲלָא, נָאָר פָּוֹנָג דְּזָרְ בְּרוּטָס פָּוֹנָג אַ יְוָנְגְ טִידֵּל, וְאַם
כַּחֲבָב שְׁמָאָרָק לִיב גַּעֲמָקָס, אָוֶן דֵּי סְטְרוֹנוֹנָעָט חָבָב אַיכָּם פָּוֹנָג אַיְדָה
הַאֲרָה אַוְגָעַפְלָאַכְתָּן...".

... אַיִם שְׂאִילָט עַד - זָאָל טִיכָּה אַ דְוָגָנָר אַוְשְׁלָאָגָן, אָוֶן יְבָעָה-
עַד שְׁפִילָט נָאָכ אָזָה, אַפְּ גָאָר דְּעַד וְעַלְטָה סְוָט יְדָר אַקְאָרְדִּים אַ
פִּידָה סִינְגָה סְמִיךְ אַיְבָּאָר דֵּי סְטְרוֹנוֹנָעָט - סְוָה בָּא דֵיר דָאָס הַאֲרָה
אַ אַיְצָה, נָאָכ אַ פִּידָה - גַּיְזָה עַט אָוָיס, חַעְרָנְדִּיק, אָוֶן עַד
שְׁזִיגְגָה אָוֶן שְׁטִיבְלִיטָס, אַוְנְקָה אַס-אַטְחָרְטָמוֹן, וּוּי עַטְאָעָר עַרְאָבָאָס
בִּיטָּעָר, בַּעַמְּדָה מִילָּס אָוֶן שְׁנִינְדָּט דִּיבָּ אַיְבָּעָרָן הַאֲרָאָגָן, וּוּי טִיכָּה אַ
טְעַמְּדָה: אָוֶן פְּאָרָה-לְטָטָה דְּעַד סְמָעָט טְפַעַלְעָכְט דָּעַט חִיטָּל, טְוָזְעָה-
דִּיקָה טְעַמְּלָעָפְט. אַ טִּידֵּל וְיִינְס, בָּאַלְטְּנְדִּיק אַיְדָה יְוָנְג דָעַט בְּרָאוֹנוֹן
דְּעַר בְּכָבָעָר בְּרָאוֹעָר דְּרוֹפָט דְּרוֹפָט טִידֵּל אַיִג סְמָעָה אַרְיָה. אָוֶן
עַלְוָעָט - חַיְּה! וּוּי אַ דְוָגָנָר חַיְּלָכָס דֵי פְּרִיעָה, לְעַבְעַדְיָקָה לִידָה
אָוֶן, עַז נָאָר, אַלְיָין דֵי זָוָג גַּיְסָה אַ טְאָנָה אַיְבָּעָרָן הַיְּסָל אַוְנְסָעָר
(אַז דְּזָרְ לִידָה!)

אָוֶן עַפְסָאָר הַאֲטָה בָּה. אַוְיָב, שְׂוִינְג גָּאָר פָּוֹנָג אַנְדָּעָר זָיְטָה, גַּעֲמָהָן צָו
זָאָכ דֵי סִימְחָאָל, טְמִינְטָה אַ עַטְמָעָטָה יְעַנְעָא אַיִטָה, וְעַג טְוּוִיךָ (טְעַטְּיָלָעָה יְוָינָה
אוֹיְכ דָּאָס טְוּוִיךָ-וְוָאָרְטָה גּוֹפָט) זָאָל עַס גַּעֲמָעָג זָמָג פָּוֹנָג דֵי וְעַזְנְטָלְעַבְטָטָע
סְיִטְלָעָג פָּאָר וְוָאָרְטָה-פָּאָרְטָה, פָּאָר אַוְיָסְדָּרְקָלְעָכְקָס בְּיִקְלָאָל. אָזָה, אַיִד עַס דָּאָבָה
גַּעֲמָעָג, אַגְּגָעָה וְוִיבָּנָה פָּוֹנָג וְוּרְלָעָנָם אַוְפָּאָרְעָדוֹנָג "טְוּוִיךָ פְּרִיעָה פָּאָר אַלְעָה"

1), De la musique avant toute chose".

ביז איז די קומענד יקע נאכטאליגער ווּנְגַע, ווּנְסַחְבָּן אֵיכֶן אַזְגִּיעַ צִידְקָהָן פָּונְד
לעבען ווּב גָּתָהָם אַרְטִינְגָּעָלְבָּזָן אֵיכֶן סִימְפּוֹנְגָּסְטָן אָז אָז טְרָדִינְגְּבָּזָן, אָז
סְנוּזִיךְ דְּרִיבָּס אַיְדָעָל אָז יְסַדְּמָעָל, דָּעַרְבָּעָר אִז דְּבָר
סִימְפּוֹנְגָּס אַלְעָמָד סְנוּזִיךְאָלִיכְ, דָּעַרְוָעָקְנְדוּיְקָ דִּי סְנוּזִיךְ פָּונְד
לְאָבָר גַּעֲלָמָה ...⁽¹⁾

ההנפלה קומץ לא מושג שמיין נים אלס זעלבסטאיל, נאר אונגעראיג –
ווארפנ דערהו יעם דעם געדאנקלעבן שאכ, דעם אינחהאלט פונגעם דערזאיל,
או ד' פאלקסטיטלעבע געשיכטע אם איד איגנארטיקן או יפנ אונגעלא –
טיקט מיט דער געטאלאטיקס פון בלאנקענד'קער פארב, פון צונטה –
אונטפנ קלאנגע, פון פריש-פליטנד'קער פטעהנד'קער זאלב – זו דעם גע –
וינלעבן נאטזר-טאג קוטען דא צו ד' איזלסטע שאט'רוונגגען, סינע
פיננסטע א"בערטעןנדער, וואס גראן אין ז' איז אודטאץ'רט, א' בערגעבראַפָּן
ניט איזו, די רעליע וועלט, ווי עמען אנ "או. סטערל'ינג", א "סאטער –
ראָדְגָּע", אנ או יסגעדי כטאטאָה אָו יסגעראָכטטע וועלט.

3

אנו נאבר פאלקונט ליעבער געץ' בצע גוּט דער פארדיינטראט קעד ארכאַ-

וְרֹאשׁוֹן אֶלְעָמֵד

לומד וילרם דה אינדרויס'רט דאם אגד'ס-אלטנור'ט ס. ס. מ. א. ל. י. ז. נ. ב. י. ל. ד.

...**וְאַתָּה כִּי-כִי** אֶמְצָא אֶת-עֵד וְיִקְלֹט זַיִם אֲזִיל בְּעַרְבָּנָעַר נְעַזְלָן ...

אנו פון אונזאכון נצעל הערט זיך א ברוטען, וו, פון א צויבן

...וְאַתָּה תִּשְׁמַע אֶל־בְּרֹאָתִיךְ כִּי־בְּרֹאָתִיךְ כִּי־בְּרֹאָתִיךְ כִּי־בְּרֹאָתִיךְ

וְנִזְמַן אֶל־פָּנָיו אֲבֹאמָר בְּבֵבָבֶךָ

הַאָבִ פָּרְנָסָעַן סְמִינָן 2

מיעוט א"י נא דב דונג...

קָדְרִי, פִּידָּעַ יְהוָה פָּוֹנֵג עַל לְבָכָע אֶלְרָאָפָרָאָן, וְלֹא סְמוֹנָא לְזִירָה צָאָר אָנוּג

הניעו אבוקוממיים פארכן ב-1863. ב-1 צו סדרות נס עירען אין פארשטיידען זיין.

I/ А. Белый. Арабески. Символизм как миропонимание.

• תְּמִימָה אֶלְעָזָר (ב)

אייך דער פָּלְקַנְדִּיזֶלְעַבְּרָה גַּעֲשֵׁיְבָּאָי אַיְזָ נִימָט זַעֲלָמָן עַז טְרַעְפָּן דָּעַם
אַרְאָבָּלְאָרְטִיקָן ("בְּזַרְדָּק הַטְּלִיאָמָן") אַרְאָפְּרָאָז פֹּוֹן לְאַשְׁנָקָן יַדְעָשׂ אָפָּ אַיְוּרְעָ-
טִימָז, "כָּאַמֵּשׂ אַיְזָ אַיְוּרְעָ-טְעַטְּשׁ פָּאָרְלִירָט עַז אַסְאָכָ פֹּוֹן טְעַטְּקָעָם".

"... אָוָן אַזְׁוֹן שְׂרִיבָטָן עַרְדָּן

"טִיטָּן הַילָּטָ פֹּוֹן וַיְיָנָן לְיִבְגָּנָן נְצַטְּעָג חַאְבָּא אַיְכָ טִיר גַּעַפְּלָאנְעָט
וְעַרְדָּן אַשְׁיַּנְעָט גַּאְרָטָן (דָּאָס טִינְטָעָט עַרְדָּן דִּי, יַעַזְיָהָע) טִיכְיָהָל קָאָל
חַאְמָיָנָט בַּיְמָעָרָה, וַיְאָסָ טְרָאָגָן שָׁאָל חַאְמָיָנָט פְּיַרְעָס (דָּאָס טִינְטָעָט
עַרְדָּן דִּי טָאָלְמִידִים) אָוָן אָז אַז "רַע וְעַרְתָּם אַיְטִיק" אָוָן זַעְפְּנִיק
(דָּאָס טִינְטָעָט רַעַע לְעַבְוּעָע) זַוְכָ אַיְכָ אָוָוִיס אָנָ אַרְדָּמָן הַגְּדוֹן
(אַשְׁיַּנְעָט טְעַכּוֹטָן) אָוָן חַיָּס אַברְאָכָע טְאָבָן (בְּרָכָתָן נְשָׂוָה,)

• N. N. N.

אוֹן שְׂרִיבָטָן אַיְזָ "טְעַטְּרָעָס נְעַפְּעָשׁ" דִּי "בְּיָעָ צָוָס נְלָאָס" פֹּוֹן בַּאְוּלָן. טִיכְיָהָל
דָּאָ אָוָן אַרְדָּמָן לְאָסְדָּיָשָׁע טְמִיל-עַמְפָאָזָע, קָאָלְטָרִיס פֹּוֹן אַלְטָ-וְנוּטָע אַיְטָס (אַשְׁיַּנְעָט
דוֹיְרָעָס צְוְרִיקָן) אָוָן אָרָט (בַּאְוּלָן, אַפְּאָס). אָוָן "אַיְוּרְעָ-טְעַטְּשָׁ" קָוָסָס דָּאָ
גְּרָאָז צָוָן פָּאָרָחִיטָן אַיְזָ אַרְאָבָּלְאָרְטִיקָן דִּי, "טְעַטְּקָעָם" פֹּוֹן לְאַשְׁנָקָן יַדְעָשׂ, –
דָּעַרְ אַוְיְסְרִידָן, אָז אַיְזָ אַיְוּרְעָ-טְעַטְּשׁ וְעַרְתָּם אַסְאָכָ פָּאָרְלִוְיָרָן אַיְזָ טְאָקָעָ נִימָט
סְעוּה, וּ, "לְחַפְּאָרָם חַמְּלָאָעָה".

עַנְלָעָבָ דְּעַרְאָז אַיְזָ דָעַרְ אַלְטָוָדִיִּיךְ-צָרָאָד יַאֲזַנְעַלְעָד "אוֹ וְאָסָ אַיְזָ אַז
גַּעַגְלִיבָן", וּ, אַשְׁיַּגְגָּרָן, בָּאָם אַרְאָבָּלְאָרְטִיקָן פָּאָרְגָּלָעָב טִינְטָע עַפְּלָיָן, וְאָס
"... חַעְגָּגָט, דָאָכָן זִיכָן, גַּעַזְוּנָט אָוָן פְּרִישָׁ אָפָּ אַגְּרִיךְ"
כָּעָרָ אַוְתִּיגָן, אָפָּ אַגְּלָדָעָנָעָם עַפְּלָבוֹיָס, אָוָן דִּי חַוְיָס
פֹּוֹנָנוֹיָבָן אַיְזָ גַּעַרְוִוִּיטָטָן, וּ, דָעַרְ טְיַוְרָעָ אַיְדָעָרָ דִּי,
זַוְכָ בַּאְוּיְזָן זִיכָן, אָוָן אַפְּרִישָׁרָ חַוְיָיכָן, וּ, פֹּוֹן גַּאֲנִידָן,
לְיָגָן אָפָּ אַיְזָ אַזְׁוֹן, טְמַעְקְנָדִיךְ, אַזְׁוֹן פָּאָרְגָּנָעָטִיךְ, אַבְעָרָ
אַיְזָ עַמְעָסָן אַרְבָּעָן אַיְזָ גַּעַזְוּנָט אָוָן פְּרִישָׁ נְאָרָ דִּי חַוְיָיכָן,

(1) אַשְׁיַּגְגָּרָן

אָוָן עַלְנָס גַּעַבְלִיבָן ...

דִּי, זָוְל וְיִינְס אָוָן קָלָאָס.

אָוָן וְיָיָן, (וּ)
צָוָס זָוְן, פֹּוֹן פְּאָזָעָרָט
סִישָׁ פָּאָרְלִיָּגָס ...

וּ, וְאָגָס;
וּ, אָוָן פְּאָזָעָרָט, (וּ)

וּ, אָוָן חַעְמָן וְבָנָן זָוְן פָּאָרְטָרִיךְבָּן (בְּאָנָאָכָס אָפָּן אַלְטָן סָאָרָק)

ד. דאליך אונדיבן. איגעוויניך אבער חאט זוין אלע דער ווארטט
או ימגעגעטן ...¹⁾

דאָרְפַּעַד לוֹיִטֵּן אַרְקָא! שֶׁן נוֹסַעַכְךָ קָוָסָט אַוְמָאָל דִּי סְטִיל' זְאָזְעַיַּע פֿוֹג "הַוִּיכְבָּן
גָּאנְגָּ" אַוְם אַוְיִסְדְּרוֹק אַיְגָּן דִּי דִּיְדָאָקָט' שָׁ-סְעִינְטָעָצְץ! עֲזָע שְׂטָעַלְגָּן, וּוּעָב סְגִינְטָ
בִּיקְלָאָל אַרְדָּז וּוּגָג אַרְקָנְג אַרְקָנְג אַרְקָנְג אַרְקָנְג. בָּאָגְלָיִט וּוּרְטָס אַוְיִבְּקָרְבָּן
וְאָזְעַיַּע סְיִיט גָּאוֹנוֹיְסָע מְסִיטָּשָׁ-פְּילְגָּזְטָפְּיָשָׁע שְׂאָרוֹבָן אָזְנָצְעָרוֹבָן, סְיִיט טִיצְיָ-
סְצָעָרְדָּשָׁע אָזְנָצְעָרְדָּשָׁע אַוְיִטְסְּטָמְשָׁעָרְדָּשָׁע לְאָסְדָּשָׁע פְּאָרְטָוָל.

... וו' עם א' באנטן, סוז יעדער ער מעקאַעט זינ' ד' גאנ-
ער טוירע. אונז וואָם עס גערדאַט אַיט נִיט מעקאַעט זינ' אַיכ' אַנ'-
גִּילְגָּל, סוז יעדער מעקאַעט זינ' אַיכ' אַזְוַיְתָּן ... גַּדְוִיסְטָן -
דִּקְיִים זַיְגָּעָגָג יוֹאָעֵס אַיך' גִּילְגָּל, מִיט אַזְוַיְתָּן גִּילְגָּלוֹת; אַ
פְּרָאַסְטָר בְּפֶסְעָרוּעָדָט קָעָג, נִיט פָּאָר אַיך' גַּעֲדָאַכְט, מַעֲגָוְלָגָל
וְעַרְבָּג טָהָר שָׁעַמְיִם וְאַחֲמִים, אַונְגַּיְשָׂמֵך' אַיך' בָּאַרְגָּנָשׂ וְעַט מַעֲגָוְלָגָל
וְעַרְבָּג עד טוֹל ^{וְעַט} כל הדורות בי'ו "בלע חטוח לנצח", ווען ד' פָּאָר -
פְּלָעַקְצָע נְעַלְמָע הַפְּרָחָג גַּטְמַע זְבָעַט וְעַרְבָּג אַיך' טָאָל 'עהוֹיְמָפָטָם
(?)
זְדָעָר "זְרָעָל" ...

נו, "געשאַטָּע" (זע פְּרִיעָר), אָזוֹן אֵיזֶדֶה אוֹיְכָה "גִּילְגָּל" אֲגָעוֹן טָעָר
סִימְתָּאָגָ פָּרָעָצָעָם, גַּעֲבּוֹנְדָּגָ טָאָקָעָ כִּיטָּ "געשאַטָּע". גִּילְגָּל אֵיזֶדֶה גַּעֲזָעָגָ-
מָעָם גַּעֲשָׁעַנְטָמִיקָעָ אַיבָּרָגָעַסְטָאָלְטוֹנָגָ אָוָן אֵידָ פְּגָנְלָעָכָעָ לְעַטְעַרְנִישָׂ אָפָּ אָוָן
וּעְרָגָן אֵינָן אָזָה דָּעָרָהוּ בְּעַנְעָרָ אַיבָּרָגָעַסְטָאָלְטוֹנָגָ אָפָּעָה אַפְּעַטָּעָ, אֲגָאנְצָעָ
געשאַטָּע.

לעד ג'ילג'אל-סאמ'ו ג'ילט, אגעוו, בא ערלעצען, אויך אין אנדרערע זונך,
אלס צ"בנן אונט איביך פאנטאלעבן אומדרו אונט פונט דנשאפטלעבער בא-
טרראברונג צו או יאלטעןדרונג, צו דערה "בונג".
די טיסס' א-סאנטיאנו יעדע "בדרכ' חטלי'ה", א' בערגעבראכט אין א בא-
הו יאטס אידק' ש-ק' נטולער'ישן אונקס, אי' צו טרעטן בא ערלעען אין א

אֲלֹת אֶגְעָלָה וְתַעֲמֵד (1)

לט. נאכטoid. (2)

ר" ערטער פוד די פאלקנס זיטליךע געש' בtan. הו יס איז "טפיאלע", וואז
אייז איז דאט, וו' ר'ינ די טפיאלע אייז...¹ וו' ס"אייז קאַל" מיטן ה"טנ
גלוועס איז "ר' נעם קלארן קלאנג" פונעם "גןען מענטשן, דאט אָדָם
הסלאַמְ" ²

ד' קער דא-טאג-טאג-לעכק"ט פונט זיין אטען.

4

1) לער ח' בט' צער פ"ר ר' זיר.

ב) טעם רעם גאגען.

• ٢٠١٩ (٣)

ט' ב' כ' ט' ט' (4)

• י"י י"ג נק娉נ' (5

ו' ווילט דא ט"נ נטננש נ"ז אונטערגעש"לט פון פאלט.

ל'ע) א' ספַּסֶּל אָפֵס עֲקוֹן וְאַלְעַנְמִיחָע זָעַן סִינְעָס אָוְג קְרַיְעָט זִיכְרַיְעָט מִיטְאָד
א' ג' ד' עַלְטָעָרָע חַעְבָּרָע; זָעַן, וְוִי אָוְיִכְעַד יְשָׁעָה קְוֻעָלָן (כְּסִידְיָעָה, טָאָג --)

... אלע טעמם ובענען מעסאליט, בענען צאלן, אין
איבער. איב איז זונען וווערט, טאגלאכ, אויב בא ערעדען באחוינען, איז

וועלכע דלאַג נימצָל - דער סאַד לְיגַט, ווֹי אַינְנָא זָאמָעַן,
באהילטן, סע דארפ נאָר אַרוּ 'סְבָאַקְסְּמָעָן'.

"... ד' מיטסע, ווֹאָס אַיְכָה אַבְדֵּלֶט, אַיְזָן, אַלְעַזְרָעַלְעַב, אַטְאַזְלַל...".

ט ע דראפ מאכט אונטערדייד צוינשנ דער פראבל ("טאצל") אונ צוינשנ
דער פראבל, אלט טצי פראטג, וו' ניט נאענטס ס"ז נגע צוינשנ זיך די דיא-
ז'קע צוינגערטע זשאנדרען אונ דער עט'ז-דיידאקט שער ליסעראטוד.
די פראבל איז דעהו זט אונטיר'ז-קדריש שער זשאנדר, אונ אלט אונ איז
ו' ברײט אונבענוטען אינ דער פאלק שער, וו' אין דער ציינטולער שער די-
טעראטוד פונ אלע ציטט אונ ביז אונדזער ציט. די פראבל אינ קאנט-
גיז-טאראל זירט זעיר זשאנדר, אונ ס"רט אט א"ר אפטערום דער הויב
פונגעט רעליג גענד ציטער (ביבל, עוואנגעליע, טוסער-ט"פער). דעת איגנ-
הויניקן, קינסער-ארבון זירט אונטערדייד צוינשנ דער פראבל איז זט

טראפנ

1) פ"א יז קערג', אגיעו, פצעות עריך', איז ד', אלטש רוטשע בעז'ינגעג
 (ב'ז'ן 17-טג יארה (נדערט) פארט ט"ס (сказка) א' ז געוועך-
 басенъ-
 לוֹיְצָג וַאֲרָה - баять (זאגן, דערענַלֵּן).

2) דרכי מזל גערופן.

דעת גנאל (3)

(1)

מִרְעֵפֶן אַיִן צָעַדְתָּאָם פְּאַלְקָסְטִים לְעִכָּר גַּעַשׂ יְכָתָעַ .

א געוו' סעד טראדייז אונגעלאַעד קנווע פונג דער פאראָבל, דערין אויכ אַין
דער פאראָבל פונג דער פאלְיקסֶט יטַלעכּער געשִיבָטָע ערעהאָעס, אַין דער "טַאַזֵּל
לעטעלעכּ" (וֹוִי, אַשְׁטַגְעָר, אַינְעָט אַרְעַנְפִּיד צוֹיְדִּי "שְׂצָוָתָע נַעֲלָמָתָע" –
עוֹוִי וועגן – אַוְוִי טַעַשְׁאַלְטִים" אָונְגָאנְדָה). וֹוִי אַינְגָּטָע אלְגַּטְטָעָטָע, אָזְוִי,
אַיְזָע פֿעַס אַוְיְבִּיכְאַיְגָּטָע דַּעַט עַלְטָעַרְגָּן יַדְיַחַן עַזְעָם (סְפָעָץ, עַל אַיְכָּה דַּעַר בְּסִידִישָׂאַזְרָדָה אָונְגָאנְדָה טַאַזְרָדָה טַעַס עַזְעָם) גַּעַוְעָב טַאַקָּעָנִיְתָע, וֹוִי אַיְזָע
נִימָּט אַיְנְגָּטָע סְיַלְעָכְאַיְזָע עַם דָּאָ, אַיְגָּטְלָעָכְאַיְזָע, גַּעַבְאַגְּבָעָכְאַיְזָע, נַאֲרָד אַיְנְגָּטָע
חַמְפָּגָע, אָז וֹוִי אָזְוִי קַוְטָמָס טַעַנְגָּע אָזְוִי דַּעַט, וּוּאָס אַיְלָעָכְאַיְזָע, וּוּאָס עַר
אַיְזָע בִּיכְוָיְלָעָס אָזְוִי טַאַנְגָּע אָזְוִי שַׁאַפְּנָע פְּאַר זִיכְרָה, אַיְנְגָּטָע סְמַצְלָה, וֹוִי
בִּיקְלָאַל אַיְנְגָּטָע דַּעַרְגָּע סְיַסְעָאַפְּגָע אַפְּגָעָקָוּטָעָג, דַּעַט אָזְוִיְסָעָט,
דַּעַט אַלְעַגְּטָרִיעַ טַיְתָע סְיַלְעָכְאַיְזָע אַוְפְּגָעָקָוּטָעָג, דַּעַט אָזְוִיְסָעָט,
" נִימָּט פונג אַרְיִסְטָקְרָאַמָּה זָם אָונְגָאנְדָה נִימָּט פְּוֹנְגָעָט רַעַסְעָעָט
פְּאַר סְעִוְבָּאַס יְטָה, נַאֲרָד פְּוֹנְגָעָט שְׂטָרָעָבָן אַרְוִיְסָצְוּבָרָעָנְגָעָט
דַּעַט פִּיגְגָּר פונג פּוֹלְשְׁטָנְגָּדָה קַעַדְרָפָרְחָתָט אַיְנְעָט וּוּבְנְטָאָז אָונְגָאנְדָה
אַיְנְגָּטָע חַאנְדָלָוּנְגָּג, וּוּאָס באָוּזָה זָט זִיכְרָעָלְיִזְרָעָלְהָיִיט
אַיְנְגָּטָע פְּאַרְיִיסְטָעָלְוּנְגָּג וְעָגָן קִינְגְּגַעַכְקִיט" (2).

5

ל'יסטן, טען ארנו יסושצ'ונגאָן פֿוֹן "חוּיכֶן גָּאנְגַּן". אֲ גָדוֹן נִתְּנָשָׁה - דְּעַרְפְּיִינְבּוֹנְגַּן

1) פ"ג ייט אויך אנ', א"ג נארט' קע חיענטאינט'יע עס אדר' פ'קאי'יע פונ א פוארבל
פ'יא "חויכנן גאנגע", ווּפָאַרְאֵן נִזְעַנְתָּ אָז אַפְּבָל, אַרְדָּעָר וְאַם אָז דּוֹרְגָע -
נוֹמָעֶן סִיט דָּעַר פָּבָל-אַיְנָהָנָה'ע. אָז דָּעַט טִינְגָעָר, אַסְמָגָעָר, גַּאֲרָקִים

"ליד וועגן פֿרְלַק!"

ה'ו דג - דער ריטטן, רטער, דער מווילקאל, שער סטינל-בון.

ל' פאלקנס'ס-טלאכע געה'ס-כטעם געה'ערען איבג א היענער מואס און דעם
ס'ג בצעם'ס-ריטט'ס, צע זראזע, וואס וו, ס"טואס זיך טאמעד זקאנדרין',
או גאנערז'ינגען, וו' א רעטשיטאט'ז'ו, גאנצע' טזיקער, אויב ניס דאס גאנצע
וואודק. ד' ריטט'ס ז'רוועג איז לא, פארטצ'יס ז'יב, אן אייגנארט'ק-פֿלִיטָעוּ-
ד'זאָר, א פֿרְתַּעֲרָאָר, א "פֿרְהַזָּאָ; צע". דעם בצעם'ס-ריטט'ס, שנ גאנגע אַיִן
זראזע אַיִן, וו' באוונטט, אַו זראפען בא א ר"ז באדֿיטנד'יקע ווארט-סֵיטָטוּר,
לערחוֹ-אט פֿוֹן רֶאָסָאנָט'שָׁן כָּאָרָקָטָעָר, - בא גאנצעָלָג, טוֹרְגָּעָן יְעוֹן, בא
פֿלאָבָּעָדָן, חַיְנָגָן. אַנְ אַיִגָּנָארָטִיכָן, נַעַמְ אַו יְפָנְ קָוָטָט דָאָ אַבָּעָדָגָע-
זָאָלָטִיכָן אַ שְׂאָיק אַלְעָטָרָאָזָעָ, וְלָעָטָאָים זִיכְ נַעַמְ פֿוֹנָעָטָם אַמְּלִיכָן
פֿאָלִיכָן-עָפָטָם, וְלָעָטָס טָפָעָג אַיִם צְפָטָעָרָם נַעַמְ נַעַמְ "וְתָגָג", נַעַמְ אוֹיבָב
"וְנַעַמְבָב" (אַוְמָלְ אַוְיכְ טִיטָס צְוָוִיקָלָעָר בָּאָגָלִיטָונָג). דָעָר רִיטָט'ס ז'יר-
סָעָה גָּאנָג גָּילָטָטָטָעָל אַיבג א ר"ז וְעַרְעַז פֿוֹנָעָטָם חַיְנָטָעָטִיכָן סֵיטָעָ-זָקָאנָדָר,

111

(1)

ט' ט ריטטן ז' רונגע ג'יאן או יכ גיאו נלעכ אינ אדו ינע ווערטץ נאכ אנ דערע
פ' עיר לאכ-עקסטרעס יוע דער זיינונגען! דער איננו עירס ירטער וארט-ס' דרב-ה'.

1) מיט "קאדענע" ("קדאנס") מיט מזג געווענצע אונ דער טווזיק אונ אונ דער ווארט-קונסן די, איגנארטיקע פילונג, די, הארטאניע גזידערונג פונעם דיסטעל איביגאל לוייך זינגע בארטיקטריסטיע ווארדיאאיים אונ איבערדאזרונגען (אין דעם זינגע קענע גען ארייד וועגן א אמרטער, לאקסילע אונ אנד. קאדענע). מיט קאדענע ווערט פֿש אוניכ געט"ט מיט דער אוילא, דער סטפ פונעם דיסטעל אינצע, וווען איז נט אונ איגנארטיקע אוינט או יאנטילם, אקרנטילם.

ב) פונט ליטרארים א בר'ו. אג'ו, דעם ריטט זירטנ גאנט חסן ליטראר
בר'ו. פונט עותנדייט אינ פארשיידענע זשגע וערק, טאגע זעל אינ זשגע טיעסעם
אוכ געגע נזעם.

ערעדיקאמ'ווע קהילענץ (פראדיקאט אינ טופ זאג, אַדער זאָטַטַּיל), ד' גע-
ק' זלטע ווארן! דונגע, ד' עפאז; צונגעלא אַבערכאָזערונג פונ ווֹרְט אָוָן באָ-
האט. דאס פאלגאנט אָוָן פֿאַרְשַׁטְּפֵּס נַאֲכַפֵּר ד' אַרְצָוּעַ-טַלְפָּאַד יִקְּ, דאס
וְינְגַּעַוְודִיךְ-רוּסְסְמְזִירְסְגְּסִילְאַרְטְּ. אַהֲרָן

(1) אַהֲרָן אַיְזֶן דאס אָוִיכְ אַיְנָ אַערְדְּעָעָם פֿאַלְקְסְטִיטְלְעַבְּעָר "אַרְצָוּעַ"-גְּעַזְּזִינְגְּסְעָ-
"...וְהַלְּפָּמְסִינְתָּא אַיְדְּ דַעֲרָמְטִיטְחַעְפָּר אַיְזֶן אַיְנָ טִידְ-
בָּאָרָן, אָוָן טִידְבָּאָר אַיְזֶן דְּרַשְׁתְּ טָאגְ, אָוָן ווּאָס גַּעַפְּינְגְּ
פָּעָן דְּרָאָסְגְּרָעָלָעָם אַוְן אַגְּעָטְרִיקְנְטָעָן טְרִיבָּס אַיְדְּ שְׂרָבְּ-
פָּונְ אַנְטְּרָעָמְרָאָלְמָאָגְעָ אָוָן פְּאָרְבָּאָאָעָבְּ נַיְסְטָ פָּאָרְדָּעָם,
וּאָס אַיְבָּיךְ לְעָבָם אָוָן ווּעְנָדָתְ פָּונְ יְעָסְוּ יְמִים אָוָן אַלְ-
מָאָנְסָס קְיִינְגְּ אָוִיגְ נַיְסְטָ אַלְ-
- אַיְכְ שְׂרָבְּ נַיְסְטָ, אַיְשָׁעָ, - עַנְטָפָּעָרְטָ עָרָן, - גְּאַזְּסְפָּאָרְבָּ-
טִיךְ בֵּין אַיְכְ פָּונְ גַּעַבְוָרְטָ אָוָן נַיְסְטָ אַוְן טִידְבָּאָר שִׁין
נַאֲכָבְּ גְּרָאָזְן שִׁין אַיְכְ דִּיכְ...
(2)

"... אַיְנָ דַעַר וְעַלְבָּעָר עַיְסָ, אַיְנָ דַעַר וְעַלְבָּעָר מַעַדְיָנָעָ
טָעָרָן, נַאֲרָן טִילְגָּן, טִילְגָּן וּוּסְטָ פָּונְ שְׁוּבָּגָּעָר אָוָן נַיְסְטָ
וְיִסְנְדוּיקְ פָּונְ שְׁוּבָּגָּעָר, חָאָס שְׁסָס אַיְנָ אַסְיָּוָן וְאַלְדָּן אַ
יְדָ גַּעַוְוִינְטָן, אַקְוּלְנְגְּרָעְבָּעָר, חָאָס אַסְיָּוָן אַיְנָ וְאַלְדָּן
אַוְן אַוְן יְוָונְגְּ גַּעַדְזְּגַּעַבְּ...
... אָוָן בָּאָס דְּשָׁכָן שְׁוּבָּגָּעָר אַיְזֶן אַסְמָעָנָעָ גַּעַוְוָעָן, עָרָן
חָאָס טִימָן קְוּוַּילְנְגְּרָעְבָּעָר אַסְיָּאָבְּ גַּעַטְפָּן, אָוָן דִּי
כְּוֹעָאָחָאָס טָעָן אַיְנָ שְׁאָלָטָ גַּעַשְׁעָלָטָן, אָוָן אַוְן סְעָאָלָטָן
פָּונְ דַעַר כְּוֹעָאָגְגָעָן, חָאָס זִיכְרָאָס אַלְוָאָס אַגְּשָׁמָאָלָטָן
בָּאוֹיְזָן אַיְגָן אַחְוִיָּבָן אַחְוִיָּבָן, אַיְנָ אַסְעָרָקְיָשָׁעָר שָׁאָלָן
אַפְּנָאָיָס אַנְסָס, נַאֲרָן אַוְיָגָן לְיְטָעָלְיָעָן אָוָן יְוָנְגָעָן
אָוָן שָׁאָס שְׁאָגָג בָּאָסְפָּן-קְאָלָעָס טִימָן אַקְוּוַּילְעָס גַּעַטְאָנָאָטָן...

1) אַיְנָ דַעַר טִימָעָט פָּונְ דַעַר "אַרְצָוּעַ"-גְּעַזְּזִינְגְּסְעָ-פֿאַרְנָעָטָן, נַאֲרָקְיָזְמָן זִיכְרָאָס
"זְוִיכְתּוּעָלָן" אַבְּאַזְוּנְדָעָר אַרְזָן, אַלְסָטְ דּוֹרְכָוִיס "לִידְאָרְטִיךְ" סְפָטְזְ-וְאָרוּזָן.
2) דְּרַשְׁתְּ קְיִלְעָס.
(3) דַעַר זְיוֹחָג (סָאָרָע בָּאַסְזָ�וּוּיָּהָס).

גאנגע איזט איזוינט איעט זיב ריאסיש אוחזק אוּן לאזע זיב חערן ווּי
א פלאָד שער רעטאַסְקִין אַיִן דֵי פֿאַלְקָסְטִיסְלָעֶבָּא גַּעַשְׁיכְּטָעָס. אוּן ৩. אוּ
גַּאֲבַלְעֶבָּא עַקְסָפְרָעֶם יְוִיקִיט (איַנְוֹעֲרָסִים, אַיְבָּעֲרָכָא צְעָדוֹנוּן, פֿרְעָרְצָהָן צְוָת
סָמֶן) בְּרַעְנָגָן נַאֲבָתְּמִיס שָׂאַרְפָּעָרָא אַקְעָעָטָסְרוֹנוֹגָן, עַנְגָּעָרָע אַיְנְעָרְלָעֶבָּא
קָאַרְעָלְיָאָעָי פֿוֹנְ וּוֹאָרְטָס אוּן וּוֹאָרְטָ-בָּאַחְעָפָט.

אנ אַיְגָנָאָרְטִיְקָע "קָאַדְעָנָאָרְטָע" דְּרָרָאָנוֹגָן אַיִן אוּבָ אַיִן אַיִן פֿאַלְעָזָן
סְיַטְלָעֶבָּא גַּעַשְׁיכְּטָעָס דָּעָרְ-אַטְגָּ (סְיַנְסְטָנָס אַיִן אַנְחָהָבָן זָאָז אַדְעָרָזְזָאָזְזָל).

"...אוּן דֵי עַרְשָׁע סְיַסְעָ, וְאָס אַיִבָּה וְעַל אַיִבָּה דָּאָ דְּעַרְעָצְלָן..."
(1)

אוּן אַנְגָּעָחוֹיְבָן חָאָס זִיב דֵי סְיַסְעָ אַזְוּ..."
אוּן דֵי דְּרִישָׁא סְאַטְאָגָה אַיִן אוּבָ אַנְגָּעָנוֹסָעָג גַּעַוְאָרְבָּה אַוְן דֵי
אַנְדִּיקָטָחָבָן וְיַגְּ (2)
חָאָס גַּעַזְאָגָס..."

דָּאָס זְעַלְבָּעָן אַיִן אַפְסָס צְוָן טְרָעָפָג אַיִן "בָּאָס גַּוְיְסָעָם צְוָקָאָגָן", אַיִן
סְעַפְּרָעָס גַּעַפְעָא" א-א-א.

דָּעָר דָּאָזְקָעָר אַוְן אַיִן, זָעָס אוּס, אַנְגָּעָחוֹיְכָט פֿוֹנְ גַּעַוְיְסָע עַפְשָׁא
הַעֲבָרָיְשָׁע (דְּעַרְחוֹיְשָׁס בִּיבְלִיְזָג) אוּן אלְסָ-יְדָיְשָׁע סְסִילָן (דָּעָר "אוּן"
חָאָס דָּאָ נַאֲבָגְעָחוֹא דְּעַרְחוֹיְשָׁס אַקְאָרְדִּיְנְרִיךְ-סְאַדְאָלָן אַנְוּוֹפָנָן).
"...וְחָאָרָף אַזְוּ" דֵי עַרְדָּוּ וְזָעָס וְוּוֹזָס אַזְוּ" לְעַד אַזְוּ" וְזָעָס
וְיַנְצָאָר אַזְוּ" בְּזָרָאָזְגָּרוֹנָד אַזְוּ" וְיַנְצָאָר גַּוְתָּשְׁוָבָט אַזְוּ" בְּזָרָאָזְגָּרוֹנָד
דָּעָר וְזָעָס יְאַסְרָ אַזְוּ" עַד זִיְתָ גַּוְתָּשְׁוָבָט עַד זָוְל זִיְתָ לְיַכְתָּ אַזְוּ"
(3)
עַד וְזָעָס לְיַכְתָּ..."

"...סְרָדָבָן" דָּעָר יְוָד אַיִן סְאַרְצָאָלָק צְוָן דְּעַט קְוִינְג אַחְשְׁוּוֹרָה
אוּן" וְזָעָס אַכְפָּרָן צְוָן דְּפָן. יְוָדָן אַזְוּ" מְפָאָזְגִּילִיג צְוָן זִיְנָס וְאַלְקָן
אוּן" רִיד וּרְיִיד צְוָן אל סְיִינָס זְוּסָן"..."
(4)

אַנְגָּס סְמִעְפָּעָ-בָּבָוָק קְוָטָס עַס פְּאָר אַפְּשָׁדִיס אַוְן סְרִיס.

(1) אַקְאָרְסָלְסְיִילִים.

(2) דָּרְרָאַסְטָאָגָהָס.

(3) אוּגְסְבּוֹרְגָּאָר בּוֹטָאָה. 1544, בְּרָאָשִׁים א.

(4) סְגָלָת אַסְתָּרָה-דָּאָרָט.

(5) עַרְשָׁע אַוְיְסְגָּאָבָע. 1602 (בָּאָזָל).

"אוֹן עָר וְדַר גְּרוֹשֶׁר עֲשִׂיר ... אָוֹן" קְוָלִין טְבָעִים לְשָׂוְגָנוֹן אָוֹן
וְדַר סְדוּגָט אָוֹן וְוֵוֵן בְּחִזְקָה אָוֹן" עֲוָאָוָת דִּידָט (וְוֵוֵן)
... אָוֹן" חָלָט זִיב נִימָט חָווָג גְּבָעָה דִּי לְיָט ... אָוֹן אַיְשָׁע עֲשִׂיר
גְּבָעָה גְּיֻוָּוָן אָוֹן חָטָט דָּאָט אַיְן גְּיַיְן חָווָג פְּיָל גְּיַטָּן אַרְטָן
לְיָט " ...

או טרעפֿן אַז, אָגָעָו, דֵי דְאָזִיקָעּ דָעַרְשִׁיןְנוֹגּ אָוִיכּ אִינְכּ דֵי נִיאָ-
עַדְשָׁעּ אַיבָּעַרְנָעּ אֲוֹנְגָעּ פָּוֹךְ בִּיבְּלָה, אִינְכּ אָרְיָה עַלְטָעַרְעִי סְמִינְעִי וְגִירְקָה
אוֹגּ סְאַלְיָזָאָרְעָם אִינְכּ דְּעָרָרְנָה יְשָׁעָרְלָה לִיטְעָרָתָהָרְ, אִינְכּ דְּעָרָרְדוֹסְיְ-דְּעָרְ
פְּאַלְקָה-טְפָעּ, אִינְכּ גְּעוֹחִיסָה שְׂאַלְטָאָה, שְׂאַלְטָעָלָעּ (О. Калашников), בָּא
פְּוֹעַלְעָם, גְּעַמְּ (אִינְכּ אַנְצָהָרְ, Пророк, Аңчар А.Н.), בָּא לְעַרְמָהְנוֹזָהְוָה (Песня про
купца Калашникова).

דער אונס גיט דע או ראנגנדיק-פֿערלעכע, "קְלָאַנְסְּ-זָעַם" עא' פֿמְ"ב,
סינס "אונס" פֿלִיכְס אוייב דער סעילארט ערען וו' אונגעלאַדער, אונס
געוד לאַסְעֵנְדֶר אונס או דער זעלבער צויט - אלא אונגעלאַדְרָעַנְדֶר, אלא אַנְוֹאַזְנָן -
ד' צער.

G

אָוֹן אַבְּרָהָם אָוֹן אַבְּרָהָם עֲקָדָה יְמִינָה טֵבָה דִּין אַרְצָה יְמִינָה אָדוֹן יְמִינָה קְוִינָה
פּוֹלֶן "הַזְּנוּנִים גָּאנְגֶן" קְוִינָה פּוֹלֶן אַבְּרָהָם דָּרָר פָּלָקְסָסִים לְעַבְרָה גַּעַשְׁיְכָנָה דִּין אַפְּסָנִים
פּוֹלֶן מַאֲסָנִים יְטַלְעָבָן, פּוֹלֶן סִינְזָלָעָבָן נְוֻטָּעָבָן. אָז שְׁרָעָפֶן אַיְזָעָסָעָס אַפְּסָנִים
אָוֹן שְׁדָיִת. אָז וַיְמִינָן אַיְכִיְקָע אַזְוִינָן וַיְגַזְגַּזְעָבָן דְּעַרְשָׁיְבָנָן.
א) דִּין פָּלָקְסָזִים לְעַבְרָה גַּעַשְׁיְכָנָה אַיְזָעָסָעָס אַיְזָעָסָעָס אַיְזָעָסָעָס פָּאַלְקָם - (אַפְּרָא).
אַפְּרָא אַיְזָעָסָעָס דָּא דָּא אַנְסָזָו יְלָעָבָן, דָּאָס קְאַגְּדָרָעָטָע אָוֹן קְעַרְנְדִיקָע מַאֲסָנִים -
וְאַרְצָה.

פאלקון יסְלַעֲבָר גִּזִּי כְּסֻעַ. ۶
מע דארפ סְעָאֵעַ אַסְמָעָהָן דַּעַט דִּיאַלְעַטָּהָן וְאַרְטַ-פְּזָעָפַ אִין דַעַר
(אוֹיגָן), אַנְגָעָלְפָלְצָעָהָר, אַזְקָנוֹ יְדַעַרְתָּהָר...
אַיבָעָרְדָיְבִּזְרָן, רִיְלָעָן... אַגְעָלְעָגָעָרָן (וּוְעָגָן), אַוְיְגָעָרְדִּיסְעָנָן
אוֹיְגָעָרְדִּיסְעָנָן (דִּיְגָעָם)... אַרְטָעָזְזִיסָן (אַפְּ דַעַר עַרְדָן), אַוְיְסָחָעָזְעָרָן,

לאם ז"י בעג א ד"ה אַלְקָנִי זְמַעַן • (5)
 ארדי נאריע , חראביה , סראטונע , זאמאנה , זאמאגע , זאמאגע .
 טליקיג , קראטטער ... (6)

לאם א"ז דער טענאייפ שעד זו"ד י"ט י"ד י"ט זאמ ווארט-שאצט ב'יקאל .
 זיגאלטן דא ב"ה צערע , פראדזער-צערע דיאלעקען יוטען , ווֹלֶט אַוּטְמַיִל ז"י
 זו"ג ז"י געווארן לאם איגנס פוד דער זיטעראר שעד זאלטן
 או יאטארד יאנר , דונאלען , קוליגוּן ז"ב , קליינט ז"ב , וואוינט ז"ב .

שעד , קיגג יבערג ...

לאם ז"י בעג א"ז געווילע שטעלערע אַלְקָנוֹן נְצֵעַלְעָן דיאלעקען זטען :
 גדוילט , טפער , ח"ט ... (7)

לאם ז"י בעג א"ז געווילע שטעלערע אַלְקָנוֹן נְצֵעַלְעָן דיאלעקען זטען • Ordynaria (1)
 עריא שעד נאמור-טאצט פאר לאנדווירטשאפט לעבער ארבעט .

Arabia (2) - גראט .

Tatwan (3) - זויט .

Wasaq (4) - וואג-קערב .

Spongja (5) - באטט . (נ"ע) .

חלען ז"ב , אומבלאנקען . בא"ק עקרצען - בלו"ו טיט אוא אינטאלט . - Fluk (6)

חלען ז"ב , אומבלאנקען . בא"ק עקרצען - בלו"ו טיט אוא אינטאלט .

Krepp (7) - גראטא , פטנטגעבן י"ט .

גראצטן . (8)

סראטונע , זלט . (9) דער

ז"י אדר דעם גאנקון , וואם הצע אים איבערגעטלעט א"יכ א"ז ח"ט (10) דער

ארטנאלט . (11) ז"י אדר דעם גאנקון - קלאטער , קלאגערדייקע לאגע .

ז"י א"ז א טראטונגס-געש , טאלקנעד רעליקט אינט זו"ל י"ט פאלקס .

ז"י א"ז א טראטונגס-געש , טובטאנטינו , שעד אוכ אלווארדאלעד טו"ליקט .

ז"י א"ז א טראטונגס-געש , טובטאנטינו , וויס ווארט .

ז"י א"ז א טראטונגס-געש , טובטאנטינו , וויס ווארט .

ז"י א"ז א טראטונגס-געש , טובטאנטינו , וויס ווארט . (12) heit

ז"י א"ז א טראטונגס-געש , טובטאנטינו , וויס ווארט . (13) heit

ז"י א"ז א טראטונגס-געש , טובטאנטינו , וויס ווארט . (14) heit

ז"י א"ז א טראטונגס-געש , טובטאנטינו , וויס ווארט . (15) heit

ז"י א"ז א טראטונגס-געש , טובטאנטינו , וויס ווארט . (16) heit

זען פְּאַלְקָנִים דִּיאַלְקָנִים אֶלְעָדָר וְאֶלְעָדָר שָׁאַלְמָה אֵינְכָר פְּאַלְקָנִים
אֶלְעָדָר גַּעֲשִׂיכָס אֶלְעָדָר לְפָקָלָן רְיַדְתְּיַגְּעַרְיַעַן קָלָדָרִים .
ב) רְיַדְתְּיַגְּעַרְיַעַן קָלָדָרִים פְּיַלְעָ זַיְבָּ אֵינְכָר פְּאַלְקָנִים טַלְעָכָר כְּיַעַן
שְׁיַעַן אֹוְיָב אֵינְכָר פְּאַלְקָנִים וְיַדְוָהָגָג אֵינְכָר פְּאַנְעָטָיַעַן וְעַרְתְּאַ-פְּאַרְתְּ .
וְיַעַן אֹוְיָב אֵינְכָר פְּאַלְקָנִים פְּוֹלָן פְּוֹלָן עַרְעָעָם אֵינְגָארְטִיקָר אַיְגָנָרְטִיקָר אַפְּיַקְּטָמָאָעָן :
1) אַלְאַיְגָן , הַלְּחִיטָּן ... מַעַזְוְגַּעַלְעָ (בִּיטָּר) , אַנְיַגְּנָג (הַאֲ-
פְּאַלְקָנִים ?)
... וְעַם ()

ב) פְּאַלְקָנִים גַּילְעָן קִימָעָן דּוֹרְכָוִיס דִּי עַרְתְּלַ-פְּאַרְתְּ טִיטָּן סְוּפְּיָקָם - צְיַעַן,
וְזָם אַיְזָן אַיְגָנָס יַטְלָעָב דְּעַט צְוִילְיָהָן צְדִיבָּה . דִּי דְּאַוְיָעָן פְּאַלְקָנִים צְוָטָן
בָּא פְּאַלְקָנִים אַלְסָן וְעַנְדָּוָה (הַאֲ-קָרְבָּנִים) , אַבְעָד אֹוְיָב אַלְסָן גַּעַוְיָנִים נַלְעָכִי עַרְתְּלַ-
פְּאַרְתְּ . ()

1) פְּיַרְחָבָן דָּא , אַלְסָן אַוְיָס , אֶלְעָדָר-פְּאַלְקָנִים , זַעַן דְּעַרְשִׁינְבָּוָג . "פְּאַרְתְּ-
עַיְלָנוּ" אַיְזָיְגָרְד , אַיְזָן אֶלְעָדָר-פְּאַלְקָנִים אַלְקָרָם (אֵינְכָר פְּיַרְחָבָן
טְוָרָעָב-פְּרָעָנִיקִישׁ) . אַלְסָן אַיְזָן אַלְסָן דִּי טָרָם אֵינְכָר דִּי עַלְטָגָרָעָן יַדְיַיְשׁ
הַעֲקָדָלָר - "אַיְזָן וְזָיְזָן פְּאַרְתְּ צְיַיְלָן וְזָן עַשְׂפִּירְגָּאנְגָן זָן אַיְזָן (גַּלְיָעָן)
פְּהָעָן , 17-פְּאַרְתְּ זָהָן) .

2) דָעַר סְוּפְּיָקָם - צְעַן () חַיְבָן דָּא צְוָן בְּפָנָךְ אַלְסָן פְּאַרְתְּ-פְּרָעָנִיקִישׁ ,
פְּוֹלָן אַלְסָן אַיְבָרְגָּעָן כּוֹמָאָן ; דָוָת . דָוָת , דָוָת ,
... אַנְטָרְשָׁנִיְּנָה .

אַלְסָן פְּאַרְתְּ-פְּרָעָנִיקִישׁ אַיְזָן צְוָן סְוּפְּיָקָם אַיְזָן דָעַר
פְּאַלְקָנִים - צְוָן .

3) אֵינְכָר פְּאַלְקָנִים - צְוָן אֹוְיָס צְוָן זַיְבָּן טְלָאוּן , זַעַן עַרְתְּלַ-סְוּפְּיָקָם -
צְוָן-צְוָן , דָוָת . אַוְקָרְ-נוֹיָרְ . - צְוָן (אַזְוָן אַזְוָן)
עַם אֹוְיָב אַיְגָנָס (הַאֲ-קָרְבָּנִים) . אַיְזָן פְּבָעָר טְגָלָאָק , אַלְסָן הַעֲבָבָן דָּא אֹוְיָב
חוֹרָן פְּוֹלָן אֶלְעָדָר-פְּאַלְקָנִים אַיְזָן אֶלְעָדָר אַלְקָרְטִיקָר אַיְגָנָרְטִיקָר אַפְּנָקָרְטִיקָר
אֶלְעָדָר-סְוּפְּיָקָם , אַלְסָן אַפְּלָעָד אַיְזָן אֶלְעָדָר אַלְקָרְטִיקָר אַיְגָנָרְטִיקָר אַפְּנָקָרְטִיקָר .
אַלְסָן יַעַן בָּלָד אַלְסָן אַיְזָן אַזְבָּדְקָרְיָא אַיְזָן דָעַר טְלָאוּן יַשְׁגָּר פְּאַלְקָנִים .

הנומינט (ח'ס א'ם), וצמצע ווינט'ג (וינט'ג א'ם), אפ'ג (א'ם א'ם) ...

סעדי על דברם מאגן פאנדריך ד', רעדוקא'ע פונ חילפ-טשטיינט וגוינט
(עמ' ג-לן ווילס-או יט) באת ארפנעם ("ט'יד": ענד טיר, ווענד טיר, האבנטער,

לער ד"ז עיגר יער קאלאריט פילע זיך דע אויב אין א"נ ד"ז דערדיינונג
גען פונט ווארטע-ונדערונג, וו, אַשְׁרִי גָּעֵר, יער אַיְגָנָרָט יקער אַרְטָא אַיְגָנָרָט (גען-
ברענונג, געדית, געלג'ובנאנ) אַרְטָא.

(ג) ד) פאלקנס מילצט געשי'יטס איז פול אונ פול טים פאלקנס-פרראיגן –
לְאָגָעַ – מִידֵּנָהָג דֶּבֶר סְפָעָה יָדָה דָּעַמְּנָה אֲלִילָה אַתָּה – דָּעַרְתִּינְךָ אַוְיָב דָּעַם דָּזָא –
לְעַמְּכָאָל – אַיְדֵי אַתָּה אַוְיָסְדָּרוֹן :

1) ח'אָב אַוְּגָה. לְבָד גִּלְעָבֶן גִּלְעָמֶכֶן, אוֹ יְמֵן אַוְּגָה, פְּנַלְלָה אַוְּגָה...
כְּרַנְגָּאנְד אַוְּגָה זַיְנָה בִּינְזָעָרִיךְ-עַטָּהִיךְ אַנְגָּילָן שָׁאָב עַיְכָנָה זַיְנָה דָּעָר אַיְדָזָקָם
אוֹ יְמֵן סְיִם דָּעָר צְיִיטָפְּרוּד אַיְנָעָרְלָעָכָר בַּחֲחֻעָטָקִיס פָּוָן דָּי בָּאוֹזָנְדָעָרָעָ וְתָרָה-
שִׁירָה, וְוָאָמָּה צָאָפָּן דִּעָמָּה אַוְּיָדָרְוָן.

בְּפָלִיקָס-נוֹאֶרֶת בַּיּוֹקָלֶט.

- וְיֵצֶר יָמָן מִעַל וּפְלָחוֹת עֲקָעָר אַיִל... אֵם שָׂאֵק קָדְבָּר -

איך הן יתפצעו... כהן מושך יין לאו גאלזטן אונד לוינטן א בקרוואע-
(2)

סעד פונכטן סרווקענעם געטעןעם אדו יס...".

דער זערעטען איז גאנז ערנדייךער אוינערוך, ווי דאס מאנג-וואָרט בײַקלאָך,

¹) "די פונדר אוֹפָן אוֹיג'" ("מגנידז נגעגען"). נ"ח"ס סלאט גערראט אַיג'

לען קומיסטר די טוואר פיעז דע בימינד.

2) לער או יאנר.

דיעו אם אין דוד פלקופיטלעכדר געטינגע גענונס טוונן עלצערן או יט-
הער צאנענער ווילט-טראפ.

"... האָן עַד דְאָבָּא אֲבָנָר דִי קָלִינְגָּרָם, אַיְלָעָן אֶגְּזָר אַלְיָם... אַיְלָעָן
(1)

"...עד געוויג א סראבע זאג, א גאנז'ען..."

"... וְלֹא לִבְנֵי ח'וּלוֹם, ... דָּם הַיּוֹם גָּדֵר דָּם אַיִלְעֶרְצָעַ פָּוּן מְפִינָּס."²

אָיִג דַעַר פָּלְקָסֶט יְמֻלָּכָה עֲדָעָה גַּעַשְׁיְבָע אֵז עַז טְרַעַפְנָה דַי גַּעַוְיִסְעָה פָּלְקָסֶט

לואר א-אַבְנָגָע דערץ"ל-פָּרָסֶת וּ(loci communis)

וְאֶת אֵיכָה יַעֲשֶׂה פָּלֹזָן... אַ וְעַלְתָּם טִיצָּה "וְנַאֲלֵד-אֲלֵינוּ, וְנַאֲלֵן-

... "J" "B"

עוויזען דער אידיאומטיך, פיעז האלכדר ס"אייז דרייכ די פאלקסזיטיגמא

ב, באנטונג'ו-דיניאן צאנטונג'ו-טַעַמְבָּעַ פַּאֲרָגְלַעֲבָנוֹנָג :

וְיָמָם אֶת-עַמּוֹן, וְיָמָם שָׁאַלְמָנָה, וְיָמָם כְּנוֹזָרָע, וְיָמָם וְעַמְקִים ... וְיָמָם גְּנִיעָה.

באותם ויאכזר נער בעז, וילברדי נע נזא ...

וועי א זילבערניער טרכז, בלאנקען, ריין קילבער ... ריין גראן זילבער.

תנו, (א וקדמת פראט), זו, א עדרם פוג סויל, (חאנע ג', אים) ז.

ת' יון אונרכגאנט, (וְיַעֲשֵׂה גָּזְלָנוּנְגָּעָן), ו' ו' גָּלְפָּעָן, אַיִן ד' אַוְיִן.

עֲרָן ...

בנין בית כנסת נישא ב-1900 בראונשטיין-פראנקלינג יע:

1. What is the name of the author of the book?

הנערודנו פון אונטרוונד זיבטיך יט, אונטרוונד עט אונ

סְפָאַלְעַן ... צָהָלָן דִּקְעַר קְבָּעָן, צָהָלָן דִּיְעַן אֲנוֹיֵגֶן, צָהָלָן דִּיְעַן בְּגַיְינַן

וְאֵג וְוָאֶג, (ד', בַּעֲקָלָב רֹזְיָצָלָעָן זִיכָּר), וְווָיְהָ פֶּרְיָאלָר פֶּרְיָאלָר,

1.) בזיר הינטישען סידער.

מע סידעננו פעם. אוניברסיטאות אירופה וארה"ב. אוניברסיטאות אירופה וארה"ב.

הניעו מושג איך טריזאום לאלקסז טולעכע בעז'בסטן.

וְאֵין בַּיָּקָא דִי אַנְפָעָכְךָ מְאֹנְנָתִים לְעַכְךָ בַּיְלָדָרִים אֲמֹרָה וְעַלְלָגֶג יְמִינָה
וְאֵם גְּוֹסֶם פּוֹגֶן נְאֻמָּנָה-חַיְסָה שְׁפָר אֲוֹן פּוֹגֶן כְּטָבָר-שְׂמָחָה גַּעַד יְמִינָה אֲוֹן
לְ) דָעַר פְּלָקָטָם יְטַלְעַבְךָ גַּעַד יְסָעָה אֲיָזָן אַיְגָנָתִים לְעַכְךָ אֶרְזָן
גַּעַד אַוְנוּמָטָם מְאֹנְנָתִים לְעַכְךָ סִינְגָּרָה.

אַיָּן דָעַר פְּלָקָטָם יְטַלְעַבְךָ גַּעַד יְבָאָעָג גַּילָּא דִי מְאֹנְנָתִים לְעַכְךָ עַפְנָאָה-וְאַיְלָעָה
אוֹן אַנוּאַקְסָמָדִיקָה גַּעַנוּיְקָה סְוָנָעָם דְּעַרְאַיְלָה.

"... חָאָע עַד גַּיְהָאָ פְּלָקָטָם יְטַלְעַבְךָ צִוְּעָה וְאַלְהָ אֲוֹן פְּעַלָּה, אֲוֹן חַעַרְתְּמָרְפָּצָן
פּוֹגֶן שְׁאָפֶן אֲוֹן דִּינְדָעָרָה אֲוֹן תְּזִוְּזָרָה, אֲוֹן בְּרַעַי-חַעַזְעָרָה, אֲוֹן שְׁיָלָן אֲוֹן

וְאַפְּסָעָר אֲוֹן וּוּנְסָעָה, אֲוֹן טָאָזָמָטָאָסִים גַּאֲרָפָל, אֲכָוָא כְּוּנָעָם בָּאָלְמָעָה...
... אַיָּז אַבְּעָר דָעַר עַד אָגְרָאָבָן נְעַפְנָעָה אֲוֹן אַקְמָעָג אָגְרָוִיְמָרָה, אֲוֹן
כִּישָׁא גַּעַונְסָעָם פּוֹגֶן קִינְגָּלְאָה; כִּישָׁא מְיַיָּאָד לְעַיָּאָד, כִּישָׁא טְיַיָּר בְּאָלָה-

הַאֲנָעָם, כִּישָׁא מְאָעָם-בְּיָאנָה, גַּרְבָּנִישָׁא, אֲוֹן לְאָזָטָן כִּישָׁא קִינְגָּלְאָה אָוִירָעָב אַיְבָעָר
(1)

דָעַר שְׁוּעָל...

דָעַר גַּעַנוּיְעָר אַנוּמָעָם אֲוֹן דִי, לְבָעַד יְקָעָ בְּאַוְועָגָלְעַבְקָיָה שְׁמָמָשׁ גַּוְנָעָם
דְּעַרְאַיְלָה אַיָּז אַיָּז דָעַר פְּלָקָטָם יְטַלְעַבְךָ גַּעַד יְבָאָעָג מְיָאָ דָעַר סִינְגָּרָה
פּוֹגֶן דָעַר עַמְּאָעָז אַגְּנָעָלְאַדְעָנָעָר וְעַגְּאַדְעַיְקָיָה. דִי וְעַנְדָאָרָטִיקָה אַיָּז לָא
סְפָאָעָל בְּאָלְיָגָטָן פּוֹגֶן דָעַם עַזְעָם וְזַעְרָעָלְעַדְעָרָסָן בָּוּ, פּוֹגֶן דָעַר טְיַיָּסָה. פְּגָר
וְאַלְוְוְנְדָעָקְיָה אַיָּז אַזְאָרָק שְׁרָאָק אַזְרָאָק יְסָטָאָשָׁה דִי, פְּרָאָגְיְקָעָ אֲוֹן אַזְרָאָלָה-
סְיָעָדְעַקְיָה, דִי, בְּאַוְועָגָלְעַבָּה רַיְד-אַגְּנָגָאָיָה, דִי, לְעַבְעַדְעַקָּעָ אַזָּה-

פְּכָסָה

עַמְּכָאַרְוָנָה.

"... אַיָּז שְׁוָיָגָה אַיָּז וְאָנָה שְׁאָרָה אַשְׁמָה גְּכוֹן אַיָּכְבָּיְנָה אַיָּכְבָּיְנָה?

גַּאֲרָא אַיָּכְבָּיְנָה צְבָעָן, כִּישָׁא אַיָּן וְכָוָס פּוֹגֶן טְפָנָעָה פְּוּוּעָם. אַיָּכְבָּיְנָה

אַזְאָקָסְיְאָרָק לְעַזְוְנִיכָּגָל גַּעַתְּאָגָל; טְבָעָן סְאָקָס - אַזְוְנוּכָּיָק אַזְמָאָרָק

וְיַלְגָּעָה, אַזָּה - אַזְאָרָק בְּאַלְעָבָאָה, שְׁמָרָה מְגַנְּטָה. אַזָּה אַיָּכְבָּיְנָה אַיָּכְבָּיְנָה -

חָאָב אַיָּכְבָּיְנָה דָעַם שְׁמָעָלְעָר זִיְדָה אַזָּה פְּאַרְלָדָאַנְקָעָה. (2)

וְ, אַיָּכְבָּיְנָה אַזָּה שְׁמָעָלְעָר זִיְדָה, פְּרָאָגָה אַיָּדָה -

... אַזָּה אַזָּה - אַפְּ אַלְמָעָדָה יְדָה גַּאֲזָגָה אַזָּה פְּעַלְמָה אַזָּה אַזָּה...

אוֹן אַזָּה אַזָּה-בְּנָאָה אַזָּה יְדָה, אוֹן קִינְדָעָר - גַּרְאָטָמָנָה, אוֹן בְּנָאָה -

נְגָמָע אַזָּה-בְּנָאָה - הַלְּמָעָדָה. אוֹן וְעַמְּמָה אַיָּז דָעַר שְׁמָנָה זְעָרָה כְּשָׁאָה

הדר אין דער פֿערסְצִיעֶר זַלְבָּעֶרְנֶאָר פַּזְקָעֶן דָּעַב זַאנְטוּלָעֶסֶן אָונֵן
וְהַדָּר אַיְזָה זַעַר עַרְלָזְגַּסְטָעֶר בּוֹזְדָּעֶר אָונֵן דָּעַר קְלִיגְסָפֶר גַּאלְ-יַעֲזָן
(1)

ר"ז אונטאלען זיך זיך אים פרארגלונזון וווען (אבעז...).

איך די אקארדי ג'גבראטן) חצאלן אויז או זעב נאכ א באראקעריסטן, מא
אויז יסוויזונג פונגעט טינדלאכארטיקע אוונ ווענדארטיקע סיגאנקס. דאס איז
דעוז קודאעד געמאזער זאע-בויז טיא א קלענערעד צאל זאע-גָּלְדִּיעָרֶד,
טיט על יפַּנְיָע "דָּוֹרְבָּלָגָנִי". טיר טיגען דערטיט ניט די געויניגלעבע בא
עדרצעג "קוּרְצָאַטְעַטְדָּקָע", פָּגַע-הַאֲקָטָע, פָּגַע-לְאַדְנָגָע אַרְעַטָּא לְאַקְטָע, סְלִינְ
פּוֹנֵק זאָז, אלט דערטעןונג פּוֹנֵק דָּוֹרְבָּוּס לְיִטְעַדְרָאַרְזָמָן סְטִילָרָט, פּוֹנֵק גַּע-
וֹן, פְּנַעַד קִינְסְטָלָעָרִישָׂעָר פִּיגְוַרְאָץ יְעָ. טִיר טיגען דָּא דַי קוּרְעַג עַפְאַסְטָקִים, אלט
פארץעריטע דערטעןונג פּוֹנֵק דָּעָר טינדלאכער ריַד-סִיסְטָם (פִּיגְוַרְאָץ יְעָ אַיְלָה,
פארץעריטע זִיכְרָה, דערבע אויב ניט אויסגעזלאַסְנָה). בא דער ריַד-אַרְזִיכָּעָר
(ווענדארט-קִידָר) קוּרְעַג עַפְאַסְטָקִים ווַיְרָקָט דערתָוּפָמָן דַי נַעֲמַסְטָע בָּאוּנָה-
די קִיטָּס פּוֹנֵק טינדלאכע רַאַךְ, זַעַר חַלְעַדָּע רַיְסָטָא-סְעַלְאַדְיָק, זַעַר אַוְיָב דַי
בָּאנְלִיטָנָה יְאָזְרָה טִימְזָה-זָאַסְטִיקָה-רַנְדִּיָּק סִיגָּלָעָן.

א. שפצע יעלע דערשטיינונג אין דער פאלקסט. טלאבער מיענע אין דער רייד
ארט-קעד צ'א אַהע-בו', טיטן פרעדיקאן אונט ערשות אָרְט. ס"א' א' אַטְבָּז
עילערי-שעד אָרְט וְאָרְט-ס"דער, ואָם באוועגן אוֹן פֿאָרְבִּי-נְדָמָן דעם דערע"ל
פֿוֹן פֿרְעָר אוֹן וְוִיטָר, צְלוּמָן אַיִל פֿאָרְבִּיָּס, קְאנְדִּיך אָזָן. אָרוֹן ד'
איינערלעבע באהיערטק"ט, ד', געק"ז לאטע געבענדנטק"ט פֿוֹנְגָעָם סְעַדְיָהן טְמִיל-

... וַיָּאֹת עַד אֲוֹבָנָג דָּעַר אֶרְעָנְדָאָר, שָׁעָם נַאֲכָעָם בָּוֹג דָּעַר אֶבָּא.

34. מארטן נקע מ"ס אל זה טעל אונ איז טענאל שטנער פון זי -

הנתקן פיעל ד' בערך 5.8%

לעומתם, אין עניין בו, מכיון שבאי יש גערטס, לאויאלונג אודו ים אין

...בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמַדְתָּן וְעַמְּדָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

ארפער זיין עספֶה פָּונְדַּן דִּי אַלְמַנְטָן, גַּלְעִיכָּא דִּיבָּא בֵּיסָל אָוֹ יִם,

בצאת עב ר' י. ב' לזרן ארנשטיין ג'ינדר... "

"... חלא פְּבָעַר אַיִינְטָאֵל פָּאָרְכָּאַבָּס טְגַגְעָהוֹיְבָנְ דָּאַם שְׁיֶפְּלָא אַז נְעָנָן...

געַלְגַּבְעָדָה אַיִזְ עַרְגָּעָא גַּעֲנוֹאָרָגְ דָּאַם שְׁיֶפְּלָא, אַזְוֹגְ סְיִם וְאַז אַז פָּאָרָה-

שְׁאַגְ אַיִזְ נְיִשְׁעָן. דְּוַשְׁעָן זַיִזּ, עַפְשָׁעָר וְעַטְ שְׁעַן דָּעַרְהָעָרָן פְּזַנְגָּעָם

) 1) בְּרַעַג אַזְוֹג קְוַתְעָג צְוַחְיָלָפְּ. הָעָרָז קְיַנְגָּר נְזָא...".

אַזְוֹג וְאַרְטַ-סְיִידָאָר אַיִזּ אַז דָּוְרְכָוְיִטְיָקָע דָּעַרְעַעְנְכָוְגָג אַיִזּ חַיְמָא פְּלַקְעַדְגָּים.

לְעַכְאַג גַּעַשְׁיַבְטָגָן. סְיִאָזּ בְּיִקְלָאֵל אַגְעַוְיִנְלְעַבְעָא דָעַרְעַעְנְכָוְגָג אַיִזּ דָעַרְ פָּאָרָה-

שְׁיִדְגָּאָרָטְ יִקְעָרְ טְיִסְעָ, דָעַרְ אַלְזָעָרְ וְזַיִזּ דָעַבְ הַעַנְפָּאַעְיָעְקִיבָּרְ.

דַי עַקְסְעַרְמָעְטָיוּעָ וְעַנְדְּגָאָרָטְ יִקְיָעָ אַיִזּ בְּאַזְוֹנְדָעָרָסְ שְׁאַרְקָעְ אַז פִּילָן אַיִנְגָּעָם

דַי אַלְאָגְ פְּוֹנְ פָּוֹנְ דָעַרְ פְּלַקְעַדְגָּיםְלְעַבְעָרְ גַּעַלְיִבְשָׁעָ. בָּאַדְיִנְגָּזְ אַיִזּ עַסְ פְּוֹנְגָּעָם גַּגְרָן

בָּאַרְאָקָמָהָרְ פְּוֹנְ דַי עַבְעַדְיִקְעָ אַזְוֹאַגְעַדְיִקְעָ רַיִשְׁ פְּיִיכְ זַיִזּ דָעַרְ בָּאַרְאָקָמָהָרְ יִטְמָהָ-

דָעַרְ אַיִנְטָאַגְיִרְוָגְ אַזְוֹאַעְנָטְיִרְוָגְ. אַזְוֹ אַיִזּ, אַצְזִיגְעָרְ, דַי וְעַנְדְּגָגָגְ

פְּוֹנְגָּמְ דְּיִזְעָלְ אַז שְׁמַיְאָגְ, אַיִבְרַגְעַגְעַבְעָנְ אַפְּ "אַיִנְדָּעְ-אַעְזָזָהָ".

"... הָעָרָ, צְעַוְיָעָ, דִּיר אַיִזּ בָּאַשְׁפָרָן גַּעַוְעָרָגְ זְיִבְנָגְ גַּוְסָעָ 'אַדְ פְּוֹנְ

טָאַלְ אַזְוֹחַאַלְגָּבָעְ אַזְוֹאַגְלָעְמָעְ גַּעַלְטָ. וְעַנְדָמָ זְיִיכְ עַסְ פְּבָלָרְ אַיִזּ

דִּירְ, אַיִגְן דַוְ אַוְלָהָןְ חַאַבְנָהְ דַי זְיִבְנָגְ גַּוְסָעְ 'אַדְ, וְיִלְמָסָ, וְעַסְ דִּירְ

אוֹפְשַׁטְנָגְגָגְ דִּיןְ טָאַלְ נָגָבְ חַבְנָיְקָןְ טָאַגְ אַזְוֹגְ וְיִגְמָסָ...".

אַיִכְעָם זְעַלְבָגְגָגְ שְׁנִיָּתְ אַיִזּ זְוִיְנָהְ שְׁעַטְיִילָאְ שְׁפָנוּיָעְ אַנְסָפָרָדְ דָעַם פְּאַרְשָׁמָטָגָגְ

לְיִקְלָאָלְ:

"... מְעַן לִיבְ זְיִזְצָלְ, לְזָאַדוֹ טְיִיכְ גַּיְסָמָכָהָ... וְאָרוּם אַיִכְ בְּיִזּ,

וְיִזּ פָּאָרְ דִּירְ גַּזְוָאָפָאָ, אַגְרָוְיִטְעָרְ אַגְנָיְעָרְ עַפְ... וְעַתְהָוְהָ עַפְ... וְיִזּ... וְאַזְוָסָ...

(2)

טִירְ סְרָפָטְנָהְ דָעַ אַפְּנָהְ דַי אַיִזְעַזְיִצְרָאָלְ-רַיִדְגָּאָרָטְיִקְעָ דַי אַלְאָגְיִזְרָוָגְ, שְׁעַזְיִזְעָלְ

בָּאַצְזִיקָאַוְעָקָרְיָהָ, בָּאַ פְּאַרְבִּיְדַעְצָקָהָ:

"... צְעַג פְּרַעְגָּהָןְ: פְּוֹנְגַגְעַגְעַגְ עַגְגָעָרְ אַגְגָעָרְ פְּוֹנְגָעָרְ פָּאָרָהָ. וְוַתְיִצְחָקָ...

- "קְיִינְגְּלַבְדָּקָהָןְ" וְזַיִזּ אַזְוֹגְ אַחַדְרָהָ זְגָגְ עַדְ: "פָּאָרְבִּלְאָנְדָ-

(3)

זְגָגָהָ!

טִירְ וְוְלָגְגָגְ נָגָבְ שְׁמַעְיָהְקָדָםְ דַי שְׁמַעְיָהְפִּיאָזְ דָעַרְאַיְלְעַרְיָהְ-טְשִׁיפְסָדְיִקְעָ זְזָנָהָ-

פִּיגְוָהָ, וְאַזּ בָּאַרְעָמָלְ אַזְוֹאַרְקָנוֹזָהְ דַי פְּלַקְעַדְגָּיםְלְעַבְעָגְ גַּעַשְׁיַבְטָגְ (כִּיּוֹ)

(4) דָעַם דִּיקְצָעָקָהָ.

(5) זְיִבְנָהְ גַּוְעָגָעָ יָאָרָהָ.

(6) דָעַרְ קְוַנְעַנְמָבָעָרָהָ.

וְעַל־זָנָן - כִּי־אֵנֶנָּה־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ).

"לְבָתָה, וְעַמְּקָמֶת אֲכִילָה פְּרָלָזִילֵג, אֲלֹא אֲכִילָה שְׁוֹרָבָה בְּלָאַגְּמָנָה" -

וְאֵת אֲשֶׁר אָמַלְתָּךְ סִימָנָךְ פָּנָיךְ אֶת־אֱלֹהִים־פְּנֵיכָם - כִּי־זֶה גָּדוֹלָה,

אוכן דאך - נברון דברא אסם, וו' איד וועם אליען (ענ...).

" אונד ד' אונדשאן פֿיעַךְ, ווּבָא אֵיכָא אֶל אַיִב דָּא דָעֲרָא"לְבָה, חָבָב אֵיכָא ?

בזק אבאלו פון טינן זידן ...

...הזהר נסיע, ולב אַתְּ גָּעֵשׂ אַתְּ דָּאֵבִו...¹

... אֵיךְ חָבֶב אַנְפָם פָּאָרְגָּעָסָנוּ הַיְבָבָן וְכֹבֶב נִיאָ

85. אַיִל חָאֵב אַיִל פְּרִזְעֵר גַּעֲנוֹתֵל אֶוּ יַמְמַלֵּה רַחֲבָיו, וְנַדְּגַן

א' גניזת

"... ותקן כינס 'מלוח' פאולות' גלא נימסן, עיתאניב מלוך אונ

הענין ד' סיגט פאלראילט; עד מילוט א או צדוע עורייקע געמאכטער געס-

וועג, אוד צרו יעד יקע זאכט קאע איד ניען דיב...".

ד' וְכַד כֹּד אֵין דָבָר אֲמִתָּה וְאֶתְנָה יְהוָה-פָּדוֹת אֶתְנָה, אֲפִילָה לְאֶתְנָה.

אַתָּה כָּרְאָקָטֶר סְלָגָגָה דֵּי אָוֹב אִיךְ פֵּיל אַנְדָעֶר עַדְשָׁר אָוֹב דֵּי יְזָמָנָה

תְּמִימָנָה וְתַּחֲזִיקָה בְּעֵבֶד כְּלֹבֶד אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

וְאֵת נִזְמָן הַזֶּה כִּי-כֵן

וְעַבְדֵּךְ אֱלֹהִים יְהָוֶה בְּשָׂם אַיִלָּשׁ יְהָוֶה נָגֵן סְרָגָן אֲיִלָּן זַיְכָּן

אֵין מִזְמָרָה שֶׁלֹּא יַחֲדֵל מִלְּבָדָה כִּי כֵן צְבָאָה וְעַמְּךָ תְּהִלָּתָךְ

POSITIONS OF THE LUMBER IN THE FOREST ARE AS FOLLOWS:

• 9810

ב' י' ב' ד' ר' ר' אֲמַרְתִּי גָּמְגָג אֵיכֶנְעַזְמַעַן, אֵיכֶנְעַזְמַעַן וְוְקָרָם פְּנִירָת, אֵיכֶנְעַזְמַעַן

וזאת לאן יא, אין ס' נאקסם זונען דורך ענן און פארדיידען זונען זאליך זונען זאלעט

וְנִזְיָנָם. בָּדוֹנוֹתָם אֵין גַּם אֲבָנָר אֲזַעֲמָה זָרָעָתָן אֲיַכְדָּה גַּעֲמָה, וְלֹא כַּעֲמָה

ונכון טענער אונז געט זיין אונדערן גווען זיין ערד **סאנצונג יאלעכץ'ץ** אונז גווען זיין ערד

פאלקם-ט. אנדז' – "ז'יבנַיגוּטשׁ אָזֶר", "דער אָזֶר", "דער קָוְנוֹגָןָמָכְבָּעֵר",
"דער ז'וּג (סָזָרָא בָּאָסְטְּוִוִּים)"¹, "דָּרְתִּי קִיכְלָעֵכְבָּן" אָ. דִּי זָאָרָאָבָּ פֿוֹן
דִּי, פְּאָלְקָםְטִיטְלָעַכְעַ גַּעַשְׁ אַכְּטָן לְוִיִּיךְ וְעַר טָאָסְנָטִיטְלָעַכְעַן אַלְאָסְ (אָונְ סְאָזְ)
דָּא אָ גַּעַדְיַכְטָעַר אַלְאָסְ) אַיְזָה בְּקָלָאָל קָלָאָר אָונְ קָעָרְנָדְיַק, אָן "אוֹסְטָעָרָ-
לִיאָזָג" וְוַאֲרַטְ-אַרְבָּוֹן, אָן צָאָרְפָּעָרְדָּעַ דִּיטְסָטָעָרְדָּעַ שְׂעַ אָונְ דִּיאָלָעְקָטָמָאָלָעַ שְׁפָוָרָן,
אָונְ רַעַטְצָוָעָמָדְיַק-אַנְגָּעָשְׁטָרָעָנָגָטָכְ אַעֲצָבָנוּ, וְוַאֲסָם סְאָזְ אָזְ צָוָ טְרָעָפָן בָּאָ עָ-
רָעָבָן אַיְנָגָעָוִיסָעָ אַנְדָּעָדָע זְגָעָנוּ וְוַעֲרָקָ-

ד' פאלקסטיטלעכע קאנזוע פונ ד', פאלקסטיטלעכע געד' בזען
אי' ניט פונ איינ גו אונ ניט פונ איינ גווט. דאס וויט אונ וויט-אַפְּגָעָה
ז' דטס ווירט אינ דער פאלקסטיטלעכע געד' בזען געזטונגען טיט דעם זאנזען
אונ ווירקלעכנ, דאס ראמאנטיך געדאכט – טיט דעם רעהל-קאנקרעטען.
אי' א ר' פאלקסטיטלעכע געד' בזען איז דאס פארטראטען, שע אונ אידיע-
עלע אינ אינחהלם אונ אינ פארט עז געד' בז פארטראטען. ס"א'ז, פארט-
זק'ם זיך, ניט ק'ן ניט אינ דער געזטונגען פונ ליטעראריך, נסאלעדר-
זער פארט, פונ זייל אונ זאגיעל פונ ראמאנטיך טיט, ווען פרידער-
זער ווירט איבערגעגעטען גראד אינ אלטן ליטיג ארטיג. וווע איז גיטען
פונ געוויסער עיט, וווע איז געווינדעט עז אלטער טעס ווירט גראד אינ נא-
מען פונ ניעדר באצטראבעונג, אונ דערטיט איז שוינ אונ יב באדי ניגט דער
זונט פונגעט ק' נטלאדר גוועז, וויטצע פ"דובט זיך, איז אינגעט אלטן ליטיג
וועט דער פרישטינקלענדיקער ווועט בעטער " א שטיל"זאג אונ באקומען
לעם עטצעט טאם פונ גו אונגעטטאונגגעט ווועט. וווע איז דערהו בענער
טראדיע אונגעלי געזטאלטיקיט אונ סיל'זאגיע, וווע איז נאכ טערער
ה' איזיעאל'זאגיע אונ ראמאנטיך זאגיע פונגעט אלטן, איז דער קאנקרעטען
ס' פארגעטיל אונ אויסז'יכ פארט ניטען.
ד' פאלקסטיטלעכע געד' בזען געזטונגען טיט חומאן יס-
ז' שען באצטראבעונג, מיג דא נאכ הויכן טערער טיט וויטער פארגענגיינגען

סיט רקסראָפֿאַצְעָקָעָג, אַדְלֶר סִיכּ בָּאַזְמַטְסָעָר "אָקוֹנוֹפּ-כּוֹזִיק". סִיכּ דְּעָאָל-

אֲבּ יַעֲמֵד יַוְעֵד שְׁאַלְתְּחַנְּנָה מִפְּרָדוֹ יַסְדְּוֹנָג .
(1)

"רָאָדִיקָּאָלּ פָּאָרְדִּיךְ יַטְלָעַבּ" אָונֵג טִיכּ וְוַנְדָעָרְבָּאָרְדָּר קִינְצְלָעָרִיְּצָרּ שְׁלָיְּהָ

סְעַם אֵין אֵינֵג דָּעָר פָּאַלְקָמְצִיְּטָלְעָכְּרָגְּעָדְּיִכְּטָעָפְּאָרְקְעָרְעָרָטְּגָוְגָרָעָ, וְוַיְרְדָּעָ,
אָונֵג אֲפְּפָעְרוֹן לְיִקְּחָט – פָּאָר עַמְּפָעָם, פָּאָר שְׁעַנְצְּשָׁלְעָכְּקִיְּטָ, פָּאָר אֲשָׁעָנָעָר לְעַבְבָּ
אָפְּלָעָר וּוַיְלָט, חַיְּסָעָר דָּחָמָג פָּוֹן "גָּאנָג טִינְטָזָן", דָּעַם אָדָם חַלְמָןְגָּ, אָונֵג,
דָּגְרָטָט גַּעֲבּוֹנָדָג, עַמְּעַטְּפָעָאָרְגָּלְוִיְּבָטָקְיִטְסָ אֵינֵג דָּעָר גָּדוֹיְסָעָר הָאָטָוִינְיִינְעָר
בְּעַדְאָטָט פָּוֹנָעָט אַרְאָסָטָן פָּאַלְקָ, פָּוֹנָעָט "אַדְעָצָן זְדָנָ", סִיכּ זְנָעָחָרְיִעָרָאָהָ –
כָּעָ "עַמְּגַע פִּינְגָּעָר", סִיכּ זְבָנָ " – אֵינֵג דָּעָר גְּרָאָבָּעָר הָאָנָטָ – אָונֵג אָוִיב אֵין
סְיִילְיִסְטִיְּשָׁן זְיִנְעָנָ אֵין דִּיְ פָּאַלְקָסָטְיִטְלָעָכְּבָּעָגְּעָדְיִכְּטָעָ סִיכּ אַיְר "אַלְזָ אָוּבָנָטָ –
סִיכּ אַיְרָעָטָעָם, אַזְיַעַדְיִכְּטָעָרְזָרָאָכְּ – יַעֲרָוָזָ אָונֵג סִיכּ אַיְרָהָעָטָעָאָ – כִּיְקָן
גַּעַלְעַטְפָּרָטָן אַדְיִיש אַיְרָ פָּאַרְדִּיךְ יַדְפָּאָכְּיִקְּעָ אָונֵג דָּבָק אַשְׁעַפְּ – גַּעַלְעַטְפָּ – גַּעַלְעַטְפָּ – אָונֵג מְאָ –
גַּוְטָמָנְצָאָלָעָ אַיְנָהָטָט, אָוִיב נַעַטְעָנָ אֵין אַכְסָ דִּיְ קָאָנְסָרָעָט – גַּעַשְׁ – בְּצָלָעָכְּ – בָּאָדָ – גָּ –
גַּוְנָגָעָן, וְעַנְגָעָן דִּיְ פָּאַלְקָסָטְיִטְלָעָכְּבָּעָגְּעָדְיִכְּטָעָ סִיכּ אֵין גַּעַשְׁאָפָן גַּעַוְוָרָן .

1) עַרְעָעָס אַ בָּאַיְיַעַנְוָנָג .

דער סאמ'ר זונט סטיל, ספֿעאַזעל דער טִיפָּעֶד קָעֵר אַדְעֶר סִינְטָעָארֶט קָעֵר
סָאַז'רִי זונט סטיל, האָם זײַן טְראָד אַיְעָ אַנְעָם אלְגָעָם נָעָם, וַיְיָ אֹוִיכָּ אַיְ-
גָּעָם בְּדַיְישָׁן קַיְנְצָלְעָרִיךְן וּוּאָרטָן. אָז דִּי טְראָד אַיְעָ אַיְטָ זַיְכָּ נָאָכָּ פָּוֹן דִּי
חוּאָרְפָּסָסָע פָּאַפְּלָעָטָן קָעָגָן גָּמְזָוָלָעָטוֹ וּוּעָדִיקִים אָוָן אַשְׁר יְדָאָמָּשָׂעָמָּאַסְּטָד יְקָ"ס,
וּ, טְוּוּיְפָסָס "סִינְעָ" וּוּעָגָן פָּעֶלֶל" אַדְעֶר וּוּטָלְטָעָרט "קָאנְדִּיר". אַיְנָה דָּעָר חַיְנְטָאַיִ-
צָקָעָר רְוֻסְּיָנְדָר לִיטְעָרָאָטָוּרָן קְיוּולָט אָנָּה אָז דָּעָר סְטִיל פָּוֹן שְׂטָמְעָדָרִינָס סָאָ-
עָ; אַלְפָאָרְשָׁאָרְפָּטָע "סִינְפָּלָעָבָּ", פָּוֹן גַּעֲרָקִים סָאַמְּדִישָׁ סִינְפָּאָלָע (וְשָׁׁשׁ ("וּעָגָן
סְׁזָּן") וְאָז, וְאָסָּם לְיעַגְתָּ אָוָן וּוּעָגָן פִּיקְחָאָלָא דִּים עַטְעָס-לְ, בְּהָאָבָעָר" אָא). אֹוִיכָּ
דִּי יְדַיְּשָׁע לִיטְעָרָאָטָוּר וּוּיְסָסָן שׂוֹן לְאָנָגָ פָּוֹן עַנְלָעָבָע סָאַמְּרָעָס אָוָן "קְלִינְגָּ"
סִינְפָּלָעָבָּ" (עַטְיְנְגָעָר).

עערוואעם פאצ'רייך טיטפעלע איז א נײַ אונָ אַגנָּאַזְקָעַ קָעַ סָזִילַ
פָּאַרְט אַיְּג דָּעַר גָּאָרָעֶר סְּמָצָעֶם פָּוֹן דָּעַר סָאָמִירִישָׁעֶר טָרָאָדִיעָעֶר אַיְּג דָּעַר
עַדְיָהָאָדָּלָה טָרָאָסָוָרָה. אַו אַיְּרָאָעָם סָאָמִירִישָׁעֶר טָיְּסָע גַּעַחֲעַדָּן אַיְּג דָּעַר עַדְיָהָאָדָּלָה
רְדֵי דֵי "קָלְנָעַ טִיטָּפָעָלָעֶכָּה" ("פָּאָר גָּרוֹיְסָע קִינְדָּעֶר"). אַחֲרָה גַּעַחֲעַדָּן אַוְיָיכָ גַּעַ-
וַיְסָע טַעַטָּאָרָטָקָע וּוּרְקָע זַיְנָע פּוֹנָעָט צִיקָּל אַזְמָאָרָעָסָקָעָם אַוְיָיכָ סָאָמִירָבָה.
גַּעַנְתָּם אַו אַז דָּעַט זַיְאָנָד זַיְנָעָן אַוְיָיכָ גַּעַנְיָסָע וּוּרְקָע עַרְעָאָעָם סִיאַסְאָזָן,
רְיָיְץ-פְּאַנְטָאָסְטִיךְן עַלְמָעָנָם, וּוּי "בָּטָנָאָיְעָ שָׂוְוִיגָה", אַזְמָיְגָעָר, וּוּסָע עַרְעָאָעָם הַאָט
יִסְמְצַלָּעָס בִּיקְלָאָל גַּעַלְמָעָלָא אַיְּג דָּעַר סָעָרִיעָ "טִיטָּפָעָלָעֶכָּה".
סִיר וּוּלְנָה דָּשָׁא בָּאַפְּרָאָכָּבָן דָּעַט סִילָאָרָת פָּוֹן אַיְּנָקָע בָּאוּנוֹנְדָּעָרָם בָּאַרְאָקָע-
טָעָר, טָעָר, גְּרוֹגָן-פָּאָזְיָה אַיְּג עַרְעָאָעָם סָאָמִירִישָׁעֶר טָיְּסָע.

סְמֹואַלִּיְּרָןְגַּעַן

1

"אין געטן זעכָא" - ס' א' ז עדרעצעם אן ערשות מאט' ד' י"ד ט"ז גלע. ד.
געטן זעכָא-וואעלט - "געטן זעכָא-געאגראפֿיע'" - חטא אונטער אידר "פֿער-
בל' אַזְצָנָדִיך גֶּרְיֵינְ הַבְּטָלָה" געוויסלאט ט' י"ט "גאנָא קְלִינָע ווערטע, וואס האבן
געגעסן - נאָכְךָ לְעַנְּדָע". נ' י' געקוות אָט דער ווערטעד קְעָרְךָ קְלִינָע נ' ק' י'

1) אַיִל אֶזְעָר עֲרֵשָׁעָר (יּוֹבִילִי) אֲנוֹ טְגָאָבָע - "שִׁיר יְפָטָן" (1901). עֲרֵשָׁעָר
אַיִל דָּעַט בָּאָנֵד "פָּאָר קְלִינְגָּן גְּרוֹזִיס" גִּיט עַמְּוֹדִין דִּי, "אַוְמָאָרְעָסָקָן אֲוֹן
סְכִינָה רְגָעָן".

אָוֹג גִּישַׁק^ט חָאַט דָּא גַּעֲהַלְתָּן גָּאָר אַ בָּאָזְנוֹנְדָּעֶר סִינְג "גַּעַטּוֹן' זַעַבְּצַע-גַּטְּוּעַ".
מֵעַחַצְאַא זַיְכַּא ^טזַעֲאַרְק אַיְבָּעָרְגָּעָנוֹטָעָנָה טִיטָּע דָּעֶר אַיְגָּעָנְדָּר "וּמַעַרְעַטְדָּיְזָאָר
צְרָאַהַיְאַעַעַ", מַעַטְמַעַט שָׂפָר זַיְ, בָּאַלְילָע, נִישַׁקְנְדִּירְבָּנָה. גַּעַהַלְתָּן חָאַט מַפְנַי
דָּא, אַז דָּאַס גַּעַטּוֹן' זַעַבְּצַע אַיְסָאַנְגָּעָרְשָׂה, אַז הָעֶר "יַאַמְ-חַאַגְּגָאַל", וְדָעַנְמַע
גַּרְיָנָע הַשְּׁפָלָא אַיְבָּעָרְגָּעָנוֹטָע אַיְבָּעָרְגָּעָנוֹטָע - דָּעֶר הַיְסָל אַיְבָּעָרְגָּעָנוֹטָע יַאַמְ-חַאַגְּגָאַל, זַעַבְּצַע
לְעַבָּא אַיְעַר-שָׁאַלְג - דָּעָרְגָּעָנוֹטָע, אַ פָּאַרְפָּוְיַלְעָע דִּינְיָע - זַיְ, זַוְּגַג... פּוֹנָג ^טזַיְכַּא
דָּאַס גַּעַטּוֹן' זַעַבְּצַע גַּעַהַלְתָּן גָּאָר אַ וּמַעַלְתָּן

"... וְעוֹד עַס וּוֹיְנַט אַיְסָאַנְגְּגָאַל, אַיְזָז דָּזָוִינָה בְּעַצְעָוָע אַ פִּיסְלָן
אַיְגָּוּן וּמַעַרְעַטְלָא פְּלָעָג דָּאַס עַוְּוֹיְשָׂעָדָוָן: - צְלִיעָג, הַעֲכָטָה אַפְּ מַאֲעַזְיָה
פְּלָעָג טָעַנְמַע זַיְרַעַן: קְרָאַקָּאַרְיָל אָוֹג לְעַוְּוֹיְסָנָה...".

דָּעֶר סָמְטִירִיְשָׂעָר גַּעַטּוֹן' זַעַבְּצַע-סִיטְוָאַל כָּאַזְעָרָת זַיְכַּא אַיְבָּעָרְגָּעָנוֹטָע
אַנְגָּדוֹנְדָּעָר אָוֹטָט (אַבָּא דָּא פְּרָעָשׂ עַוְּגָאַסְסָה) קְוֹמָעָנָה בְּאַנְגָּאנְד טִיך גַּעַטּוֹן' זַעַבְּצַע
נַאֲכָב אַנְגָּדוֹנְדָּעָר אָזְוַיְנַע בָּאָזָי כְּעַנְוָנְגָעָנָה - זַוְּמָעָ, גַּלְאָזָע, אַוְמָרָה בְּאַנְגָּאנְד,
סְוִיבָּה מַאֲנָעָבָה... סְאַיְזָז דָּאַס גַּעַוְיָה
... קְלִינָה פָּאַעֲרָלָאַנְד פּוֹנָג פְּרָעָשׂ טִיטָּע דָּעֶר פְּפִיעַזְעַלְעַדְרָקָה-
צְרָאַב... אַנְגָּדוֹנְדָּעָר לְאַשָּׁן: בְּלָאָסָע, בְּלָטָסָע אָוֹג נַאֲכָבָמָאַל
בְּלָטָסָע...".

(1)

גַּעַטּוֹן' זַעַבְּצַע, זַיְ, זַיְ אַנְגָּדוֹנְדָּעָר בָּאָזָי כְּעַנְוָנְגָעָנָה דָּעֶרְאָוָן בָּאַעֲרָעָעָן, אַיְזָז
שְׂוִיג בָּאַוְנָדוֹן לְאַנְגָּגוֹנְגָעָנָה צְאַרְפָּעָר אַזְרִישָׂעָר סִיטְוָאַל פָּאַר הַיְסָל אָוֹג
גַּלְיְוָרְנִישָׂ, פָּאַרְגָּעָן "וּמַרְעַטָּה יִינְמַגְּדִּין", וְאַם וּוֹיְסָט נִינְמַגְּדִּין פּוֹנָג קִינְמַגְּדִּין בְּעַסְעָרָת אָוֹג
פּוֹנָג קִינְמַגְּדִּין שְׁעַנְגָּרָה אַיְסָאַנְגְּגָאַל לְעַבָּנָה.

— — — — —

אַלְאָוָעָר יִסְגְּדָה דָּוְבָּרְמָאַרְגָּע פּוֹנְיָלָא צִיפְמַע אַיְנָמַע. פּוֹנְיָלָט אָוֹג פּוֹנְיָלָא זַיְכַּא גָּאָר
בְּצְקָאַשְׁעָדָה יִקְ: "אַגְּגָה טִיטָּע הַקְּבָנָה זַיְ כָּאַזְדָּעָה". אָוֹג דָּעָרְיוֹן אַוְיָב - זַיְסָאַ
טִיטָּע-בָּאַלְוִיְמַעְהָה":

"אַזְמַע סְאַלְאָוָעָט דָּאַס טִיטָּע אַיְסָאַנְגְּגָאַל אַרְיָיָן, כָּאַלְעַטְמַז זַיְ זַיְ -
גַּלְגָּל טִיטָּע-לְעַסָּה".

(1) סְאַיְזָז דָּאַס, אַגְּעָוָה, סְפִּעְעַיְלָעָקָעָרָה אַז דָּעַרְמָאַנְעָגָע דָעַמְ אַיְעַטְיָקָע סְאַיְזָז
דִּינְגָּעָן צְעַמְמַע פְּוֹנְגָעָן דִּינְגָּעָן וְאַרְגָּעָן - болото

ט" איז דער געווינער טיגר טיגר "באלויטעס" וועגן טבייעס-האטס "סטעד יקער" איז-
בערטראנספֿאַרטִירוֹנְג" דורך או נטערערד בע חילב גלעט איז פארשטייךן לאנד
אר"ב.

נער ווי אינעם "געטויעט" טים דער "געטויעט-געטוע", איזו גילד
דא אוייכ דז טיפטיק פאריסנץ, ט"ט"ט געזאגט, אונט אעדיסנטק"ט.
... עז'חווע טיט קאנט ווילן זיך קענען, עונט געמאָן פון
אייכ שטיוול בלואָן זיך אונדאָן ... פון פארשידענע שטיוול איז צונקט
אַנְגֶּרְ אַנְגֶּרְ עיקער פראנץ איז אונדער איז אַנְגֶּרְ-חַטְעַפֵּר עַנְגַּלְעַנְ

דער. אונט טרעפּן זיך איז אונז איז פון אַלְעַטְהָר אַנְגֶּרְ אַנְגֶּרְ עַנְגַּלְעַנְדִּירְ
באָקוּם טאג זיך אַהֲלָבָע טאָ פון אַלְעַטְהָר אַנְגֶּרְ, אַנְגֶּרְ אַז אַנְגֶּרְ דער.
וועט, אונדער איז אַנְגֶּרְ אַז טער אַנְגֶּרְ עַנְגַּלְעַלְיָפּן, טאמַע ער אל"זע פון
קענען. אונט דעריבער פוןילן זיז אַנְגֶּרְ דער טאמַע אַז טאמַע, אונט דאס
אייכלאָם אונט אַרְזְוַיְעַדְיך. - יעדער פוןילס, אונט יעדן בְּאַלְעַטְמָן זיך
באָזְוַנְדָּר ..."

טִיטָּע (באנגד דערטיט - ט"ט-באלויטע) - דאס איז אַנְגֶּרְ-
טִיטָּע יְשָׁעָךְ וְאַרְזְוַיְעַדְיך אַז געטויעט, זומע, בלאָטָע אונט איז אַלְעַטְמָן, ווּאַם
אייז דערטיט פָּאַרְבּוֹנְדָּן.

גּוֹלְעַם טים אלע זינע אַנְטָלְעַקְוּנְגַּען אַז אַסְלָאַדְיָא אַנְגֶּלְעַד טַעַם יְהָ אַז
דער טִיטָּע לְטַעַלְעַבָּר טַעַס בְּיַקְלָאָל, אַז דער טִיטָּע לְטַעַלְעַלְעַבָּר יְדִיְעָר
טַעַס בְּיַפְרָאָם. גִּזְבּוֹנוֹן אַז דָּעַן אַז דָּעַן טַעַס דָּעַן קָאַלְעָרְלִי הַעֲמָסִים אַז
אלְכִים יְהָ חַאַסְגָּעַם אונט "דַּעַרְגְּרִיְבָּוּנְגַּעַן" אונט צָאוֹן דַּעַם גַּעַוְן סְנַת הַעֲמָסִים אַז
זְוִוָּה, עַם אַז טִיגְרַיְנְטָעַב טַעַנְטָלַע אַז דִּינָּטָם אונט אַוְתְּחִילָה דער גַּיְזָעַלְ

וועגן פָּאַרְשִׂידְעַנְעַט גּוֹלְעַם וְאַרְזְוַיְעַט נָאָכְ דַּעַרְעַצְיָלָט אַז דער טַלְטָוְדִּיְעָר לְזָהָר
טַעַרְאָסְטוֹרָה. אַז טִיטָּע לְטַעַלְעַד הַאַבְּגָן גַּמְגַּלְעָגָן יְהָ דָּעַע "גּוֹלְעַם יְהָ" גַּעַזְיִיכְטָעַם,
גַּעַבְוּנְדָּן טים דָּעַן נָעַטְעַן פון דַּשְּׁבַּיְגָ (רְ) שְׁלוֹיְטָע אַיְבָּן גַּעַבְיִרְלָה, אַיְבָּן גַּזְרָה.
טַעַמְפָּר אַז דער גּוֹלְעַם-טַעַמְפָּר אַרְתְּנַגְּעַדְרָוּנְגַּעַן אַז דער בְּסִידְיָהָר לְיַעַט-

באוונצ'ערם אַפְּזָאַלְעַד אֵין דָּעַר גוֹיְלָעַט-סָאַצְיוֹן אֵין דִּי, מִינְסָאמֶן וּמִגְּנָן דָּעַט
מַחְאָרָאַל¹. טִיצְּזָעַר חַילְפַּפְון אַיְצָטַטְוּ וּוֹטָסְטַעַר מַחְאָרָאַל קַלְעַטְסָמֶן אַיְטָמָן,
וּוְעַרְצָעַדְעַט דָּעַר גוֹיְלָעַט עַעֲמָס אַסְטָמָעַרְלִיְיךְ "וּוּנוֹנְדִּירְה"-קְרָאַפְּט
קְרָאַפְּט דִּי קְאַלְעַדְלִי" בָּאַדְרִיקָּעַד אַזְוֹן אַוְטְבָּרְעַנְגָּעַד פּוֹנְקָה פְּלָקָה.

"... אֲדֹחָאִים בְּאַחֲלָתֵן אֵין דָעַר אֶדְגָעָר שׁוֹל אַיְנָעָרָהוֹ'בּ, בְּאַדְעָקָט
סִ'סְ צַעַנְנוּבָם, וְוָסְ וְוָעָבָס אַרְוָוִס פָּוָן אַלְעָ פִּיר וְוָעָנָט... זָאָר טָעָן
לָאָס צַעַנְנוּבָם נִיא רִידָן... אָוֹג דָּאָס צַעַנְנוּבָם וְאַקְסָס אָוֹג וְאַקְסָט... "

העדר גוילעם בונעם "בעורגל ליטט פאָר אַפְּעלאמעדס צ'יר", דאס טענ-
וועבָּס אַרוֹת גוילעם, ווּאָס טאָ טאָר דאס נִיאָ רִינְגָּן, - סְאַיְזָה דִּי קָאָרְפְּטָן
אוֹן בִּיטָּרְפְּטָן אַרְאָנִיעָ אַיבָּעָד דָּעָר דָּוִידְרָעְסְּדִיקְיָיד אַיבָּעָרגְּלָן יְבָעָר, זֵיזָר
אַפְּגָּעָל אַזְּנָקִים אוֹן אַפְּחָעָנְטִיקִים, ווּ גְּוֹפָע אַיבָּעָד דִּי פְּצָעָס וּמְגָּנָן דָּעָם לִי-
מענְסָם גוילעם אַינְסָם שְׂאַנְטוּבָּס.

עמ' דארפ אויך אנטערקן א סיטונאל ז'רונג, וויאס ליגץ אפנ דאנד פון
ד. שווינ גיעבראכטן סיטונאל ז'רונגען, אויך א זאכ, וויאס דערטאנט עערעט-
גען.

"... ס"ה אַבְנֵן זֶיכָר אַרְוֹת גַּעֲדָרִים אַעֲגָעָבָן גַּעֲנָעָ, בַּנְּעָרִים וַיַּעַנְנָעָ
בַּעַד-צַיְדִים אָוֹן גַּעֲרָבָן אַיְן דַעַט מִיטָם טַיְמָ. שְׁקַלְעָכָ אַתְּנָעָ
שְׁשַׁמְשָׁ מְאַנְנָעָ - טַיְמָ דִי בְּלוֹזָע פַּינְגָעָר. פָּאָר יַעֲלָן וַשְׁבָעָר יַעֲנָעָ

"*אָמֵן יְהוָה יְהוָה*

(1) ב-15.5.1911 נסן צבאי (15-5-1911) אורה (נדירם).

2) ווי, אומיניגער, אוינעם בעייר, זיין פֿרְנַסְטְּ-בִּיכְלָן "ספר קהיל חסידים זיין פֿאָוָרִי אַנְדֵּזְיָה זֶם".

אוֹ, אָגֶן דַי, קְלִטְבָּעָרְנֵס אַיְנָגֶן דַי, "טִיטָּס-בִּירְגָּעָר" אַיְזָגָעָוָן אַיְנָגָעָ, "דַי, שְׁרַעַקְלַעֲכָסָטָע, וְאֵסָהָאָסָגְעָלְבָּן בְּלוֹוִוָז - מְאַצְּעָם.

אוֹסָ נְאָבָן קְלִיְבָּן -

"... אַיְנָגֶן הַיְל אַיְזָגָעָר, אוֹסָ קְדֻעַקְלַעֲכָלְתִּיכְטָס אַיְנָגֶן דַעַר פִּינְאַצְּעָר -
נִיְצָעָדָר אלְטָעָרָט גְּעַזְיִיכְט ... זַי, וְאַחֲרֵי דַי, שְׁמָאַפְּעָם, וְאֵסָהָאָסָגָעָר -
עוֹזָאַמְעָנְגָעָלְבָּן אָפָנָמִיסְט. אוֹסָהָוָיָיָעָר - אַיְבָּקָעָקָטְסִידְסָאָרָד -
קָעָרָאוֹ אַיְנָגֶן דַעַרְעָע, אַז אַיְנָגֶן עַצְעָר אַיְזָגָעָר פּוֹלְסִיךְיִט ... - וְאֵסָהָאַטְסְּוֹן
אוֹסָעָטָעָר? - פְּרָעָג אַיְבָּקָעָר, אַנְחוֹתְזָנְדִיקָעָר אָפָנָעָטָעָר סִינָאָדָעָר דַעַר דָוְרָכָע -
וְאַכְטִיקָעָר פּוֹלְסִיךְיִט ... -

- טְרָעָרְנֵן! - עַנְצָפְעָרְטָס דַי, אַלְטָע - טְרָעָרְנֵן פּוֹנָגְדִּינְסָגְלִיבָּן, טָעַטְסָה -
לְעַכְעַטְסָה טְרָעָרְנֵן! ...

- אוֹסָ אַיְנָעָטָעָם אוֹסָעָטָעָם?

- בְּלוֹוָט ... רְזִוְיִט, דִּינְגְּטָעָמְשָׁן - בְּלוֹוָט ...

... אוֹסָ אַיְנָגֶן דְּעַטְסָלָעָם וְאַסְטָסְטָוָן?

! - דַי, אַלְטָעָ שְׁמָאַפְּעָם, וְזַי, דַי, זְעַפְּסָה.

... דַי, שְׁמָאַפְּעָם, גְּעַזְוָאַדָּן אַיְנָגֶן טְרָעָרְנֵן אוֹסָ בְּלוֹוָט, וְעַדְגָּן וְזָבָּן אַ
רְבָּגָעָיָרְדָעָר, בְּלָאַנְקָעָנְדָקָעָר, לִיבְצִיקָעָר ... לִיבְצִיקָעָר וְעַרְטָסָה אוֹסָיָרָאָסָגָעָר
דַי, חַיְיָו ..."

וְאֵסָהָאָסָגָעָם "אַלְטָוָאָרָג" אוֹסָהָוָיָיָעָר דַי, טְיִסְעַלְעָכָפָונְגָעָם פּוֹנְגָעָם צְוָדִיָּט -
רְאָוָן, וְאֵסָהָאָסָגָעָם צְוָהָרָטָעָר דַי, טְיִסְעַלְעָכָפָונְגָעָם זְעַמְסָעָם אַוְיָעָם לְוִיזָן טְיִנְחָזָג
פּוֹנָג דַי, בְּסִידְיִיעָטְסָה בְּלָעָכָבָעָט.
דַעַר עַרְנְסָט-צָרָאָג, שְׁגָרְטָאָג, דַי, גְּעַזְוָיְנְלַעֲכָעָט פָּאָרְטָעָמָן "טְרוֹ יְעַרְקָעָט
דִּינְאַנְאַסְטָן" טְאַכְבָּן נְאָבָן שְׁאַרְפָּעָרָט דְּעַטְסָוָרְטָאָקָעָט צְמָעָרְטָאָקָעָט כּוֹ 'זְעַקְדִּיקָעָט-אַיְרָאָט
כּוֹיָן טְזִילָאָרָט, וְאֵסָהָאָסָגָעָם דַי, דָוְרָכָוָיָס. וְעַגְגָן אלְטָוָאָרָג אוֹסָהָאַפְּעָם, וְאֵסָהָאָסָגָעָם
טְעַנְצָלְעָכָעָט בְּלוֹוָט אוֹסָהָוָיָיָעָר דָאָרָפָן זַי. נְאָבָן אַרְאָזְזָנוּנְקָעָן פּוֹנָג דַעַר בְּרוֹוָוָי -
קָאָרָתְעָלָט. אַיְנָגֶן אַלְעָטָעָם פְּעַרְעָאָעָם סְמִינְרָיְשָׁעָט טְזָגְלַעְעָכָפָרָט זַיְכָאָט, אַיְגָנְטַלְעָכָפָרָט,
דַי, שְׁמָעְטִידְיִיעָט אַיְרָאָנְיִיאְט. זַי, דַעַר גָּאַלְיִקְעָרָט פָּאָרָבְטָעָרְטָקְיִט, אַפְּ דַעַר אַלְטָעָר
סְמָחְצָאַנְעָרְטָר וְעַלְטָר.

ו"ז" נגע פאראן כלו טעם פונ געטן' זעבן, פונ זומע, פונ בערגל-
לען אונ פונ צע נועבש ארוין. אונ פאראן נגען "כלו יטעה"
העכער אונ וויטער דערפונג, נאר אינדרעטונג קלאל ניט העכער אונ ניט
וועיטהר פונ... דער אינגענד "דאדעלע". אונ טיט ד' געלבע פאלגן אונ
"דאדרטיגן" דאס נגען ד' געויסע - חינערשע כלו יטעה.
געונגע איז עם ניט ק"נ אנטטען, ^{נאר} איבעסידיקע הוּן, זעט גרויסן
זוקודיקע אקסזיב". טיט אונ דעם פיענעם יבע איז אויב טיטסמא
געוועפ געבונדב ד' הינערצע זעטיקען, אפגרעדידטק"ס אונ ד' "דאדעלע"
זרו טערן. דאס טיטיגלע גיט דערופ אנטווערטען פונ אנהן אונ:
"... ד', טיעו במעסן זייז (פארשע) זיב, ניט, באטוע זאלאט, אין
שפיטע), נאר אונ נאר "דאדעלע" - אונדער אונ פערזיך איער".
... איז מפ דיבט זיב ניט אינ דער-חאנט אונ טע האט ניט אונ-
זינגע ק"נ אלייטיך - חעלפז גאט..."

אין פלוג האט ד' טיעו במעסן געהט דאפקע "חויכע געדאנקען":
... פונ ד' איער זרעת ארוין א טיטיך פערזיך הענער...
איינט אט איינט הענער פונ הענערלאנד, גרויס גוואקטען, זאראך
געבויטא, אפ קומערנע פיס, טיט שאדרען קראלן, פלייגל, ווי בא
אנ איזלער אונ דויטע, ווּן דויטע - פלאטונד יקע קאמען...
נאר וועג ד' אינדרען הענער האבן שוינ געהט "לאנג ארוינגעפידט
זיער יונגווארג אונ חויפ", איז ד' טרוינער-הוּן איזו פארבליבן אונ
או סגעה טע "פארשען" קטא זילעדען. ד' האט געוויסן, ווּס ד' האט
זונד "

... ז' ווּס, ז' אונ דרוינן איז אונ, ז' זונד, ז' זונד...
אונ ד' גאָבוּירט אידע וועלן זיב נאָכ 'ונגעראהיט פארקילן! -
וואָס זיקם אירז עז, איז איז ניט גוּס אונצער דער בזאָגר
ז' איז... וואָרט, ז' גדרלעכ, וואָרט!.. גאט ווּס זינע הענער
ניט פארגענס! ריניקען ווּס זיב דער הייל, שענץ ווּס ד' זונד
אונ זט וועז זיב א וויטער, א וויטער!"

מִם ווּמָם וְזַעַחַם וַיַּכְבֹּד גִּילָּאֹן אֶל רַבִּי טְרוּיְטָעָרִי אֶל דָּעַר "בְּאַדְעָלָעַ"?

... איז טע האם די "טומער" אראאגע יאנט פון רעד צאָרעלע בעבּו...

וז' באמון זו קל"כע, צוין לאנג דערדן' קטע אינפאכע הינדעלעב...".

זו מואס אנדערד קעפּ דעכּ ברצענגן אאנַטְ�וּ גָּלִי וְזִרְדְּוִיךּ וְאַרְצָעָבּ יָהּ

אָוֶן אַלְמָכָא טְרוּיְסָעֵרְעַ אָפְּ דָעֵר אַיְגָעְבָּעֵר דָאָדָעַלְעַ מִיטַּסְמִירָעַ פָּאָרָן צְטוֹרָעַטְ-

הילך, אף מזו אף לא אם לא "הילך או "הילך" או נ"ל "הילך

דעת הימל"ז ▶

באנאננד מיט דן זאלערלֵי גילגָל-סְעַבִּילְעַטְרִיךְעַ טְרַפְּסָ-כָּאַלְוִינְטָס אַז

אוֹכֶן אַרְדֵּעַס הַנְּגָרְדָּע כָּלִילִים אֲשֶׁרֶפֶע் טָמֵן דִּין סִטְמָלִי וִידּוֹנָג.

3

ל. פדרומע גאנץ ציילט זרעפלעכ אין חיליקער אונ בלווט-ג'ד יקער עניא-

- 10 -

ד. קבע טראטונג דג פארטיידענע אדר' בוטן :

פרומא קאע, צוילע קאנז, פרומע געשגע...

"...אממָן מְדֻעַ-וּנְגַעַן כְּרִיקָן פֵּיגָעַלָּעַ צוֹת אֶזְנָאָהָיַן, נְעַבְעַכְבָּר, וּוּיְ...

לאם וויבע הארץ, אלעטן זאל עם צ"נ אדדילנטהאָזער אונילעטמאָזער

כגיאת האבן איבצדר צוינ פרטיען ז'נגען אווי ווינ שונען גען צוינ

הבראכיה רעה גלעך אֵין מִימָל אֲרַבְנָה אֶזְעָבָב טָבָב ז' דצמ' ת'ג'ג

פיגעלע ס'ז דער חיליקער טאכטאנען. און "וועס פער עס לאבען" מאה

וַיְנִזְרַקֵּן עָם, גָּדוֹלָה וְעַמָּה צִוֵּן בָּי "צְפָרָאָפָּ". אֲנוֹ מְגֻבָּב בְּאֶבֶן-

הארהיך א' זעיג ד' פרוזא דא אומ אונדריך עיג, א' זעיג ד'

וְזַעֲרָה פָּאָר וְעַמְּגָן מִצְּבָע אִירָּעָה וְיַסְעָה פְּרוֹטָסָה רַיְדָעָלָעָב. נַאֲר בֵּין עַעֲמָקָה

ווערא דער קאנדריך דערדיינק אַן דער קאניך-לויט.

פְּרִימָה אַלְפָא יְנִיר וּנְגַעַן.

10

4

אוֹת אֵז אַיִל נָאֵב אֶת-עֲמָדָר יְשָׁע פִּסְטוּלָה אֲנָה בָּאָצְעָבָנָהוּג - קָלְבוֹן, קָלְבוֹן -

ג'ג. ניט קינג וערעם אינ געטוו זעבא, ניט ק"ג פרעה אינ זומא, ניט ק"ג

כו' לילטער אין צוינַהַמְבָּט, נאָר בִּיט קִין ווַיְנִיקָּעֶר נִישָׁאָק באַתְּפָעָנִיך אֵין
אוֹ דָּאָס "וַיְהִי דָּרְלָעַכְּבָּעַ בְּאַיְלָעָ" .

"... אָב בַּיְנָעָר, פָּוֹן אַמְּבָּא ווַיְיַגְּשָׂשָׂש, אֲוֹן דָּקָט עַזְּבָּל הַפָּט זַיְכָּ
בְּלוֹיז גַּעֲדָרִים אֶפְנָהָלְדוֹן, וְוִי אָפָּא גּוֹט-גַּעַשְׁטָדָה שְׁדַבְּפָל! כָּר תְּבָבָּ
זַיְכָּ נִימָּס גַּעֲדָרִים פָּוֹן אַרְטָם, אֲוֹן טִיטָּן קַעַל גַּעֲדָרִים קִין טִידָּעָבָּ,
קִין טַעַרְעָוָה, קִין אַפְּפָנָה, קִין דָּאָרְטָם - וְוִי אִיד וַיְלָט נָאָר אלְיָנָה!
אֲוֹן וַיְלָט עַד חָאָס ? עַדְבָּ אַוְגַּעַזְקָלָה טִיכָּן קָאָז, הָאָז עַד טִיכָּן אַלְמָן
בְּעַזְלָעָט גַּעַלְעָבָה, אֲוֹן פָּוֹן קִינָעָט - אֲוֹן טִיכָּן קִינָעָט גַּלְטָבָה - נִימָּס
גַּעַלְטָן זָהָב..."

עַטְרָעָי בְּרַעֲנָגָא אַרְדָּוִים פְּאַרְצִיְּדָבָּעָ פְּהַטְּרָעָס וְוַגָּבָדָם פְּוֹנְגָּעָם
קָאָלְבָוָןִיך, 1) נָאָר אַלְעָ קָוְחָג זָהָב זַיְכָּ צְוָנוֹיָפָה - "אָפָּעָדָר וְעַלְזָה, פָּוֹן פָּוֹן..."
אֶפְנָה עַזְלָעָט חַוִּיפָה..."

אֲוֹן אָפָה יַעֲנָר וְוַלְזָה חָאָס עַם צְוָין יַעֲדָר טִיכָּן קָלָאָרָעָר דָּעָרְוָעָן אַיְנָמָס
קָאָלְבָוָה, "אָקָלִין צְיַעַל צְיַעַנָּס, נָאָר אַזְוִיְּפָיל פְּרַעַטְדָּס", אֲוֹן -
"... אָזָן יַעֲדָר טִיכָּן חָאָס זַיְכָּ אַוְיַגְּעָזָעָס זַיְכָּ בְּיַלְעָק, אַיְלָבָה
יַעֲדָן טִיכָּן אַדִּיבָה הַאָרְלָג גַּעַבְּלִיבָה, אֲוֹן בָּאָטְעָרְשָׁג אַיְנָטָהָבָן
זַיְכָּ דִּי חָאָר פְּאַגְּרָדָה אָזָן גַּעַבְּלִיבָה דָּעָרְנָטָבָה הַפָּגָעָן אַיְגָעָדָר
לְוַפָּא... אֲוֹן עַנְדָּא דָוְטָרָה, אַוְיָבָה דָוָה וְעַטָּה שָׁאָן נְוַעַבָּס חַמְנָגָעָס אַיְגָעָדָר
לְעַד לְוַפָּא, וְאַגְּסָאָן וְיַיְנָה, אָז דָּקָט זַיְנָעָט קָטָלָבָוָה - חַטָּר..."

זַיְדָפְרָאָמָל שָׁאָן נְוַעַבָּס, אֲוֹן נְפָטָטָר - דִּי, בְּאַמְּעַלְאָקָנָה, מָאָשָׁעָנָה נְעַבָּג גַּוְפָעָ
אַיְנָמָט שָׁאָן נְוַעַבָּס הַעֲנָגָעָן דִּיר אַיְבָצָרָנָה קָאָז אַיְגָעָדָר לְוַפָּא.
אַיְנָמָט שָׁאָן נְוַעַבָּס הַעֲנָגָעָן דִּיר אַיְבָצָרָנָה קָאָז אַיְגָעָדָר לְוַפָּא -
טִיךְ אַזְבָּנָה דָּאָזָנָה אַזְבָּנָה אַזְבָּנָה אַזְבָּנָה אַזְבָּנָה אַזְבָּנָה
רִיסְטָפָחָה סִטְחָאָלָיְזָרָוְנָגָעָן פָּוֹן צְעַרְעָאָעָה אַסְמָרִיְּשָׁן פְּשַׁעַלְעָה - גּוֹפָעָה דִּי,
סִטְחָאָלָיְזָרָוְנָגָעָן, אַפְּסָטָעָלָמָבָה פָּוֹן דִּי, טִבְעָלָלָעָבָה, גִּילָטָן שְׁוִינָה אַוְיָם לְאַגְּגָה
זַיְגָעָטָה גַּעַלְגָּלָעָה זְוַרְצָהָרָה!

גַּעַטְטָה זְאַבָּא, טִיךְ אַלְוִיְּטָעָם, חַיְנָדָרָאָיְטָעָם, בָּאַלְוִיְּטָעָם, פְּרוּמָעָ קָמָעָ...
בְּעַטְעָר דָּעַרְעָאָרָה דִּי, דָּאָזָיְזָה סִטְחָאָלָיְזָרָוְנָגָעָן, וְוִי גּוֹפָעָ דִּעַט זָאָבָה,
וְוָאָס זָהָב אַרְאָקְטִיחָרְדִּי זְרִיגָה, קָאָגָטָעָבָה בָּאָטְרָאָבָה גַּעַמְיָסָעָ צְעַרְאָלָלָעָבָה - זָהָב...

דערען דזנע מיטפֿערן, קאָן אַהוּרִין, שע ווערט.

כָּל־עַבְדֵּלֶר - זָקָן וְסָמִים

א " ג נ ט . מ ל ע ב ד " ז ב

ד' באדר' נגלה עכבר אלענאר' דע גע דצאליך יק"ס אין אוניעען פאניד' זינדר
טיעמג א' ז א מעד גאען נלעכבר אוּב א סעד קאנדרעט, א"דער די, "אוֹיפַּנְדָּל" –
דא"סיטווארץ זונ דער פאנקסטיטלעבעה געש' נטע . לא א' ז עם דער' קדר
אב' עקעכג זונ נאטור, פונט זע"גערה :

גַּעֲמָו, וְאַכָּא, זְוִוֵּא, וְעַדְרָעֶם, פְּרָעָע, קְאָע, זְיַנְגָּפְיַגְעָלָע, שְׁקָאָע

(ה'גער דינט (ירע), קאלב ("אעלבעדעןער קאלונאכז יטער"), העכט,
(1)

... לאמור ("לעומת-סודר"), גנוב, ער' שועם ...

זאת אמת מורי-ה-מעמידת קע עטמאניך רופא ז'ב, אגנון, אף אם א"ג נאר-

צ'יך אוֹ פָנָא בְּעֵרָה אַשְׁׂרִיָּגִיד, מִיכָּא אֶלְיכָא יְקָאנוּ-צְבָעֵרָה נָמָס יְרֵיָה-

טַבְעָ-צְבָא וְאֶגְגָן רַעַם "אֲפִיכָרְדוּ לִיקָן חָאוֹ", רַעַם "קָרְדָעָם דַעַם אִידָעָלִיט",
(1)

דעת "צמיג ליאם אויגליד", ג' צד"א ננ.

ערצעען פאנְּרִיךְ שַׁלְּדָר טַנְּסָא אוֹ בְּכָנְּזָא אֲוֹיְגָעָמִינְּגָן דִּי הַיְּטָלְ-וּמְלָאָן. נְיָרָה

טיעד די היטל-העלא קומז דע דז'וּג איכ א רײַג אָמְצִירִיךְ אָמְעֶץ, ז'י

דורכוּם שארפער איזראָן יְדָעָר באַפְּאַרְבָּוֹנָג אָונָ אַקְצָעָנָז יְרוֹנוֹגָה אֵין עַמְּ אֵין

אָמֵן כִּי כְּלֹבֶד אַתָּה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִּמְלִיכֵנוּ בְּבָנֵינוּ

שונכטנעם אלען בעיינען - זיין פאנטאלן דען אינגען זיין פאנטאלן

לעומת רשות גנטיקה, אוניברסיטת אונטריו, טורונטו, קנדה.

ב' פארטיזאנא און קומוניסטיין

בְּרֵבָדִים עַל-מִזְבֵּחַ וְעַל-מִזְבֵּחַ וְעַל-מִזְבֵּחַ

וְאֵת לָרֶב אַיִלְמָלְגָדְרִישָׁר (עַל-סְפִינָה) :

זעקה "גַּעֲמָה וְגַעֲמָה קָאֵטָר", ה"כעם" נס-ישראל

א' געט "קעלבערנעם קאלוועבו יסער" האלט ני' דאס קאלב פון "הכל דונחט", פארגלויבן איז דאס קאלב, איז קוילעכ טאג בלוייז אן "עטער-סיגר זו יכעט", וואם

"... לאראפ קוינעכ אדרוונ דעם באלאעט אפ דער עונגע... אוייב צו זעט זיין פדום, או יסגעוו יקעט אין טיקוח, דערצז ערנטס מאכן ד', בראכבע זויג פארגלויזן ד', או ייגגע...".

אַפְּ דָעֵר מַאֲכִירִיְּזֶרְ רַיְּדְ-טַאנְ אָוֹן "אוֹסְגָּעָנוֹיְּקָה אִינְ טִיקָּוּעַ", פּוֹנְ "פָּאָרְגָּלְיָזְן דִּי אָוֹיְגָעְ...". וְעַגְגָּן דַּעַט קְעַלְבָּעַרְנָעַם קְאַלְוָעַבְוּוּסָעַר.

אוֹן, אַז עַס דָּא מַעְאָיֶל אִינְ דָעֵר סַקָּאָרְבָּאָוּעָר דָרְיְגָעָןְשָׁא, טִיעַ

~~מַאֲכִירִיְּזֶרְ~~ "פָּאָרְגָּלְיָזְן דִּי אָוֹיְגָעְ...":

"סָאָ-דָאָבָּא אַהֲוָנָט, וְאַם שַׁעַן זַעַן אַיְם נִינְ קוֹיְלָעַנְ אַפְּ קָאָזָרְ,
וְאַם אַבְּעָרְ זַעַן פְּלִישָׁ קָעַבְ סַעַן נִישָׁ סַאָכָן קִינְגְּ בְּרַעְבָּעְ... וְאַם
פּוֹנְ זַעַן פָּעַל סַאָכָן סַעַן נִינְקִינְ קִינְגְּ בְּעַרְיָעְ אַז נִיאָ סִינְפְּרָ-זָוִיְּ-
רָעַ, בִּיְפְּרָאַט קִינְגְּ זַפְּילָגְ טַעַור אַחַד... טָאָ-דָאָבָּא אַהֲוָנָט... זָאָר...
קִינְגְּנָעַר נִישָׁ אַנְדְּרִיךְן, נַאֲדָר שַׁאֲיַגְּן זַעַל אָוֹן דָאָפְּקָעְ פָּאָרְטָאָגְ,
וְעַגְגָּן דָעֵר אַוְיָלָעַט חַלְפָּהָן נַאֲבָ... אַלְאָכָאָס-קָאָסָע-וְעַקָּאָסָע...".
אַוְפְּרִיטָאָרְדִּיְּז אַז דָא ד', סַאָרְקָאָסָע, זַעַגְגָּנְצָאָלְוָנָג - "עַטְעַטְרָזְ זָוִיְּ-
בָּעַטְ" - "אַיְינְ הַיְעַלְ", וְיִיְאָוְפְּרִיטָאָרְדִּיְּז סִינְאַז דָא ד', קוֹעַגְגָּנְצָאָלְוָנָג
פּוֹנְ דָעֵר קָאָזָרְדָעַר בִּיהְיָה טַע דִּירְעַנוֹתָאָ, וְאַסְחָאָז דָאָרָקְ גַּעַגְלָוְיָת אַיְן
פָּאָקָעָכָא זְרָעָאָיָסָא אָוֹן פּוֹנָאָט. "קָלוֹגָן קָאָלָבְ" סִינְ זַעַן "קְעַלְבָּעַרְנָעַם
קְאַלְוָעַבְוּוּסָעַר". אָוֹן דָעֵר אַרְכָאָזְרָאָזְרָאָרְטָאָסָע סַאָסָע. דָאָס אלָא שָׁאָרְפָּעָר,
שְׁחָשָׁ פָּאָרְדָאָזְעָר, אַסְדִּירְ-זָאָנְגָּעָזְעָיְלָעָר.

אִינְ דָעֵר "פְּרוֹסָצָר קָאָעָ" אַז אַנְגָּעָזְעָלְעָאָרְטָקְזִיְּז גַּעַבְוָנָדָן סִינְ פָּאָרְ-
בָּרְעַבְרִיְּזֶרְ זִינְדִּיקְזֶס, גַּעַסְאָכָסָע טַמְיָעָס סִינְ פָּאָרְסָגָנָעָר פָּאָלְדִּיזְיָס. אָוֹן
וְיִי אַינְגָּעָט "קְעַלְבָּעַרְנָעַם קְאַלְוָעַבְוּוּסָעַר", אָזָוּ. רַוְיְכָעָרְטָז זַיְבָּזְ דָאָס אַוְיָבְ דָעֵר

ויבוראָב פּוֹנְגָּמָּן קַאֲפְּטָאָרִיךְן וּמְאָמָּן אָוֹן אָוִיסְדְּרוֹקְסֶן. אָז זַעַם אֵין עַס אַיִל דָּעַר
כָּרָאָקְטָאָרִיךְן פּוֹנְגָּמָּן דָּעַר קָאָצֶן, פּוֹנְגָּמָּן דָּעַר פֿרּוֹסְעָדֶן "אָוִילְעַץ-קָאָעַץ", וְאָסֶס גַּעַת
גַּעַת חַאַס זֶה.

"... קָאָצֶן תּוֹיְדְּנוֹלְלִיכְסֶן בִּינְיִסְעָס... זֶה לְאָס טְבּוֹזֶל... אָזְעַיְתְּעָרְנוּ
וְיַדְעַ זְגַב...".

אָז פִּילְגָּן אֵין עַס אַיִל דָּעַר פָּאָרְפּוֹדוֹסְטָאָרִיךְן אָרֶט רֵיְדֶן פּוֹנְגָּמָּן דָּעַר קָאָצֶן, וְאָס
חַאַס פּוֹנְגָּמָּן טְוִילְעַץ נִיטְרָה אָרְדוֹן גְּאַסְסֶן וּמְפָרָת וּמְגַבְּנָה "אוֹלְעַט-חַאַבָּעַ",
"מְחוֹזֵר לְטוֹטָבֶן וְצַבָּנָה". צַוְּינָג עַזְמָה דָּרְיִסְעָן וּמְגַג-פֿרְגַּעַלְעַץ חַאַס דֶּה, קָאָצֶן גַּעַרְעָדָם
"מִיטְרָה חַפְּכָטָאָרִיךְן שְׂאַלְשָׁלָעַ", וְאָס אֵין אַסְטָלָעַ אָרְדוֹן פּוֹנְגָּמָּן אָזְעַיְתְּקָנְגָּהָלְדָזֶן":
"... פָּאָרְנוּ בּוֹיְדָעַ-אוֹיְלָעַם עַזְלָעַ, פָּאָרְנוּ זְיַנְגָּן לְיַבָּנָה נְקַטְּעָנָה...".
זֶה אָרְעָנָה יְמֻונָה אֵין דְּמַנְגַּלְעַבְדָּה, יְרָאָס שְׁטָמָאָהָם אֵין דְּשַׁנְעַעַת
בִּינְהַעַלְעַבְדָּה, טְחוֹנוֹן אָוֹן בָּאָרְאַעַזְעַץ אַיְמָהָדְבָּעַן הַעֲרַצְעַלְעַץ...".
בָּאָזְוּגְרָעָרָם בָּאָרְאַעַזְעַרִיךְן אֵין אַיִל דָּעַר "פֿרּוֹטָעַר קָאָעַץ" דִּי בִּיבְּלִיכְסֶן
אַיְדָאָנִיכְסֶן אַיְלְיוֹנוֹעַץ:

בִּיאַז גַּאֲרַץ אַזְעַזְעַז סְאַרְעָסְסֶן קְלִינְגָּס אֵין דָעַר "פֿרּוֹטָעַר קָאָעַץ" דִּי אַנְצָה-
בְּלוֹיְזְוָנָגֶן פּוֹנְגָּמָּן פֿיְפִּיקָּעָר אַזְוֹזָעַס, פּוֹנְגָּמָּן פֿרּוֹטָעַר "זְוָגְנְטְּלַעַבְדָּה-בָּאָנְאָלְעַד" רֵיְדֶן-
סְאַמְּקִידְוָנָגֶן, וְאָס וּמְקָלָט זְיַבָּה אֵין בְּלוֹיְעַט טְעַנְטְּעַלְעַבְדָּה אָוֹן שְׁטִיקָה אֵין דִּירָה
גַּיְדְּקָעָר קָאָבָּעַן-לְוָסָס אַלְדָאָס פְּרַטְעַ אָוֹן אַלְדָאָס נְגַעַע אֵין לְעַבְנָה.
"דָעַר בְּעַלְעַטָּעַר טְעַלְעַטָּעַר" חַיְמָן עַרְעָעָעָס אַז אַרְפָּעָה סְאַזְיְדִּישָׁעַ טְיַטְעַ פּוֹנְגָּמָּן
נְגַעַע אַיְקָל "בְּסִידִיכְסֶן". אֵין פְּלוֹגֶן זְעַנְגָּס יְסָס דָעַרְטָאָנָגָע אַפְּלָקְסָס יְטַלְעַבְדָּה גַּעַת
זְיַבְּצָקָה. סְאַזְיְדִּישָׁעַ דָּאָזֶן:

לְאַז-אַזְדִּיזְמָן, גַּאֲוּרְבָּעַל חַמְמָאָלְעַבְדָּה, דָעַר יְעַזְעַר-חַאַרְבָּעַ...
סְנוּעָרָהָן דָּאָזְרָטָאָנָה:

חַיְמָל, טְוִיְעָרָן פּוֹנְגָּמָּן חַיְמָל, עַוְלָטָוָה חַעַלְיִוְנִים... אָוֹן דִּי עַזְעַם
סְעַטְעַט חַאַס אֵין זְיַבָּה הַיְמָן אַפְּלָקְסָס יְטַלְעַבְדָּה דָעַרְטָאָנָגָע...

1) בָּאָסְטָרְקָעָג אָוֹן בָּאָעַגְגִּילְטָן אֵין אַפְּסָס עַזְעַטְעַט אָז דִּי בָּאָזְעַנְוָנָג
פּוֹנְגָּמָּן אַזְעַטְעַטְעַטְעַטְעַט "זְוָגְנְטְּלַעַבְדָּה-בָּאָנְאָלְעַד" פּוֹנְגָּמָּן דְּעַטְמַעְטַמְעַט בְּוֹרְדְּזְחַוְאָזָן רֵיְדֶן-
סְאַפְּצָבָה. לְעַנְיִינָה מְבָזָז אַפְּסָס אָז אַפְּנַלְעַבְדָּה רֵיְדֶן-סְאַמְּקִידְוָנָגֶן, אָז פֿוֹטְזָעָר
זְיַגְגְּנַצְרִיכְעַד פְּרַאֲזָעַד בָּאָזֶן, פָּאָרְזִיְּרָעָנָה בְּוֹרְזְזָוָאָזָעָה אָוֹן קָל "נְבָיְגְּגָעְלַעַבְדָּה
דָעַטְמָאָקְרָעָנָה", "סְאַזְיְדִּישָׁעַן".

דאס איזו דער "חויבער גאנגע", איברגעקר"ע ט' ר"דארט'קן נואנכ ("עו
איז, רחמנא לאלאג, גיטווען באו טים עד נפש - ווי זאגע ער, ביז אהער!").

ס"גילאן דא אהיינז וונדרארט'יקע פיגורבן!

אַן חערט אוּס אַטְמָעַ, בְּתוּל אַטְמָעַ לְאַנְגָּן כִּיּוֹתְרַעֲמָעַ, וְוּסְמָעַ זְוִיגָּעַ

... אַעֲבָךְ סְפִּיטָמֶם ...

אייד דערסילען דא אבער גלייך דעם אוֹלְדָמָעַ, דָּבָר אָוֹן דָּעַם לוֹסְמִיךְ.
זְאַמְּצֵיָהָן צָעַן, אָוֹן דָּעַם דָּאָזִיךְ סָמְצִירִישָׁן צָעַן בְּרֻעְנָגָן דָּא אִיכְ אַחִיעָדָר
פָּאָס אַרְשָׁעָב דִּיר אַרְכָּא; שָׂעָר סְזִיל-עַלְעַטְעַנְתָּן. דָּאָס אַיְזָה בִּיבְּלִיְּסָגְרָהָן גְּרַטְּמִינְגָּה-

עַמְּגָעָ, אַז

"דָּעַר קְלַשְׁפָּשָׁס רַיְבָּוּ נְגַע-צָעַל-אוֹלְגָעַ זָעַל נְיַסְטָה, קָאוּנְאָכָל, פָּאָרָה-
גַּעַטְנָה פָּאָר גְּרוּסָה גְּרַיְּסָאָרָה דָּי, שְׂוֹעָעָ אָוֹן נְיַשָּׁה עַפְעַנְגָּעָן דָּי צָוָה-
עַרְבָּן פָּוֹנְחַתְּמָל אָוֹן בְּרֻעְנָגָעָן אַטְבָּל, נָאָר טָבָן גְּנוּעָכָן אָוֹן טָבָן
דָּעַר סְיַוּעָה ...".

דָּאָס זְיַבְעָן דָּאָזָה, "גְּאַזְיָס" ... אָוֹן אָזָה, נְעַקְיְוָעָס", וְוּסְמָעַ אָבָן
עַרְלַעְכָּהָיָה וְהָיָה דִּי אַוְיְפָעָם טְמָעָים אַיְסָה נְזִיעָס טְיוֹוָעָ אַרְשָׁנָה" אָוֹן אָוֹן יְהָן זָהָה
סְאַקְעָן זָהָה אַלְיָהָן - דָּאַקְעָהוּ תְּאַזְּזָה נְגַע ...".

דָּי, לְאַמְּעַדוֹתָהוּ-עַדְיָקָהָיָה חָאָבָן דָּא אַזְיָיכָה אַדְרָכָוִיס אַנְדָּרָה אַגְּנָעָם, אַקְעָה-
זָהָה אַגְּנָעָם, וְזָהָה זָהָה בִּינְדָּה דָּעַט יְעַיְּנָר-חָאָרָע "טְיִסְטְּרִישָׁק בִּינְטָלְעָב
חָאָפְלָהָהָזָה נְגַע-עַיְּעָס" אָוֹן קְוִילָעָן אַיְסָה פְּיָסָה אַסְוִיְּהָלָע-טָעַטְזָה". אַגְּנָעָה
לְאַמְּעַדוֹתָהוּ-עַדְיָקָהָיָה קְלִינְגָּס דָּא אַזְיָיכָה עַטְוָה אַנְדָּרָה, עַפְעָס וְהָיָה אַרְאַזְעָיָה-
דִּיָּק, אַיְסָה פָּאָרְגָּלְשָׁבָט טְיִסְטְּרִישָׁק בִּינְטָלְעָב בָּאַעֲיָהָכָעָנוֹנָה - לְאַמְּעַדוֹתָהוּ אַזְיָיכָה,

פָּוֹנְחַתְּמָל דָּעַר פָּלְקָסְטָמְלָעַבְזָד גַּעַטְיְּבָחָה.

אַז, דָּעַר אַרְכָּא; שָׂעָר סְזִיל-עַלְעַטְעַנְתָּן פָּאָרְצָאָרָפָט דָּא דָעַט כּוֹזָעָק אַיבְּיָר דִּי
קָאָלְעָרָל" סְרִיסָם אָוֹן אַדְיָקָהָיָה, וְוּסְמָעַ אַיְסָה זָהָה אַיְלָטָה עָס "דָּעַר בְּעַלְעַטָּעָר טָעָ-
לְאַמְּעָד".

סְאַיְזָה אַגְּרָוְנְצָהָזָהָיָה אַיְסָה עַרְבָּעָעָטָס טְאַזְּרִיְּשָׁעָר סְבָעָג - טְיִסְטְּרִישָׁק - טְיִסְטְּרִישָׁק
פָּוֹנְחַתְּמָל אַזְיָיכָהָיָה אַפְּלָאָכְעָרָיָה דָּעַקְאָנְגָּנִיָּה יְרָוָנָה פָּוֹנְחַתְּמָל דָּעַר אַרְ-
כָּאָזָה בָּהָן פָּאָרְשָׁעָם עַלְעַעַן נְגַעַתְּיָה אַפְּגָעַפְּרָעַגְּתָעָחָן חָאָנְדָלָוָנָה אָוֹן אלְפָרָעָה-

ג עונ' טע סאנ'ר'הע עלטמענצע ג'ילען בא אערעטען אין זייןע ס"מ אדרת'יקע

וועראץ

גלוועז זו א וידריין לעבען.
ד' קאנטענטען א זאומען שאגן אונט צויט בא ז' לא עטאויידע לומז אונט
ברונען פערעצעען קעגן בורוזואונג "גערודער", ווועס מאכט פונעם ארבטען -
"באנצעיע שווייג" א' ז אינער פונט ז' ערשות רעד' קאלע אנטשנטפעקסז או יונ-

מיטל"ריך אונ האראיען ווינצע דע ארו' סיגערראקט ד' געדיילט פונ "באג-
אייז (אויב א מענטש)". אzo דעם דערדריךטן "אונטער דער צוועווער לאנטס"
זוניג-אונ שטאנד באנאייעס ווינרט דא, אונטאץ' אפילע, קונגנונגגעטען זונגע
זוניגעןצעעלע טראפט (טאג עס ארו' סברענונגען דער "אונ-בעזדנ"):
...דו אל"ג האס גאָר עפֿדער נ"א געווינט, אז דו קעננטן דר"ען,
אונ אז פונ דהינ געשרי קענען יער' בעס סו' ערנ איטעהן אונ אינ-
פאלן, דו אל"ג האס פונ דהינ פארשלטפענעם קו'יעכ נ"א געווינט...
אונ דאָכ פארדוומען אס נ"א אונ עס לינדעראט נ'יט דעם צאָרטן טאר-

"באנט' יא דזוניג" פארטאגט א צאלט-אנט' בז'יקע פאנטאגט, שא חנטן אונ דער קאנטו פון וירקלעבער אויג דעלאלעד וואלההאטס. עי, דער "בלטער מא-לאטהד", דערטאנט אוניכ אונ דעט זאכ שיד ניט אינ קינט "פאלקסטיטלעבער

ל'עטראט (בג אולג'יאנו-הוואריה, אנטיגר).

גיז'יכטי" .

ס"ג י"ז דא דורך די חיטל-וועילז מ"ט אלע אירע

אלע (באי"ז בענונגין)

אלע (זיבן) חיטלען, זויער פונ חיטל, גאנ"דנ... גאנ אלען,
ק"ט-חאקיינעד, די גראנט מאלאכיט, יונגע טאלאכיטעלעכ...
יעשייע טעל פועל, בעזרת צעל פועל... .

ס"ג י"ז דא או י"ב די געוויטע קאנדראפעידונגין:

די וועלט - ענער וועלט, או לעם-עטעס - או לעם-חאצ'ענער,
טאלעפ-ט"ל י"ע (ט"ל י"א-זונישער) - קאנטיגער...

דעך ס"ילארץ איז אבער א דורךויס סאמ' ר' שער.

ט"ג י"ז דא די טינעניטיע, וואם טע וועלט זי געקאנט דופן קעגן-
צעלנדייקע. ס"א י"ז דעך ס' נאנטס ס"ט א דערחו יבענער אַדער, פארקערט,
סיט אַב אַדְּרָאָגָעָזָעָטָעָר שָׁאַט יְדוֹנָגָ פּוֹנָעָם בְּאַעֲטָט, וְאַם צּוּמָּאַל שְׂטָקָן דָּעָרִיךְ
בְּיַדְּךְ שָׁאַט יְדוֹנָגָעָן בְּאַנְאָנדָן. אַוּוֹ שְׁרָעָפָן טִיר עַס שָׁאַט אַוְיָב "בְּאַנְצִיעַ
שָׁאַמְּגָן".

אַפְּ דָעֵךְ וְעַלְתָּן אַיז בְּטָנָחִיעַ גָּאנֶעָ אַעֲזָעָם אַוְנָגָלִיקָלָעָכְךָ-
גַּיְדָעָרְבָּן, אַפְּ עַנְעָרָ וְעַלְתָּן חָאַט עַר זְוִינָג גַּעַה"סָג, אַלְאָ דָעֵךְ אַיז "
גַּעַוְאָרְנָן", "גַּיְסְבָּאָקְעָץ גַּעַוְאָרְנָן".

די שאַיְרוֹנָג פּוֹנָ דָעָרָתָבָוָג, וְאַם קְלִינְגָט אַוְנָיְרָעָרָעָט עַיְינָט
אוֹרָאָזָעָעָרִישׁ, אַיְרָאָנִישׁ (ברענאנט דא טִיט דָעֵךְ חֻבְּרָה? שָׁעָר ס' נָאָנִים -
דָעָרָאָו דִּינְט אַבְּעָר אַוְיָב נִיט קִינְכָּה חֻבְּרָה? גַּוְטָה, וְוּ אַדְּסִיגְעָר, דִּיאָם אַיְדָאָ-
בְּיַעַן אַוְנוֹיְפָאָמָן "אַוּוּ-בְּעַיְרָן" סִיט "אַרְעָזָעָס", "טָאַלְאָכִים" סִיט "עַנְגָּ-
לָאָנָן". אַרְעָזָעָס אַוְנָגָלְעָן לְאַזְוָן זִיב דָא פִּילָּן וּוּ קַעְגָּנְצָעָלְנְדִיקָי סִיט
נָאָפְּטָעָן פּוֹנָעָם אַפְּאָרְצָן דִּזְרָמָאָנָסָן חַיָּא, וְוּ דָעָרָתָבָוָג אַוְנָג אַרְאָזָעָזָוָג,
אַוְנָג שָׁעָר אַרְאָזָעָזָוָג, וּוּ דָעָרָתָבָוָג, קַעְנָעָן אַבְּעָרָגָעָם יְשָׁעָה וְוּנְאָמָעָן.

פְּרָעָזָעָם אַוְנָג לְעֵנָן קְלִינְגָעָן דָא אַוְיָב, וּוּ אַרְאָזָא? זְמָעָן, עַפְּעָם וּוּ

פְּרָעָזָעָם וְוּרְטָעָר אַיְינָג דָעֵךְ חַיְלָדָעָרָוָג פּוֹנָ דָעֵךְ חַיְלִיקָעָר "עַמְּנָיוּג דָעֵךְ

טְלָאָן". אַוְנָג נָאָב אַנְדָעָרָע שָׁאַרְעָע אַרְאָזָא? זְמָעָן לְאַזְוָן זִיב דָא פִּילָּן אַיְנָמָן

"אַנְצָוְרָאָזָשׁ" פּוֹנָגָט דְּלָשָׁנָה חַיְסָלָה: לְעַקְמָעָן!

"דִּיעַלְעַז", דִּיקָה... אַרְאָזָעָס, אַרְאָזָעָט, פְּאַקְעָן, צְרוֹן-

קענע פאָקַען... אָנָ דִּיסָּרְיךָ, אָנָ דָּעָלְיךָ, אָנָ אַינְסִינְגָּוֹזָן...
ארַתְּגַ עַקְרָבָן אֵינְעַטְּ קָאָפְּצָעַסְסָן פֿוֹן דָּעַטְ אַרְכָּאָזָן וְנוּרָטְ-שְׂצָפָן, פָּארְ-
אַארְפָּן דִּי אַלְאָוָאָ; וְסָעַן דָּעַטְ אַירְטָבְּשָׁן טָאנָ בָּאָסְ שְׂלָדָעָן דִּי "יעַזְיוֹן" סְנָלְ
מְיֻלָּעָן."

דערטיט זען טען אויך אָרְךָ פַּנִּים לֵידָרָא בְּאַרְקֶטֶעֶרֶס קַעַם בְּיַקְלָאלָה:
וְאֵס רְעַלְתָּן זַיְבָּן אֲזֹוּ אַנְנָה יַטְלָה... סַיְסָה בְּצַנְעַיָּה שְׁוֹמֵג דְּרַיְמָה
זַיְבָּן דְּעַד גָּאנְאָרָר טַלְפָעָן... אַוְרְאַחַתָּם פָּמַמְגָנוּ חַאַט אַיִם זַיְבָּן אַנְנָה
אלְטָן קַאְטְּרָאָרָר, דִּי חַאַנְטָן גַּעַזְאַקְלָה...
אֲזֹא אִידָּאָן יַעֲדָר, טַאַטְּיַיְהָרָר סַחְיַיְהָרָר סַחְיַיְהָרָר פָּאַרְדְּשָׁוּעָבָט אֲזֹב
זַעַמָּה אַרְאָא דִּי חַיְילִיקָעָן אַבְּיַעֲקָבָן (סַיְזָה זַיְעָרָע טַעַטְיַיָּס-זַוְיָּוִיט אַפְּגָן חַיְטָל,
וְאֵס פְּרָאָעָרָע אַיְנָה זַיְבָּן דִּזְמָט "סַעְנָאַשְׁלָעָבָן גַּעַרְוּדָר" אַפְּ דָעָר עַרְדָּה.
בָּאָמָן פָּאַרְצָוּטָלָעָבָן אֲזֹבָן דָּעַרְדָּרִיךְן דִּי בְּצַנְעַיָּה דְּוּמָגָנס סַיְזָה דִּי זַיְנָע הַאַסְטָה-
גַּעַס וְעַגְגָּה "אַהֲסָעָר בּוֹלְקָעָטָיִיט פְּרַיְשָׁעָר זְוּסָעָר", אַיְדָעָר נַאֲכָב וְ"דִירָה-
זַיְבָּן זַיְבָּן, פָּטָונָה זַיְעָר "גַּעַדָּר" קַעַפְגָּה יְעַרְיָה כְּעַם פָּוּעָרָן אַיְטָעָרָג אֲזֹבָן אַגְּבָן-
זַיְבָּן (1) גַּעַלְגָּבָן

ויזרץ. אין ד' אצ'ר' ידע סעסאלעכ קל' נגען ו' באונדערס שארפ אונט אונט
אנטיקלער' קאלא טאטבווערטלעכ ז'ינגען עוזית אין פעריעזעס פארץ' דענען

...או גאנידן, בר"דער, טווע בענ שוינערעכט טויט, דורך
או גאנידן פארטוילט! עם איז א סומערע, או גאלומאג עם
(1)

אי דא לאק צויעכ, אי ניטע אפ וואם זו חטפנאו!!!

... חאָמְדַעַט, כָּנְעַקְעַ-לִיכְכָּבָד וְנֵגֶן "דוֹמָרִים" זָבֵב יָקָד וְחַדָּאָ",

פָּאַרְדְּרוֹסִים אֲוֹן פָּאַרְטְּלָאַכְּטָן... אֲוֹן דָּעַרְבָּעַ גָּעֵל, וְוִי חַיְלִיכָּע

דארפֿן או יַסְׂעָנִ! אוֹן בְּהַשְׁׁשִׁישׁ בְּרַעֲנָג סִימָן קָאַפְּנִיטָּס, אוֹין
(2)

"... וְהַיִלְיָדָעַ צוֹעֵן..."

ריבכ עזרא אעטט ווועונגע - "

"... וערעט פקער האיטל לעבט ניט איביך... איביך, שען עטיגו,

לעבץ נאר דער אלגעמיינער חיטל...

... אוייב הונדריך זו יונט (קארפֿן) וועלן צפרינגען, וועץ

אי' נזר טרעטן, אויג אונ איזנער וועט טרעטן, הא! חא!..."

1) פונט ייְהוּנָדָה.

(2) סינד-הנילא-אמן .

ג) אין געטן יאנכא.

העכבר (4)

או נגע או נעלם או ז" באהו פָּרָאָוְעָלָג יַנְן פָּרָאָלָג אָזֶן כְּפִירָן בְּאַלְמָנָה
אַל פָּוֹן פָּרָעָצָם גָּדוֹ יַטְנָ פָּרָאָוְעָלָג יַנְן פָּרָאָלָג . (דער אַפְּרִיאַם אֵין
דָּא דָעַר מַעַר פָּרָאָג אַנְצָעָר סְוָסְעָר פָּוֹן אָזָא פָּרָאָוְעָלָג יַע) . סְנָאַיְתָן אֵין דָעַר
סְנָאַיְתָן יַרְשָׁעָר טַיְפָע זִי אַיְגָנָאָרְטָן יַקְעָ פְּרָיָע (נִיטָן סְטָבְּיַלְעָ) פָּרָאָוְעָלָג יַע פָּוֹן
רַיְיַנְלִיטָעָרָרְטָן כָּאָרָאָקָעָר אֵין פָּרָאָגְלִיבָן אַזְנָאָגָעָר טַיְטָן שָׁעָר יַכְ�אָרְטָן
וְאַטָּא אֵין מַעַר טָאָסְנָזִיסְלָעָבָן אָוֹן גַּעֲזָשָׁהָשָׁה גַּזְחָעָד אַיְבָעָרָה וְיַעַמְד צָוָת מַעַר
זְזָאָנְדָהָאָפָן יַקְעָן (סְטָבְּיַלְעָן פְּאָלְקָסָ-פָּרָאָוְעָלָג יַנְן טַיְעָ אָזֶן סְנָאַיְתָן אֵין
עַזְמָעָן טָרָעָפָן אֵין דָעַר פָּאָלְקָסָ-טָלְעָבָעָר גַּעַזְיַבָּעָ-

אין ערפטעס מאכ'ריין ט"ז פיעלע פילט זיך נאכ' טער טזיביז-ראד'יק-
לער, בונטאר'יךער אויסברוכ, א"זער טז"ט אַנְגָּלָרְדָּעָן פֿאַלְצִיכְשׁוּן, רעווינ-
לז'אנְגָּרְדָּעָן אַנְגָּיְעָאַלְטְּקִים. דאס מאכ'ריין מיטאלע בא ערעהן האט אבער
געין ידע אונ איז אופגעגןגען איז דער אטמאספער פונ פאע'אלן ערטען
פונ ריעוואל זאנְגָּרְדָּעָן ברוייז. עז איז אן איגנארט'יקן אונ יפֿן דארפ גע-
ווענדעם קעגן דוידעס'יקן חיטל, קעגן באלאכען לד'קער קל' נקעאלד'יק'ם
אונ אויעט, קעגן דזט פא'אלן אופראפען אפֿך דער וועלט. ניט אומז'יטן זיין-
צען ד', מאכ'ריין טז פֿאַלְטְּבָּעָן גִּזְעָן פונ ד', אַפְּאַוְלָעָרְסָטָע אונ באלייבטען זאנְגָּרְדָּעָן
וואס ז'אנְגָּרְדָּעָן אַרְבָּאַזְרָן-לְעַנְפָּר.

אונ דער בער איז לא אויב איזו, בוילעט די שארטע ליניע פונ אונס –
ר'הער טיטוֹן זוֹרוֹנְג, פון אופֿרַטֶּרֶת שער בילודער טק"ט אונ פראזאָקְאָדְז –
ג'יע, פון אַרְקָאָפְּצָהָר אַפְּטָאָפְּעָעָע בִּיקְלָאָל. אַנדָּרֶש אַיז לא אויב דער
אנָנוּנְד פָּונְגָט אַרְכָּאָזְגָּן בִּילְד אָונ ווֹאָרָז-צָאָפְּ – אַג פָּאָרְגְּלִיבְּ מִזְזָה דער
פָּאָקְסְטִילְעָכְ-דָּאָפְּאָנְטָ, דָּזָר פָּזְיָזְאָזְיָן אַיז דער דָּאָזְקָעָר צָאָפְּ אַג דָּי
פָּאָזְ, רֵיְזָע טִיכְעַלְעָב אַי אָפָּאָס צְעִירָעָר, אַי עַד חָאָט דָּא אַי בְּעַרְקָרְזָע
טִיכְ אַרְקָזְזָע אַטְפָּן אָונ פָּאָס זְעַדְקָזְטָן, אָן אַפְּרַעַטְזָק-דְּעַקְאָנְאָג זְיַרְנָד זְיַי
געַרְטָקְזָט אָונ אַגְּגָעָא לְפָזְמָן –

לעכ פוג זיג פאריזארטער, קומפערץער זונלייאיטער.

טְרוּ יִסְכַּרְיָה-וְאֵן-אֶנְעָרִישׁ שְׂמָעָה

טְשִׁפְעָה-טְמֵתָה

בָּא פָעָרְיעָג אֵין פָאָרָאָג אֲגָאנְג אַגְּגָרְיָה-וְאֵנְגָעָרִישׁ טְשִׁפְעָלָעָב.
 אָפָן דָּאָנְד פָּוֹן אָזְוִינְג טְשִׁפְעָלָעָב גַּעֲפִינְגָעָג זִיכְרָאִיךְ אַרְיָה רְיָה טְשִׁפְעָרְתִּיקָע
 "פָאָנְטָאָזְיָעָם", וְזֹהָם בָּא פָעָרְיעָג וְזֹהָם אַיְנִיקָע פָּוֹן זָהָם אַיְנִעָמָד-
 קָאָגָל בָּאָזָהָבָן "טְשִׁפְעָמָע אַגְּדָרְגָע", "לְזִיד אַגְּדָרְגָע". דָּיְהָיִקָּא
 טְשִׁפְעָלָעָב זָהָן דָּיְהָיִקָּא פָּאָנְטָאָזְיָעָם, אַזְמָאָל אַפְּיָילָע פָאָרְתִּיזְיָהָבָן
 לְזִיחָמָב סָאָבָח חָאָבָנָה אֲבָנְהָיְתִּשְׁעָבָג טְרוּיִסְכְּרִיְתָה-וְאֵנְגָעָרִישׁ קָעָרָב.
 סָאָבָח פָּאָבָח זָהָן דָּיְהָיִקָּא פָּוֹן אַיְזָהָלָע עַוְשָׁאָנְדָב, סִינְזָאָזְיָעָם, וְזֹהָם טְשִׁפְעָלָעָב
 זִיכְרָאִיךְ פָּאָרָאָג אָזְוִינְג אַזְמָוְעָבָן, וְזֹהָם דָּאָטָעָבָן זָהָן זָהָן, זָהָן
 וְזָהָן פָּאָרָאָג אָזְוִינְג אַזְמָוְעָבָן, וְזֹהָם דָּאָטָעָבָן זָהָן זָהָן, זָהָן
 וְזָהָן אָלְעָבָן זָהָן, טְזָהָרָעָפָן זָהָן זָהָן. בָּא עַוְשָׁעָצָן וְזֹהָמָעָן עַמְּגָעָן אַיְגָנְגָרְתִּיקָע
 וְזָהָרְזָאָעָעָמָע פָּוֹן אָזְוִינְג אַזְמָוְעָבָן אַיְגָנְגָרְתִּיקָע, דָּרְוָרְבָּגָעָנוֹ-
 טָעָן טְיָם גָּעוֹיְתָעָלָע עַלְפְּטָעָנְטָעָנָה פָּוֹנָעָט "דִּיאָנָן טְרוֹאָדִיאָיְתָעָלָע דְּעַרְאָיְלָע-גָּנוֹ-

3

סָעָה.

טְרוּ יִסְכַּרְיָה-וְאֵן-אֶנְעָרִישׁ שְׂמָעָה רְזָנְגָעָן

1

פִּירָאָפְּרָאָגָט טְרוּיִסְכְּרִיְתָה-וְאֵנְגָעָרִישׁ טְשִׁפְעָלָע אֵין כָּאָרְאָקְסָעָרְיִסְמִין
 אֲגָעָהָיְסָמָע "זָהָרְבָּעָן", קָאָטָמְיָהָע נָאָטוֹר-סִיטְהָאָלְקָע (אַיְנָעָם סָאָטְרִיְהָן
 טְשִׁפְעָלָע אֵין עַמְּגָעָן אֲגָעָהָיְסָמָע סָאָרָה סִיטְהָאָלְקָע פָּוֹנָעָט "גָּעָטָן יְוָעָטָן").
 אַיְנָעָם בָּאָקָאָגָטָן וְזָהָרְבָּעָן-סָאָלָע וְזָהָגָעָן עַרְגָּעָע-לְאָנְד אֵין דָאָרָה עַגְּנָעָן-
 רָאָל-זָוְנָקָה דָאָרָה "זָהָרְבָּעָן-בָּאָרָג", וְזֹהָם "פָּעָלְדָאָזָן וְזָהָמָעָן זָיְנִי גָּלְדָאָרָה".
 אֵין אָנְזָהָר וְזָהָגָעָן אָרְזָהָר-טְשִׁפְעָלָע ("זָהָרְבָּעָן") אֵין עַמְּדָה דָאָרָה,
 דָאָרָה קָהָאָל פָּוֹן לְעָבָנָה, וְזֹהָם הָאָמָע זִיכְרָאִיךְ אַרְיָה
 "...פָּרָגָעָא אָפָן אַיְזָהָבָאָרָה אֵין דָאָרְנָמְטָרְוָוָים בָּאָהָלָטָן ... חָאָבָנָה
 אָפָן יְאָרְחָוִים דָוִיְיָה אַזְמָעְלָמָטָה".
 סָאָיְה בְּקָלָאָל דָיְהָיִקָּא פָּוֹן דָרְוִוִּים אָזְוִינְג, פָּוֹן עַזְמָמָמָק
 זָיְרָסָה "הָוִיְבָה", פָּוֹן "הָעַבְרָעָרָה הָוִיְבָה", פָּוֹן "וּוְשָׁתָה", פָּוֹן דָיְהָיִקָּא
 וְזָלָטָן", וְזֹהָם סָאָיְה דָיְהָיִקָּא צָוְרָעָבָן בָּא דָיְהָיִקָּא אַזְמָרְזָהָקָע אָזְוִינְג
 סָרְעָה זִיכְרָאִיךְ דָעְטָאָמָקָע פָּוֹן פָּאָרְשָׁיְדָעָה גָּעָרָה צָעָם.

ט'יטן טרוייט אונס "הויב" אונס "וונט" איז געווינלעב געבענדב זעד

טראם פון - פלייגל.

אין שעראצעט "נאכטערנקייטס טיענטס" איז דער טאכ די שטעה פון דער טאבנע פיגל, וויט ליאזג זיך אוועק בפֿרעוואן או טאנן זעם "אל טע הויז", נאדר די "פֿייגל האבן נאכטיקיטס קינ פֿייגל ניט, בּאטע זיך זענען אוים, וויל פֿייגל", צבער -

"...טַע קָדֵן הָאָבָן פֿיִיגֶל, טִימַּת דָעֵר אַעֲטַּת קָעְנָעָן אֶלְעַת הָאָבָן פֿיִיגֶל... אָוִיכְבַּט טַע חָאַט זַיְנָאָר אַיְגַּטְבַּ, אַיְגַּוְוִינִיכְ".

אייב "טָאַיְינְעַבְסַ אַיְטָן" קומט דער באָלעט וועגן פֿיִיגֶל. אונס פֿיִיגֶל,-
לאָן ווועט דאָכַב אַוְיַסְטַּיְבָּעַנְעָן דעם "עַצְעַמְנַטָּאַשְׁעַבְ", דעם דיעַטָּן":
"... טָאַיְינְעַבְסַ אַיְטָן פֿיִיגֶל, אונס אֶלְעַת וועלְנַט דָעְרָנָאָכְ הָאָבָן
פֿיִיגֶל... אַלְוְצְלוֹנָג ווּאַתְּהָאָבָן פֿיִיגֶל, אַיְבַּן אֶלְעַת צְוִינְגִּיכְ
דָעְרָנָאָכְ - אַעְוִיטָם, אַדְרִיטָם אונס אַזְוַיְדַּעַת עַמְּדַיְנִיכְ
קָעַסְדַּעַר... פְּרִידְעַר וועלְנַט זַיְבַּן די טָנְטָשָׁן דָעְרָדְעָקָן, דָעְרָנָאָכְ
וועט מְעַבְּנַט זַיְבַּן אַוְגַּעַוְוּ נְעַנְגַּן, בִּזְזַעְעַט אַרְוִיסַּט אַגְּאַכְעַדְבַּן
טִימַּת פֿיִיגֶל...".

זעדר פֿיִיגֶל-טָאַיְינְעַבְסַ אַיְבַּן אַיְגַּט אַנְזְוִידְעַע
ערטער. ס"אַיְזַבְּן אַיְטַבְּן, אַיְצְיַגְּעַרְ, פְּאַרְאָבְן אַטְּשַׁעַרְטַּקְאָן נָאַזְוָר-בִּילְדוֹל
זָקָע טִימַּן נָאַטְבָּן - "פֿיִיגֶל". אַיְגַּט אַקְלַט-פְּרִידְעַן וַיְגַעַרְיַקְנַט פְּרִידְעַרְזָגְן
חָאַט זַיְבַּן "אַזְוְגַּע שָׂוְאַרְעַג-לְאַנְצְּנַדְיַקְעַ קְרַאַ" אַרְטְּפָגְעַלְטָזַט אַפְּנַט "הָוִיכְ-
אוּינְגַּעַבְעַטְנַט שְׁנַיְיָ". די הָזְנוּגְעַרְיַקְעַ קְרַאַ חָאַט אַיְגַּט שְׁנַיְיָ גַּעַזְוּבָט עַפְעַט עַטְנַט.
חָאַט זַיְבַּן בָּאוּנִין, "אַבְּ אַפְּגַּעַדְיַעַטְנַט גַּעַזְנַט-הָוּנַט" אונס הָאַט זַיְבַּן גַּעַזְנַט -
טַעַט שְׁאַרְקַט אַזְוְגַּעַלְגַּעַן די קְרַאַ. ס"אַיְזַבְּן אַנוּקְעַט אַלְלָאַבְטַט אַזְוְיַדְבַּן קְרַאַ
אונס הָוּנַט. אַזְוְיַדְבַּן זַיְבַּן בִּזְזַעְעַט די קְרַאַ

"...חַיְבַּט זַיְבַּן לְאַגְּגַזְבָּן אַזְוְגַּעַלְגַּעַן אַזְוְיַדְבַּן זַעַט אַיְגַּט דָעֵר לוּפְט... זַיְבַּן
וועט גַּעַפְּנַט אַזְוְיַדְבַּן אַזְוְיַדְבַּן, אַפְּגַּעַדְיַעַט גַּעַזְנַט הָוּנַט גַּיְסַט אַזְוְיַדְבַּן
אונס אַפְּרַעַטְזַט לְאַזְוְטַט דָאַרְטַט אַזְוְיַדְבַּן

"...וְזַה גַּעַט אַיְבַּן פְּרִידְעַן שְׁנַיְיָ וְזַה זַעַטְנַט סִינְקַט פֿיִיגֶל ?"

"אלעט וועכאנגע" פארגעטס גער א גרויס ארט בא ערעהן. דיר ליבע-
טעלע איז בא אים חיש פארטראטן אינ עדר דיבזונג, אינ די ריאלי-
היע נאונעלן, אינ דער פאלקסט יסלאבעה גיעזיכטע. לא, אינ שרוייטעריך-
ויזאנער ישן צענ, איז עס די ליבע אלט פארקערעדונג פון יענע א
פריער לעבען-קראטט פון יענע א נטעם אקצ'וונ לעבענס-טאט (או, איז
עס אויב או שרעפַן בא געוויטען ריאטאנט יקער פון פארץ'ידענער עטן.
אונ אויב איז אוונדער עטן, וו' איזיגער, גארקיט "דאָס טײַל אונ דער
אויט").

או די פאריקע בארג-סיטוואליזירונג קוטען בא איז נע טאט'וונ
או נאָב אנדרע "קְּרֶםְּשֶׁעְ" נאָזֶר-קרעפטן -

עמ, צוועט, בליע, זונער, וינט ...

אונ אינ ענטצעד טעט בערבן די סיטוואליזירונג - אַדְלָעֵר.

... איז אַדְלָעֵר עטגען טוֹסִים אַדְלָעֵר געארטונג, עוינשן שאוריגט אונ
זונדיקע אַטְעָגָן, קאָז טוֹסִים אַדְלָעֵר געארטונג, עוינשן שאוריגט אונ
וינט ... אַדְלָעֵר, אַיְכְּ גַּיְסִים דִּיר איז אַדְלָעֵר ווינט אַדְלָעֵר,
אייבער פֿאַזְוּוּאַס, אייבער קוֹפְּדִים, צוינשן פֿאַדוֹוָאנְדְּעָטָע, אַפְּשָׁס בְּלוּ-

טִיקָּן אַיְכְּ פֿאַלְדָּר ... אַיְכְּ ווֹלְסִים אַיְטָרָה פֿאַר די דָּנוּנָרָן, ווֹלְסִים
עַזְרַעַלְדִּס די הערצער אַיְכְּ די פֿאַטְעָרָה גַּעֲבָן טִיכָּן די אַפְּעָנָע דָּמָן -
לענע איז גַּנְגָּן, אַנְטָרָה פֿוֹן אַחֲרָה פֿוֹן דָּעַר בְּרָעַט, ווֹלְסִים אַיְכְּ
קוֹקָן אַנְטָקָעָגָן דָּעַם בליע, אַיְכְּ בֵּין אַדְלָעֵר-וּשְׁבָּה ...

פֿוֹל אַיְזָה די טְרוֹוִיטְרִיךְ-מוֹיְזֶה; אַנְטָרָה, אַעֲטָעָט טִיכָּן קָזְגָּנְזָעָלְדָּוְנָגָעָן:

אַזְיָלָע טוֹיב אַיְנָה צָיְלָן צוֹבָנָה לְאַק ... אַפְּ מִיכְמָקָה קָעָ פֿלְיגָל אַנְטָרָה
אַדְלָעֵר טִיכָּן אַדְלָעֵר-קראלְן, טִיכָּן אַדְלָעֵר-וּנְזָבָל ... ; דָּעַר אַדְלָעֵר ?

פֿוֹן די הוֹיכָא בְּיַרְג ... די, צָיְלָע שְׂוָאַלְבָּה פֿוֹן נִידָּאָרִיךְ קָעָ ...

אַיְנָה פֿוֹן אַז די קָעְגָּנְצָעָלְוָנְגָעָן וְאַקְסָן נִקְבָּה שָׁאָרְטָעוֹר אַוְיס די

1) אַיְבָּע.

2) עס וְצַעַב קְּיַיְסָר וְוִיכְדָּעָר גִּזְאָגָן.

אַיְדָמָאָלְזָוִירְטָעּ אַזְלָעֶרֶת-גַּעַצְזָאַלְזָ אַלְסָ סִימָנוֹאַלְזָ פָוָן קְרָאַפְּטָסָ, שָׁוָן דְּרֵיְנָאַלְזָ
קְיָסָ, פָוָן פְּרִיְקִיטָ.

4

בָּאַרְיָה עֲרַעַתְּעַם טַעַטְעַלְעַב פָוָן דָעַט דְּעַרְטָאַנְטָן טַיְעַ קְוַטְעַן נָאַכְזָן

- 1) גַּעַוְיִטְעָ אַרְצָדְסִיטְוָאַלְזָ זִירְוָנְגָעָן:
- 2) אַלְעַעַ-לְאַנְגָּן, פְּרִיְדָנְהָלָאַנְדָ, אַוְיְבָעֶרֶת-לְאַנְדָ, וְוְסְגָדְיִרֶת-לְאַנְדָ,
- 3) גָּלוֹיְבָעָן ...

אַזְוִינָן אַרְטָ-סִימָנוֹאַלְזָ זִירְוָנְגָעָן שְׂטִיטָעָן אַוְיָכָ, אַיְגָנְנָטְלָעָבָ, טַיְעַ דָ'

פְּאַרְיִקָּעָ סִימָנוֹאַלְזָ זִירְוָנְגָעָן פָוָן "הַוִּיכָ" אַוְנָ "וּוִיטָ". נִיטָ טָמָרָ, דָאַטָּ
גַּעַהְיַטְבִּיְפּוֹלְגַּעַבְטָלְעַטְסָ אַיְזָ דָאַ נָאַכְשָׁאַרְפָּעָר אַוְיְגַעְדְּרִיקָטָ דָוָרָכָהָיָ
דוֹרְכָוִיסָ אַבְסְזָרְאַקְסָעָ גַּעַגְאַרְטָעָ אַוְנָ כָּאַכְסָ אַמְבָאוֹוּסָ עַרְגָּעָיָ-פְּאַרְדָּטְסָעָלְוָגָ-

גַּעַן.

סְנִיאַסְטִיְ-שְׂבָעָרָאַכְלָעַבָּעָ אַיְגָנְסְטִלְעַבְקִיטָן

1

בָּאַפְּרִיעָגָן אַיְזָ פְּאַרְאָגָן אַלְעַנְגָּרָעָ טַעַטְעַלְעַבָּ, אַלְעַגְאָרִיְ-זִירָהָ

דוֹרְכָבָן נָאַזְוָרְ-בִּילְדָ, וְוִי סְיִדְרִיקָטָ נָאַכָּ, פָוָן אַיְנָ גַּעַטָּ, דִי טָוָעָרָעָ לְוָטָן
פָוָן דָעָרָ דְעָאַקָּאַיְ-אַעַטָּ, פָוָן דָעָרָ אַנְדָעָרָעָ גַּעַטָּ, צָאַלְטָ שְׂוִינָגָ דָאַ אַיְנָ דָעָרָ
שְׂמִיכָ דָעָרָ וְוְאַרְעַטְעָרָ דְעַוְאָלָיְ-זְאַקְעַנְגָרָהָעָטָםָ, דָעָרָ לְעַבְעָרִיקָעָרָ הַוִּיכָ פָוָ-

נְעַטָּ נְשִׁיעָטָםָ, וְוָסָ קְוַטָּמָ שְׂוִינָגָ אַיְגָ בְּאַנוּגָגָגָ-

6) גַּיְלָעָדָגָ בְּאַקְאַנְטָעָ נָאַזְוָרְ-אַלְעַגְטָרְיִזְטָעָבָן:

(7) 7) (5) 5) (6) 6) וְוְיִנְחָרָ, דְזָמָאוֹ, דְזָוָלְבָנְ-לְאַזָּגָ, דְזָוָיָ ...

1) דָעָרָ אַיְבִּיקִיזָדָ פְּרִיְדָן אַיְבָ עַרְגְּעַיְאַ-לְאַנְדָ.

2) אַיְנָ דָעַטָּ קְיִנְדָעָרְ-טַעַטְעַלְעַיְ "אַ פְּרָאַגָּעָ". דָאַרְטָן אַוְיָכָ - עַרְגְּעַיְאַ-לְאַנְדָ.

3) דָרָעָ בְּוָעָטָ.

4) דָאַרְטָן. אַזָּוּ. חַיְסָ דָאַ דִי רַעֲוִידָעָנָעְ-הַמְּאָטָ פָוָנָטָםָ וְוְבְּנַזְוָרְ-לְאַנְדָ.

5) אַסָּזָ דָעָרָ גַּרְזָנְגָאָ.

6) טְחִירִיקָ-טְחִירִיקָ.

7) חַלְמָסְמָוְוִוָיָ.

אוֹן דער עײַם ווּאָרְטַּחְזֶפֶם אֵיז דָא שַׁאֲרָק דָוּרְכְּגַע צִילְעַט טַיְּזָדִי בָּאָ-

אַיְּבָעְנוּנְגָעָן פֿוֹן לְהָ – אָוְטְרוֹ, פֿוֹן – דָרְגְּתָהָרְצָהָן –

"... פְּלָעָגָן דָעָה וַיְנַצְּעַר :

– אוֹן דָאָרָךְ וּוֹאָס חָעָרָת זַיְבָּן

– נַיְזָה דָרְזָה – עַנְסְפָּעָרָת דָעָר זַוְּטָעָר – נַיְזָה דָרְזָה ...

– דִי בַּיְתְּעָרָה ?

– זֶה אוֹיְכָה ... אַזְגָּה אוֹן נַעֲכָה נַפְרָגְאַשְׁקָלָה זַיְבָּן, גַּעַשׂ שַׁקְעָמָן ...
דָּאָס פְּלָאָצְעָרָן פֿוֹן דִי לַעֲפָטְזָיְגָעָה יַקְעָה בַּלְעָטָעָר גַּעַפְעָלָה טַיְּזָדִי אוֹיְכָה
נַיְזָה; נַפְרָגְאַשְׁקָלָה דִי וּעְרָבָה אוֹיְכָה גַּעַפְעָרְלָעָבָה, אַלְמָכָאָה נַעֲקָנָמָה ! אוֹיְכָה

אַיְּנָה אַיְּנָה דָרְזָהָרָן זַיְבָּן ...

... אוֹן דִי טַיְבָּנָה – פְּלָעָגָן דָעָה וַיְנַצְּעַר .

– הַאֲלָטָן מִיחְמָה ! בְּזִינְזָן אוֹן טַוְרְטָלְעָנָה ... זֶה אֵיז אוֹיְבָה עַנְגָּה אָפָּה
דָעָר וּוּלְטָה ... אַיְּנָה פְּלָאַיְעָ טַזְוָעָ אַוְנְצָעָר דִי אַוְנְזָעָ, אַיְּנָה וּוּאָלָה
בְּרוּטָט אַוְנְזָעָ : רִידְעָמָבָה, רִידְעָמָבָה אַרְנוּיָס אָפָּה זַאְסָדָה,
אָפָּה פְּרַעְזָעָן זַאְסָדָה, אָזָם פְּרַיְזָעָן גְּרִינְגָּים גְּרִאָז ... אַ פְּלָאַיְעָ וּוּזָה
גָּאָר אַרְנוּפָה אַיְּנָה דָעָר חַוִּיבָה טַע טַזְוָעָ זֶה אַוְנְגְּזָה, מַעַן חַיְבָה
זֶה אַפָּה דִי אַקְסְלָעָנָה ... טַזְמָאָז טַזְמָאָז וְזַיְדָה עַס אוֹן טַאָבָה, זֶה אַ
() גַּעַהְעַבָּעָם ..."

דָּאָס נַאֲטוֹרָ-בָּאָד "טַשְׁיָרִיךְ-צְזִירִיךְ" אֵיז אַנְיָאַבָּעָרְצָעְזָוָנָגָה ! פֿוֹן

חוּוָאָלָבָ-לְאָזָן" . בָּאָזָרָה זַיְבָּה זַאְזָה אַיְבָּעָרָה – גַּעַרְוּפָעָרָה :

דָעְרְדָּאָקָה גַּעַרְוּפָעָרָה, פְּרַיְלָעָב גַּעַרְוּפָעָרָה, גַּעַרְוּפָעָרָה פֿוֹן אַוְנְזָעָג זַוְּ
אַחְזָעָג, פֿוֹן בּוּוִים אָזָבָוִים, פֿוֹן אַיְּנָה עַק וְהַלְדָה אָזָם אַוְנְזָעָג ...

אוֹן נַעַמָּה בָּאָזָרָה זַיְבָּה זַאְזָה אַיְבָּעָרָה – אַוְנְגְּזָה :

אַוְנְגְּזָה שְׁוֹאָלָבָנְדָ-פָּאָלָם, אַוְטְרוֹנְקָעָרָה זַוְּטָעָר, אַוְטְרוֹנְקָעָרָה נַעֲכָה ...

אוֹן פּוֹל אֵיז דָאָזָה טַיְּזָה גַּעַפְלָאָטָעָר אָזָם טַיְּזָה פְּלִיגְלָ-גַּעַרְוּדָה יְהָזָה :

"... אוֹן עַס וּוּלְטָה אַ גַּעַרְוּדָה אַוְנְגָּה בַּיְסָעָר חַיְבָה זַיְבָּה דָאָס גַּעַרְוּדָה יְהָזָה ...

אַיְטָפְּרָדָלְגָעְלָעָבָה, פֿוֹן אַוְנְגָּגָן אָזָם בַּיְסָעָר חַיְבָה זַיְבָּה אַיְּנָה דָעָר חַיְבָה ... אָזָם

אוֹן זֶה אַסְיָעָמָה פֿוֹן חוּוָאָלָבָן – זַוְּיָסָה זַוְּיָיָבָה אַיְּנָה דָעָר חַיְבָה ... אָזָם

ה'י'בָט ז'יב אלא העבר, - טע עט ז'יב ז'יב נ'יט, נ'ט ז'ו י'גנ'ער

געלא פלעך טוינטן אונטערן גרוינטן ח'יט... אהן פון דיך

ה'יב עט ז'יב א ווּטְגַע, וּטְגַע וּטְלַט...¹⁾

וְעַגְן דַּטֶּם" וְיִנְטָעָר דַּטֶּם סַלְעַבָּה אַמְּאוּסָם" גַּיְת אֹיְבָא רֵיד אַיְנָעָם

טַיְפָעָרְטִיקָג נַאֲטוֹרָ-בִּילְדָל - "אלְפָאַסָּה" חַאֲלָא ט"מְוִילָה.

"... ערְגָעָא אַנְדָּעָרָא דַּיְרְוָוָאכָט דַּטֶּם נְטַע לְעַבָּנָן, נְטַע חַאֲפָעָנָנוֹנְגָעָן,

נְטַע פְּרֵיד, טַע לְוַטְטָא ערְגָעָא אַנְדָּעָרָא בְּלַזְעָן נְטַע פְּרֵיד רְוַעַן,

אַבְּעָר דָּא, דָא טְוּוֹ אַלְאָז. טְמָאָרְבָּן...²⁾

נְאַר אַוְעָן "דִּי, עַרְדָּא אַיְזָאַל אַוְנָן וְיִטְמָז זְוִינָג גַּעֲזָעָן" חַאֲלָא ז'יב

"... ערְשָׁטָט דַּעַטְלָט טַעַיְאָשָׁפָו גַּעֲזָעָן אַדוֹן אַוְנָן חַאֲלָא טְנָגָנוֹוְיָבָן

אַדוֹן טַמְעָרְטִיאָעָג אַיְנָעָג אַלְיָעָג אַפְּנָן פְּרַעְעָן פְּטַלְדָּא. אַוְנָן טַאֲרַלְאָבְּרָ�וִוָּיָט

אַיְזָא זִי גַּעֲזָעָן...³⁾

אַוְנָן טַעַג פְּאַבָּדְרָוִוָּל בְּלַשְׁבָּן בְּלַעַבְּטָן דַּעַר וְיִנְטָעָר, וְלָטָם "דְּרִיקָט

אַלְאָ אַז, דְּרִמְפָּטִיקָט אַלְאָ", אַיְזָא זְוִינָג אַבְּעָר קְלָאָר, אַיְזָא טְמָאָיָז - אַפְּנָא

עַיְינָט. דַּעַרְטִיאָן לְאַזְמָן זִיב אַז יְסָס דַּטֶּם טַיְפָעָלָעָ, דַּטֶּם בִּילְדָּו וְפָגָן דַּעַר בָּאָגָעָ-

גַּיְינִיָּה אַז יְסָס וְיִנְטָעָר אַוְנָן זְוִטָּעָר "בָּא דַּעַר גְּרַעַנְעָץ לְאַוְיִחָן יְאַז אַוְנָן גַּיְינָג,

וְיִנְטָעָן אַוְנָן דִּיְזָא וְעַד".⁴⁾

טַיְפָעָרְטִיקָג פְּוֹג אַוְפָרָו אַוְנָן טַיְפָעָרְטִיקָג פְּוֹג אַוְפָרָו אַוְנָן

זְרוֹיְטָרִיךְ-וְיִזְגָּעָרִיךְ-זְגָן סַלְעַבָּה גַּעַבְוָנְדָן דַּטֶּם וְאַרְטָט פְּוֹג גַּאֲרָב אַוְנָן

פְּוֹג - גַּיְינָג, לְאַזְמָן זִיב אַיְזָא וְעַג.

"... וְוַעֲקָז זִיב בָּא לְיִזְנָן דִּי, בְּיִזְקְדָמָמָן אַוְפָר אַוְנָן טַרְבִּיבָט זִיְנָג

עַרְגָּעָץ-לְאָנָד... צִיְעָן דַּטֶּם עַרְגָּעָץ-לְאָנָד אַוְנָן אַיְזָא מְהֻנְדָרְעָא טָעוֹ...⁵⁾

טַאֲנָבָעָרְטָפָן דַּטֶּם אַוְנָן דְּשַׂרְגָּרְטָפָן עַמ...".⁶⁾

"... בָּאָרָג אַוְפָר בָּאָרָג אַוְפָר חַטְט אַיְזָא אַיְזָא דַּטֶּם פְּאַרְבָּעָן קְצָעָן

(1) חַאֲלָא ט"מְוִילָה.

(2) בָּא דַּטֶּם גְּרַעַנְעָץ.

(3) בָּא דַּטֶּם אַיְזָא זְוִינָג פְּרֵידָן אַפְּנָן עַרְגָּעָץ-לְאָנָד.

חרץ וו"י געדיען... אונ באלג-רווק אַרְוֹפְּגָעֵשֶׁר וּנוּגָעֵן אוֹן
אנגעה ויבנ גיינ... אונ ישן פעלדרזן אוֹן שטינער טַבְּגַם עֲזָה...
אונ שטיגנדיק חם ד' קראפט אינ אים געוואקסן...".
אי נעם טרוימער יידז אַנְגָּרִישָׂן סטילארט איז אַנְגָּרִישָׂן אָז וְאָרָט
וו"י - אַטְּפְּשָׁפְּשָׁפְּשָׁס אַוְפְּרָשָׁטִינְגָּן. דאס דאז'יקע ווארט קומט פֿפְּפְּ גַּעֲבּוֹנְדָּן
טיט נאכ אנדרע סינאנימען צו זיכ'!
... דער גלויבן אינ אַוְפְּרָשָׁטִינְגָּן - דער זאמען פֿוֹן גַּתְּגָעָן -
בויידן ווועגן, פֿוֹן אַוְפְּלָעָבָן אַפְּמָנִי...".
אַוְפְּרָשָׁטִינְגָּן טיט די ענלאבע באטיטן - דאס דערGANט די וווערטער-
ר" פֿוֹן - וועגן זיכ' גיינ, וואנדערן, בלאנדזשען, שטיגן, דערגריבּן,
די וווערטער-רי", וואס איז אַנְגָּעֵפְּילְט טיט אַנְגָּעֵשְׁפְּרָעָנְגָּטָן אָוּמְרָן טיט זי-
טערד'קער ל"ידנשאפטלעכער דערווארטונג פֿוֹנְעָם גַּעֲמָעָם, וואס אַז-אַז, דובט
זיכ' טראגט עס פֿיך שוין אום אינ דער פריער זויפט.

2

דער טרוימער יידז אַנְגָּרִישָׂן שער סטילארט איז שטארק באצ'רט טיט פֿעָן
נאטענאלעד געדזאלטיך"ט, ספֿעָץ יעל טיטן פֿאַרְשִׁידְנָאָרְטִיקָן אַרְנָאָטָעָנְטָאָלָן
אטְרִיבּוֹט צו די "הוּיכְעָ" סילדרוונג-אַבְּיַעַטְן
... א גַּלְּדָ-גַּלְּקָטָעָר, פֿוֹן גַּלְּדָ-גַּעֲזָלְבָּטָעָר שְׁעַנְיִיגָּן בֵּין אַיְכָא
הַחְזָקָעָקָוָעָן פֿוֹן די הוּיכְעָ בערג. א בל אַנְדִּישָׂעָ קְרָוִיָּן אָפְּנָן קָאָז גַּעַם
חָאָט, אָנָן אַוְמְגַעְשְׁטָרָאלְטָן טָאָנְטָל אָפְּנָן לְשָׁב גַּעֲטָרָגָן, טיט גִּיבָּן
גַּלְּדָעָנְעָר קִינְגְּלָעָכָעָר הַאֲרָפָע אַיְכָא דער האנט...".

אין אינקלאנג דערם יס איז דאס אוּיכָא בָּאָרָאָסְעָרָדְן טיט די ה' פֿערְבָּאָלְזִיר-
טָעָם, ספֿעָץ יעל די סְוִּפְּעָרָלָמְטָ� פֿאָרָט פֿוֹנְעָם אַטְרִיבּוֹט בָּאָמָן פֿאָעָט זִירָן
קָאָסְטָן, טָן ווּאָרְטָבָילְד.

1) דער צְדָרָאָל.

2) צוֹמָאָל אַיְזָן דאס דאז'יקע ווארט אַוְיכָא אַוְסְרָעָן אַיְכָא אַנְדָּרָע עַלְמָשְׁטָמָן
ערְטָעָר - אַיְכָא "בָּאָנְקָטָס אָפְּנָן אלְטָן מָאָרָק" אָה.
3) עס זיינע קִינְגְּלָעָכָעָר גַּעַשְׁעָן.

"... האָלַטְן זִיכְר אָפֵן שְׁאַלְפּוֹן בָּאָרֶג דִּי גְּרָאַסְסָעַ,
שְׁמַיְלַן זִיכְר אָפֵן חַיְבָּדִי וַיְגַנְּגַן דִּי וְסָאַרְקָסְסָעַ... זַיְהָ אָוִיכְ
דָּעַר שְׁאַלְפּוֹן בָּאָרֶג דָּאָס גְּרָאַסְסָעַ הַסְּלָצָאַיְק פָּוֹן גַּעֲוָלָב אַיְבָּזָר
עַרְגָּעָא-לְאַנְדָּ, אָוִן דָּעַט שְׁעַנְפָּזָן אַוְפָּגָאנְג. פָּוֹן דָּעַר זַוְּן יַעֲנֵן
טַּעַרְגָּנְ-פָּרְדִּי אַיְגָעָא-לְאַנְדָּ... בָּאָרֶס זִיכְר דָּעַר שְׁאַלְפּוֹן-בָּאָרֶג
אַיְג חַעַלְפָּזָן, רַבְּכָטָן זִיכְטָן. עַד אַיְזָד דָּאָס דָּעַר הַעֲבָסָטָאַר בָּאָרֶג
אַיְג עַרְגָּעָא-לְאַנְדָּ...)

דִּי גַּינְגָאַלְעָנָן, דִּי אָוִיְגָעַסְטָרָאַלְטָעַ, בְּלִיאַנדְיַקָּעַ בָּאַזְיַעַנְ�וָנָגָעָן
בָּאַנְאַנדָּ טִיכְזָדְרָאַדְרָאַלְטָעַ, אָוִן פָּוֹן דָּעַט שְׁעַנְפָּזָן, - דָּעַר -
סִיט וְשְׁנַעַן אָוִיכְ אַוְרָבְּוָנְדָּן דִּי פָּרְשָׂטָעָלְוְנָגָעָן פָּוֹן עַעַנְן אַנְפָּסְדָּן
כַּעַ - דָּעַט אַיְזָד דָּאָס פָּרְשָׂעָרְיַטָּאַר אַטְרִיבָּוטָן.

"... פָּוֹן זָאַטָּעָן, וְזָעָם גַּטְטָם הַאַנְטָוּת וְוָעַט אַרְאָאַלְאַזְוּן דָּעַר פָּרְשָׂטָאַכָּן
טַּעַר וְוְעַלְטָן, וְוָעַט אַרְדְּוָיְסְבָּלְזָעָן פָּאָר אַיְר דָּעַר נְפָרְסָאַג אָוִן פָּאָר
סִיד - דָּעַט נְפָעָעָן לְעַבְּנָן...")

נְפָגָעָטָלְיַגְּלָן לְיַגְּבָּן, נְפָגָעָבְּזָרְיַרְעָנָן וְוְנוֹגְדָּאָרְ-צָרָאַלְנָן; בַּעַ-זְוַיְגָעָעָזְיַיְגָעָן -
צָרָאַלְמָדָטָעָן זְעַם צָרְוָנָעָן; צָבָעָרְ חַלְעָלָלְוְיַעַן...

אָוִן אָוִיכְ דִּי שְׁזָרָאַבָּק אַיְנָעָם אָוִיְגָעַסְטָרְוָוְיַסְזָן עַרְגָּעָא-לְאַנְדָּ קַוְמָן אָוִן
סִיט אָוִוְיָנָעָן נְסָעָן, בְּלִיאַנְדְּיק-צָרָאַלְנָן יַקָּעַ בָּאַזְיַעַנְ�וָנָגָעָן:
דִּי צָרָאַבָּק פָּוֹן דָּעַר הַיְבָּ, דִּי לִיכְטִיקְיַעַן צָרָאַבָּק, דִּי צָרָאַלְנָן-צָרָאַבָּק...
דִּי אַיְנְזִיקְיַעַן שְׁעַנְפָּזָלְעָבָעָן צָרָאַלְנָן-צָפְרָאַבָּק...

אַיְנָים זְלָוָס-זְלָיָל פָּוֹנָעָט טַּעַטְעָלָעָן וְוָעַגְנָעָן עַרְגָּעָא-לְאַנְדָּ אַיְזָד צְוָן זְרָעָפָן
דָּעַט אַנְסָוְטִיקְטִין אַטְרִיבָּזָמָן נְאַכְנָעָן סּוּבְּטָאַנְטָיו אָוִן אַוְנוֹ פְּגָעָזָעָן סִיט
אַיְמָן:

"... אָוִן אַיְנָעָן קִינְדָּס חַעַרְאַלְ-קְלִינְגָּן, הַעַרְאַלְ-פְּרִינְגָּן, קְלִינְגָּעָן, עַלְ-יַיְנָן...
גַּעַן וְוָעַן דָּבָעָן לִידָּ, אָוִן סְזָוָעָט דָּעַרְתָּוָגָן אַבְּנַעַסְמָפָן וְוָרָגָן... אַ
בְּגַנְקָאַטָּעָן-פְּרִינְגָּן אַ בְּגַנְקָאַטָּעָן-רְיַיְנָן..."

1) דָּעַר אַיְבִּיקָעָר פְּרִידָן אַיְג עַרְגָּעָא-לְאַנְדָּ.

2) נְיַבָּע.

חרצל-אלין, הערלע-פינן, באנקציאטן-פינן, באנקציאטן-ריין -

דער טרו יטערן-וּ-אַגְּנָעָרִי אַגְּנָעָרִי סַלְאָרֶת דּוֹפֵט זַיְכָ אַיְנָה נִיקָע
זְרָקְטִים אַיְבָעָרִטִים גַּעֲוִיְסָעִטִים סַלְיָלִעֲטָעָנָטִים . פּוֹנֵן צְעָרָעָצָעִם פָּאַלְיָסָטִים -
לְאַכְּאָרִ גַּעַשְׂיְבָטִים . סַעַ קָאנַג עַס אַוְמָאָל אַיְנָגָעָן אַיְנָה דָעָר סַיְמָוָאָלִיק , וְוָאָם
וְאָל דִּיְרְטָאָנָעָן דַיִיְסָאָדִיְהָעִטִּים דִּיְמָיְוִינָעִטִּים אַוְנֵן אַיְטָרָעָטִים וְוָעָגָן בְּאַירְגָּן ,
וְוָעָגָן גְּרוּוֹסָן אַדְלָאָרִי , וְוָעָגָן דָעָר בְּזַנְקָאָצָעִי אָסָטְשָׁוָאָל , וְוָעָגָן "מְאַשְׁרָעָבָבָה
אַיְצָעָן" . אַוְיָב אַיְנָה דָעָר צְעָרָאָב-פָּקָרָם פּוֹנֵן דָעָר פָּאַלְקָסָטִים לְעָמָדוֹר גַּעַשְׂיְבָטִים
פָּאוֹרְמָאָגָן דָעָר טְרוֹוּיְסָעִטִּים דִּזְאַטְגְּנָרִיְהָעִטִּים שָׁגָר סַלְאָרֶת אַיְנָה נִיקָע אַיְגָנָאָסָטִים לְגַבָּהָן -
קְיָטָן פּוֹנֵן דָעָר פָּאַלְקָסָטִים לְעָבָר גַּעַשְׂיְבָטָעִטִּים אַרְגָּנָאָעָנָטָאָלָעִטִּים גַּעַשְׂיְאָלָטָיָקָיָטִים ,
רְיָסָם , וְיָרָא-אַנְוָהָרָעִטָּרָבָרְבָּוּי , גַּעַקְיָטָלָטָעִטִּים אַבְאָרְכָאַזְעָרוֹנוֹג אַוְנֵן וְוָאָרְחָזָעִטִּים -
דָעָגָג , דָעָר "אַוְנֵן" (דִּזְרָטִים אַיְבָנָה זַיְבָ-בָּאָזָן גַּעַשְׂיְנָדָרָם אַוְיָס דַי אַטְיָנָסָן
נְאָרָקָטָאָרָיָטָטִים שְׁאָר בָּעָן דָעָט זַיְקָל - "דָעָר אַיְבָיְקָעָר פְּרָיְדָן אַיְנָה עַרְגָּעָעִטִּים
לְאַנְדָּן"). נְאָרָוָס שְׁעָמָב עַז סַיְמָוָאָלִיק , אַיְזָעָס שְׁוִינָן דְאָגְיָבָר אַנְ
אַיְגָנָאָרָאָיְצָהָר אַדְלָאָרִי - אַיְבָעָרוֹן צְיָרָעָעָם צִיְתָרָקִיס פְּרָזָעָס צְעָוָן -
גִּינָן וְוָעָגָן דְּזַוְוִוָּעָד-פּוֹזִיגָל , וְוָעָגָן פָּאַלְקָטִים זַיְצָרָה אַרְטָאָר בְּאַזְוּרָה -
בְּאַרְטָאָלָוָג (יָמָן , בְּזָוָג , גַּעַוְיָהָג) אַיְנָה אַזְדָּפָאָה קְזָבָנְדָעָטָה גַּגְגָזָה זַיְדָה

1) אין נאכטן בראיל'אות ציינט פיס די זיבט בעאלעך.

2) "מְאַשֵּׁעַכְ" איז אויך א פארדיילע ער טיטוואר בעריעען אין גאנגע
דראמעריעז וויזיגע. ("ז' גאנד דנע קיינט", "באנאכטן אונט אלט זאראך")
אין ווינט ל"זינטערפֿלָעֶבְּזָרְ זוֹבֶל יְזִינְטָן.

3) אויב בא גארזין או איז או מראפֶן דעם אַדְלָאָרֶן-אַיְתָהָאָז אַיְב
"סִינְגְּרָה", אַזְעִיגָּר (אַדְלָאָר-וּנוּ), "וְאַפְּנֵי אַזְרָאָר אַדְלָאָר אַיְב
בְּשָׂרָג אַזְעִיקָּג אַזְוֹלָגָג").

ז' ניגוּתִינְגַּן, אָו דֵי נַאֲמָרָם גַּאֲרָקִים אָוֹן זָו דֵי - פֿרְאַץ, הַדְּרִיכִים פֿוֹן
עַמְּרָאָסְטָן סְמִינְיוֹן אֶל סְמִינְגְּבָן.

כֵּי אַגְּמָנָה אֶפְּטָה אֶל דָּטָט צְוֹוֹרָם, זָנְן דְּרָאָגָן אָו "הַעֲפְּרָעָרָה הַיְּבָן" אָו
"אוֹפְּעָרְדִּיאַנְּסָן", כֵּי אַגְּמָנָה אֶפְּטָה אֶל דָּעַר חַלְעָדָר פֿאַרְבִּיךְ פֿוֹן בִּינְדָּא אָוֹן
וּאָרָן, פֿוֹלְן דָּאָבָן עַזְּעַט אַיְן עַרְעָעָעָן סְרוּוּיְסְעָרִישָׁן, סְמִינְגְּבָן
טַשְׁעַלְעָן דָּעַר זְאַפְּצִיקָּעָר אַוְנְטְּגְּרָבָּאָרָן פֿוֹן צְבָנְהַעַלְקָסְטִים טַלְעַבְּעָרָה גַּעַשְׁיָנָ-
זָעָם פֿוֹן אַיְדָן זְיַבְּרָגָן פֿאַלְקָסְטָן סְמִינְגְּבָן, סְמִינְגְּבָן דָּעַר אָוֹן
כִּיטָּא דֵי קְלָאָרְקִים (אֶפְּטָה אַבְּסְרָאָקְסָעָרָה טַיְתְּוֹאָלִיךְ קָאָפָן (טַיְתְּן קְלָאָרָה)
אָוֹן דָּעַר קְרָגְפְּטִיקָּנְגָן, לִיכְסְּיָקָדְרָה גְּלוּיְבָנָן פֿוֹן גַּאֲרָקִים סְמִינְגְּבָן
וּיְזָעָם. בָּא עַדְרָעָן אַיְדָן אֶטָּן, נָפְבָּס טַעַרְעָדָר עַזְּעַט עַרְגָּאָעָד יְקָעָן אַיְלִיְּנוֹתָן-
רִיאַמְּנָן, סְמִינְגְּבָן אַגְּמָנָה סְמִינְגְּבָן, סְמִינְגְּבָן בָּא אַיְתָן טַעַרְגָּרְגָּאָמְמִיבָּן
נָאָב - כָּאַלְוִיְּמָאָקָן, וָהו סְמִינְגְּבָן זִיכְרָא אַפְּיָילָעָה אַיְבְּרָעָסְגָּן דָּעַר פֿאַלְקָסְטָן אָוֹן יְיָנָן
וּיְזָעָם אָוֹן וּיְרָקְלָעְבָּקָם. סְמִינְגְּבָן דָּעַר עַרְפָּפָרָד
פֿאַרְשָׂוּיְטָלְעָבָדָר פֿאַרְגָּעְפִּילָן, כָּאַלְוִיְּמָאָקָן פֿאַנְמָסְמִינְגָּה גַּעַפְוּרְגָּטָן.
סְמִינְגְּבָן בְּאַפְּיָרְטָה זְרָאָגְגִּיעָסְיָה רָאָמָנוֹנִיךְ, נָאָר וּמְזָעָן אַיְדָן טַעַרְגָּעָן, פֿוֹן דָּעַר
סְמִינְפְּיָקָדָר, פֿוֹן דָּעַר רָעְוָאָלִיְּוָאָיְנִינְדָּעָרָה רָאָמָנוֹנִיךְ, וָהָם גִּיְעָן נָאָר
וּיְלָן פֿאַרְוִוִּים אָוֹן זָי סְמִינְגְּבָן סְמִינְגְּבָן זָוָן בְּיַעַט אָוֹן פֿרְיָעָבָן,
נָאָר זָי וּיְיָזָן אָוֹן יְבָן זָי, רְגָאָלִיְעָן קְרָעְפָּטָן, וָהָם עַטְצָעָרָה וּזְלָלָה אָוֹן
בוּ יְעָבָן וּמְלָאָכָּה. אָוֹן פֿיְלָן זִיכְרָא אָוֹן נִינְמָה אַלְעָן אַיְנָה דָּטָט זָרוּ-
יָהָרִיךְ-נוֹי זְמִינְגָּרִיךְ סְמִינְגְּבָן דֵי סְמִינְפְּגָגְגִּיאָן יְלָטָן שְׂמָרָאָכְדָּטָהָרָה, דֵי
גַּעַלְעָרָסָעָה אָוֹן זְמִינְגָּרִיךְ זְמִינְגָּרִיךְ פֿוֹן דָּעַר פֿאַלְקָסְטָן יְלָטָן גַּעַלְעָרָסָעָה

(1) עַרְעָעָז חַלְלָן, אָו "סְמִינְגְּבָן" (יְיַעַגְגָּבָן) סְמִינְגְּבָן פֿאַרְגָּעְפִּילָן פֿוֹן גְּזָוְיָעָט אַיְ-
דָּעָן" ("דָּעַר לְעַבְנָה-אַרְפָּצָעָם") - אָב אַבְּרָהָמָאָה יְרָוָן פֿוֹן פֿנְלָעָבָן
רָאָמָנוֹנִים בְּאַחֲוָה יְעַזְנָגָעָן. סְמִינְגְּבָן בָּא אַיְטָן קְבָּאָרָה נִינְמָה אַלְעָן אַלְעָן אָזָוָן.
אָוֹן יְבָן אַיְנָה יְמִינְמִיכָּה אַיְתָן אַיְלָעָן דָּעַר סְמִינְגְּרָעָרָה בְּאַלְגָּה וּזְגָּגָה דָּטָט,
או "סְמִינְגְּבָן קְוָמָה", או עַזְמָה קְוָמָה, או עַזְמָה זְמָה אַיְנָה אַיְגָגָה,
אַיְלָעָן זְוִיְגָן אַיְגָן "אַיְלָעָן זְוִיְגָן אַיְטָן" דָּעַר עַזְמָה בְּאַלְגָּה וּזְגָּגָה.
"סְמִינְגְּבָן זְיַתְּנוֹן-אַלְגָּה, אַלְגָּה זְיַתְּנוֹן סְמִינְגְּבָן גַּאֲרָה גַּיְעָן אַגְּמָנָה.

אעם זי פונ דז מיטאלעכּ אנטקם גארקיס אפ זיין או יפנ.

ס'יר האבן דיב געדוואו אדו סברענונג געווישע גראונט-סזילן פון
געראטען טענע-וואלט. דז אנדערע טיעסעריקע טזיל-וואריאנג פילדערעטען
וואלט, טינגען ט'יר, אפ זוֹ אנדער אפ אב אנדער או יפנ, טיט גראטעריך
אנדער טיט קליזבּוּרְדָּר נאָנטקִין שז טיטגען טיז אַז דז גראונט-סזילן.
אוֹן אַז אַז דז באָוונדקרס טיט וואָרבּלעַבָּן סזיל, טיז טִיגּוּן
פונ פערדאטען טיעסער, וואָס זערטיט איז דעריךער פארנווטען או נדזער
באָזראָזונג.

געוויזג דורבּצִיבָּן פון פערדאטען טיעסעריךן יידיש, אַרבָּאַטְּשִׁישָׁן
טָאַדערניַסְּזִים, זטנונג צוֹינְ פֿאַר אַונְדוֹ אַזם ווּבְּלַעַבָּן אַזְנַעֲמָגָג-
לַעַבָּן. נאָנטְ אַזְנַעַם זומְ חַרְמָן אַז אַונְדוֹ אַבעְדָּה אַז אַזְנַעַם אַזְנַעַם
גראונט, דער טאָבָּן, ווּטָאַרְיךְ אַזְנַעַם קְרַבָּן גַּזְעַלְעַטְלַעַבָּן אַונְדוֹ, זטְנַעַם
טָאַזְיָלָג בּוּנְצָאַרְיךְ, דְּמַטְּקָרָאַן-שְׂפָרְשָׂרְטְּלַעַבָּן באָזְנַעַם גַּגְעָן.
פערדאטען טיעסער, ווי דז טיפּאָע-עלגטאנען טוֹב ווּטְנַעַם טָאַרְיךְ זְעַבָּן אַזְנַעַם
לַעַרְךְ ווּרְךְ - זֶן ווּלְגָן פָּאַרְבְּלַעַבָּן אַינְסָם גַּלְדַּעַנְתָּן פָּאַנְדָּ פּוֹנְ דַּעַר יְזָנִי-
שָׂעָר לַיְסְפּוּרְאָזְרָד אַזְנַעַם זְמָרָבָּן, אַזְנַעַם אַזְנַעַם דִּזְגָּרְוִיסְעָן דְּבָנְקָטָפָּן-
לְזָרָ פּוֹנְ דַּעַר וּזְלָקְ-לַיְסְפּוּרְאָזְרָה, וואָס האָבָּן הַעַל אַזְנַעַם פָּאַרְבִּיךְ גַּעַחַקָּס גַּעַ-
זָבָּקָ אַז אַנְטְּלַעַבָּן יְאַדְּרָכְשָׁעָן אַיְבָּ אַבְּ אַנְדְּרָעָרְ לַעַבָּן אַרְתְּנָה.